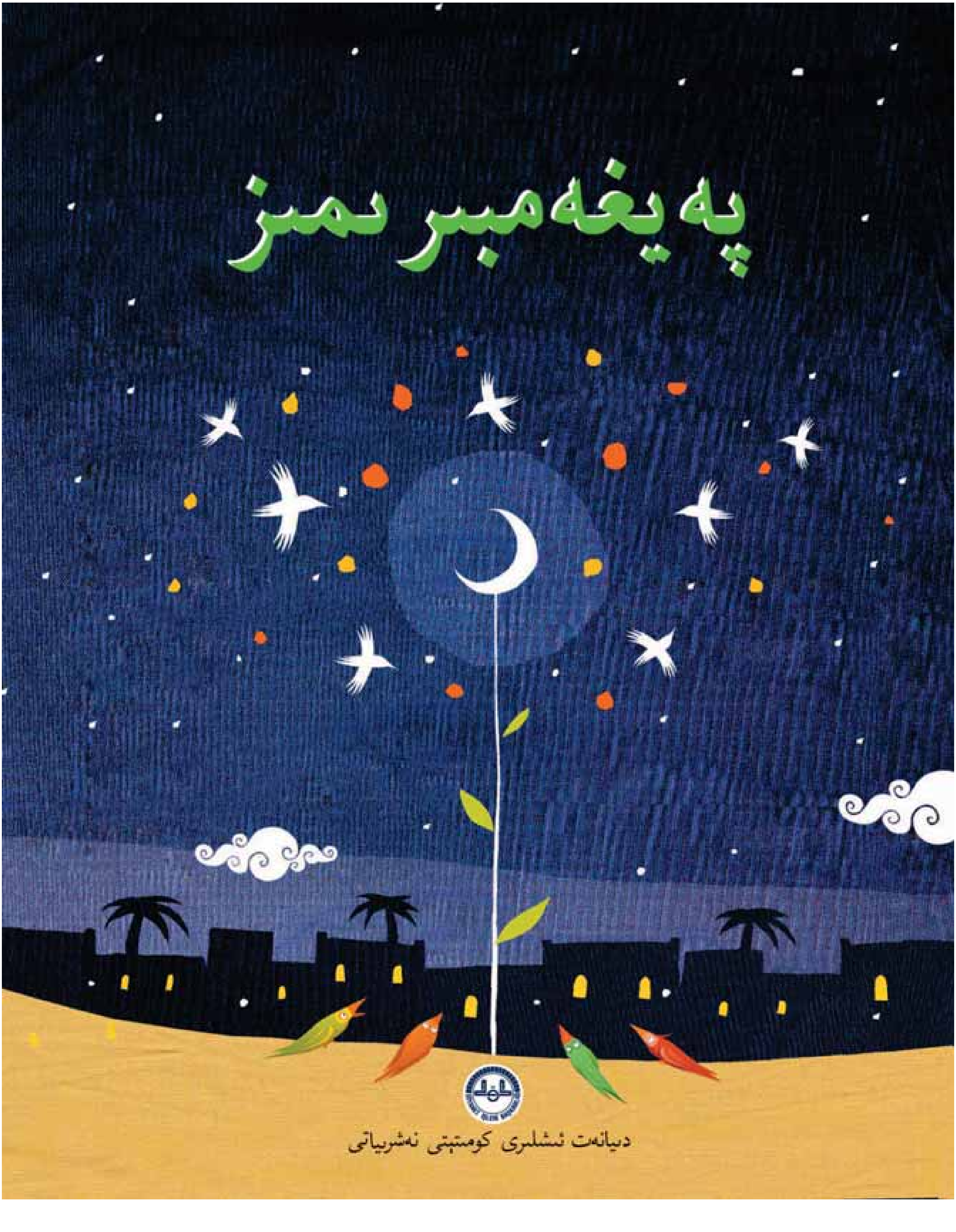

پەيغەمبىرىمىز
دىيانەت ئىشلىرى كومىتېتى نەشرىياتى

پەیغەمبرمز

تەقدىم

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم!

سۆيۈملۈك باللار، ياخشىمۇ سىلەر؟

پەيغەمبىرىمىزنى تونۇش ۋە ئۇنى ياخشى كۆرۈش ھاياتىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ. ئۇنىڭ ھاياتىدا بىزنىڭ ئۆگىنىشىمىز ئۈچۈن كۆپلىگەن ئۆرنەكلەر بار. بۇ كىتابتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆرنەك ھاياتىنى ۋە ئۇنىڭ ئىسلام دىنىنى تارقىتىش ئۈچۈن ئېلىپ بارغان غەيرەت، پىداكارلىقلىرىنى ئوقۇيسىلەر.

پەيغەمبىرىمىز ئالدى بىلەن بىر دادا ئىدى. باللارنى ناھايىتى ياخشى كۆرەتتى، ئائىلىنى ھۆرمەت قىلاتتى ۋە ئۇنىڭغا ھەممە ئىشلىرىدا ياردەملىشەتتى. دوستلىرى ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۇنىڭغا چوڭقۇر ئىشەنچ قىلاتتى.

ئۇ، ئىنسانلارنى ياخشىلىق، گۈزەللىك، راستچىللىق، بىلىملىك، ئەخلاقلىق بولۇشقا ۋە باشقا ئىنسانلارغا ياردەم قىلىشقا چاقىراتتى. يالغان سۆزلەشتىن، ئوغرىلىق قىلىشتىن، ئادەم ئۆلتۈرۈشتىن، مەست قىلغۇچى نەرسىلەرنى (ھاراق) ئىچىشتىن، قىمار ئويناشتىن، باشقىلارغا زىيان سېلىشتىن ۋە مۇھتىنى بۇلغاشتىن توساتتى.

پەيغەمبىرىمىز، ئىنسانلارنىڭ بەختى ئۈچۈن ئېغىر قىيىنچىلىقلارغا بەرداشلىق بەردى. ئاچ ـ سۇسىز قالدى، يۇرتىدىن سۈرگۈن قىلىندى، ئۇرۇشلاردا يارىلاندى، ھاقارەتلەرگە ئۇچرىدى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز بۇ ئېغىر قىيىنچىلىقلار ئالدىدا تىز پۈكمىدى، ئىرادىسىدىن، غايىسىدىن ۋازكەچمىدى. چۈنكى ئۇ ئاللاھ تەرىپىدىن ئىنسانلارنىڭ بەخت ـ سائادىتى ئۈچۈن ئىسلام دىنىنى تەبلىغ قىلىشقا ۋەزىپىلەندۈرۈلگەن ئىدى.

سۆيۈملۈك باللار! بىزنىڭ دىنىمىز ئىسلام، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، مۇقەددەس كىتابىمىز قۇرئان كەرىمدۇر. بىز جانابى ئاللاھقا ئىشىنىپ، پەيغەمبىرىمىزنى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ قوبۇل قىلىپ، مۇقەددەس كىتابىمىزنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلساق بەختلىك بولىمىز ۋە پۈتۈن ئىشلىرىمىزدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمىز.

شۇڭا پەيغەمبىرىمىزنى ياخشى تونۇشىمىز، ئۇنى ياخشى كۆرۈشىمىز ۋە ئۆزىمىزگە ئۈلگە قىلىشىمىز لازىم. بۇ كىتاب بۇ ھەقتە سىزلەرگە ياردەمچى بولۇش ئۈچۈن تەييارلاندى.

تۈركىيە باش مىنىسترلىك دىيانەت ئىشلىرى كومىتېتى

پەيغەمبىرىمىز
(دىن مەدەنىيىتى ۋە ئەخلاق دەرسى ئوقۇتقۇچىلىرىدىن تەركىپ تاپقان بىر ھەيئەت تەرىپىدىن تەييارلاندى)

رەسىم لاھىلىگۈچى:
ئوسمان تۇرخان

مەسلىھەتچىلەر ھەيئىتى:
پروفېسسور دوكتۇر ئىبراھىم سارىچام
سەۋگى قارابۇلۇت
سۇئاۋى كەمال يازگىچ

نەشرىيات مەسئۇلى:
مەھمەت ئەردۇغان

تۈركچىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلغۇچى:
ئا. مەجىد

مەسئۇل مۇھەررىر:
ۋ. چاقان

كومپيۇتېرغا ئالغۇچى:
ئا. روزى توختى

گرافىك لاھىلىگۈچىلەر:
رەجەپ قايا
ھۈسەيىن دىل
ئىلكەر چالىشقان

رىياسەتچى:
ئۆمەر مەنەكشە

ئالاقىلىشىش ئادرېسى:

Eskişehir Yolu 9. km.
Çankaya/Ankara
Tel: 0090(312)2957306
Faks:0090(312)2847288
www.diyanet.gov.tr
diniyayinlar@diyanet.gov.tr

پەیغەمبەرمز

دیانەت ئشلری نەشریاتی

2007

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسىم

يېتىم مۇھەممەد

ھەممە ئادەم ئۇنى كۈتتۈاتاتتى 09
مۇبارەك بىر بوۋاق دۇنياغا كەلدى 11
ئانىسىدىن ئايرىلىشى ۋە مۇساپىرچىلىق ھاياتى 13
ئانىسىنىڭ ئاخىرقى سۆيۈشى 16
بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب 17
تاغىسى ئەبۇتالىب 18

ئىككىنچى قىسىم

ياش مۇھەممەد

ناھەقچىلىققا قارشى تورۇشتا ھەمكارلىششى 21
ئۆيلىنىشى 23
نەمۇنە ئەر ۋە نەمۇنە ئاتا 25
ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا ئىشىنەتتى 28

ئۈچىنچى قىسىم

ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ھەزرىتى مۇھەممەد

جەبرائىل ئەلەيھىسسالام بىلەن تۇنجى قېتىم ئۇچرىششى 31
سىردىشى خەدىچە 33
چاقىرىق يېيىلماقتا 35
ئەرقەمنىڭ ئۆيى 36
ئىسلامغا قارشى دۈشمەنلىكنىڭ باشلىنىشى 39
قايغۇ يىلى 41
يېڭى ماكان ئىزدەش 41
ھەبەشىستان 41
تائىف 44
ئەقەبە ـ مەدىنىگە بارىدىغان يول 45

تۆتىنچى قىسىم

مەدىنىگە ھىجرەت

قايتىپ كىلىش ئۈچۈن كېتىۋاتىمىز 49
ھەممە ئادەم ئۇنى كۈتتۈاتاتتى 51

بەشنچی قسسم

مەدىنە: بىر مەدەنىيەت شەھرى

بىر مەدەنىيەت بەرپا قىلىنىۋاتىدۇ 55
مەسچىت 55
ئەزان 56
ئۇلتۇراق يېرى 56
قېرىنداشلىق 56
بىرلىكتە ياشاش 57
ھەممە ئادەم مەكتەپلىك بولدى 59
رامىزان 59
دۈشمەنلىك داۋام قىلىۋاتىدۇ 60
بۇرۇلۇش نۇختىسى :بەدىر ئۇرۇشى 61
ئېچىنىشلىق ئاچچىق ساۋاق: ئوھۇد 63
ھەرخىل سۇيىقەستلەر 65
مۇشكۇل ئىمتىھان:خەندەك 66

ئالتىنچى قسسم

يۇرتىغا قايتىش

ھۇدەيبىيە كېلىشىمى 69
نىشان: پۈتۈن دۇنيا 71
مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى ۋە يۇرتىغا قايتىش 72

يەتتىنچى قسسم

ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغلىدى

ۋىدا ھەججى ۋە ۋىدا خۇتبىسى 75
ۋىدالىشىش 76
ئايرىلىش:ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغلىدى 77
مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتىدىكى مۇھىم ۋەقەلەر 79

بىرىنچى قىسىم

يېتىم مۇھەممەد

ھەممە ئادەم ئۇنى كۈتتۈاتاتتى

ئەرەبىستاندا ئىسلام كېلىشتىن ئىلگىرىكى دەۋرگە جاھىلىيەت دەۋرى دېيىلەتتى. بۇ دەۋردە ئىنسانلار ئىپتىدائى ھالەتتە تۇرمۇش كەچۈرەتتى. ئاجىز، يوقسۇللار قۇل قىلىنىپ جەمئىيەتتىكىلەر تەرىپىدىن چەتكە قېقىلاتتى. ئۇرۇق ـ تۇغقان، قولۇم ـ قوشنا مۇناسىۋەتلىرىگە ئەھمىيەت بېرىلمەيتتى. ئىنسانلار بىر ـ بىرىگە ئىشەنمەيتتى. ئاياللار كەمسىتىلەتتى. قىز باللار تۇپراققا تىرىك كۆمۈلەتتى. ئىنسانلار بۇتلارغا ۋە ھەرخىل خۇراپى ئەقىدىلەرگە ئىشىنەتتى. ئۇ دەۋردە ياشىغان ئىككى كىشى بۇنى تەسۋىرلەپ مۇنداق دېگەن ئىدى:

"بىز بىلىمسىزلىك ۋە جاھالەت پاتقىقىغا پېتىپ كەتكەن ئىدۇق. بۇتلارغا چوقۇنۇپ ئەخلاقسىزلىق قىلاتتۇق. ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىمىز بىلەن ئۇرۇش ـ جېدەل قىلاتتۇق. قوشنىدارچىلىققا ئەھمىيەت بەرمەيتتۇق. كۈچلۈكلەر ئاجىزلارنى بوزەك قىلاتتۇق. بۇتلارغا چوقۇناتتۇق ۋە قىز بالىلىرىمىزنى ئۆلتۈرەتتۇق. مېنىڭ بىر قىزىم بار ئىدى. چاقىرغان ۋاقتىمدا يۈگرەپ قېشىمغا كېلەتتى. بىر كۈنى ئۇنى يېنىمغا چاقىردىم. ئۇ يېنىمغا كەلدى. ئۇنى ئېلىپ ئۆيىمىزنىڭ يېنىدىكى قۇدۇققا ئاپاردىم ۋە قولىدىن تۇتۇپ قۇدۇققا تاشلىدىم.

قىزىمنىڭ "دادا" دېگەن پەرياتلىق ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. بۇ پەريات ئاۋازى ھازىرغىچە قۇلاق تۈۋىمدىن كەتمىدى."

ئەخلاقسىز قىلمىشلار پەقەت بۇلار بىلەنلا چەكلىنىپ قالماستىن، ئىنسانلار يەنە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشنىڭ ئورنىغا بۇتلارغا چوقۇناتتى. ئاللاھنىڭ ئۆيى كەبە بۇتلار بىلەن تولۇپ كەتكەن ئىدى.

ئىنسانلار قۇل قىلىناتتى، بازارلاردا نەرسە ـ كېرەك ئورنىدا ئېلىپ سېتىلاتتى. ئىنساننىڭ ھېچقانداق قىممىتى يوق ئىدى. كۈچلۈكلەر ئاجىزلارنى بوزەك قىلاتتى. ناھەقچىلىكقا ئۇچرىغانلار ئۆز ھەققىنى قايتۇرۇپ ئېلىپ بېرىدىغان يەر تاپالمايتتى. ئەسكىلىك قىلغانلار ئەسكىلىكىنى داۋام قىلىۋېرەتتى.

ئىنسانلار ھاراقنى سۇدەك ئىچەتتى، ئاياللار بىلەن ئەخلاقسىزلىق قىلاتتى. تاڭ ئاتقىچە قىمار ئويناپتتى. بەزى ئىنسانلارنىڭ بۇ ئەخلاقسىزلىقلاردىن كۆڭلى بىئارام بولاتتى. ئەمما قولىدىن ھېچ ئىش كەلمەيتتى. چۈنكى بۇنداق ئادەملەرنىڭ سانى ناھايىتى ئاز ئىدى. بۇ ئاز ساندىكى ئىنسانلارنىڭ يۈرىكى ئېچىشاتتى. ئىنسانلارغا توغرا يولنى كۆرسىتىدىغان بىرسىنىڭ كېلىشىنى ئارزۇ قىلاتتى ۋە ئۈمىدىنى ھەرۋاقىت يوقاتماي كەلدى. ئاللاھ ئىلگىرىكى دەۋرلەردىكى ئىنسانلارغا پەيغەمبەر ئەۋەتكىنىدەك، بىزگىمۇ پەيغەمبەر ئەۋەتەرمۇ؟ دەپ ئۆز ـ ئۆزلىرىگە سوئال قوياتتى.

ھەممە ئادەم بۇ سوئالنىڭ جاۋابىغا قىزىقاتتى. بۇرۇنقى دەۋرلەردىمۇ بۇخىل سوئاللار بولغان ئىدى. ھەر دەۋردە ئاللاھ ئىنسانلارغا توغرا يولنى كۆرسىتىش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەۋەتكەن ئىدى. ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەر توغرا يولنى كۆرسەتكەندە ئىنسانلارنىڭ بەزىلىرى ئۇنىڭغا ئىشەنگەن، بەزىلىرى ئۇنى ئىنكار قىلغان ئىدى.

مەسىلەن: نۇھ، ھۇد، سالىھ ئەلەيھىسسالاملار ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەر ئىدى. جەمئىيەتتىكى ئىنسانلار مەككە خەلقىگە ئوخشاش توغرا يولدىن ئېزىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ئاللاھ ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن پەيغەمبەرلەر ئەۋەتكەن ئىدى. بۇ پەيغەمبەرلەر ئاللاھنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالاممۇ پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلغان بىر پەيغەمبەر ئىدى. ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئىنكار قىلغانلار ئۇنى ئوتقا تاشلىماقچى بولدى. ئەمما ئاللاھ ئۇنى ئوتتىن ساقلاپ قالدى.

ئاللاھ بەزى پەيغەمبەرلەرگە كىتاب چۈشۈردى، پەيغەمبەرلەر ئۇ كىتابلار بىلەن جەمئىيەتنى ئىسلاھ قىلدى. ئاللاھ پەيغەمبەر مۇسا ئەلەيھىسسالامغا تەۋرات، پەيغەمبەر داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا زەبۇر، پەيغەمبەر ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئىنجىلنى چۈشۈردى. بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ئىنسانلارنى دۇرۇسلۇققا، ياخشىلىققا ۋە گۈزەللىككە چاقىردى.

ئىسا پەيغەمبەردىن كېيىن تەخمىنەن ئالتە يۈز يىل ئۆتكەن ئىدى. ئىنسانلار يەنە بىر ـ بىرىگە زۇلۇم قىلىشقا، ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلىشقا باشلىدى .بەزى دانىشمەن كىشىلەر بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىش ۋاقتىنىڭ يېقىنلاشقانلىقىنى پەرەز قىلىشماقتا ئىدى. ھەممە ئادەملەر بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىنى كۈتۈۋاتاتتى.

مۇبارەك بىر بوۋاق دۇنياغا كەلدى

مىلادى 571 ـ يىلى 4 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى پەيغەمبىرىمىز دۇنياغا كەلدى.

4 ـ ئاينىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى ئىدى. ئابدۇلمۇتەللىب بىر نەۋرە كۈتۈۋاتاتتى، بىر خوشخەۋەر نىڭ كېلىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتمەكتە ئىدى. بەلكى ھازىرلا بىر خوشخەۋەر كېلىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ يېقىندا يۈز بەرگەن بىر ۋەقەنى ئويلاپ

يـۈزىنى كەبە تەرەپــكە بۇرىــدى. كــۆز ئالدىــدا يــۈز بەرگەن ئەھۋاللارنى ئەسلىدى.

كەبىنى يىقىش ئۈچۈن كەلگەن يەمەن ۋالىيسى ئەبرەھە بىلەن ئۇچرىشىپ قالغـانلىقى، ئۇنىـڭ تـۆگىلىرىنى گـۆرەگە ئالغـانلىقى قاتـارلىق ۋەقەلەر كـۆز ئالدىغا كەلدى. ئەبرەھە ئابدۇلمۇتەللىبنى كەبىـنى يىقماسلىق ئۈچۈن ئـۆزىگە يالۋۇرىـدۇ دەپ ئويلىغانـدا، ئابـدۇلمۇتەللىب ئەكىسچە: ــ مەن تۆگىلەرنىـڭ ئىگىسى (ماڭا تۆگىلىرىمنى قايتۇرۇپ بەرگىن)، ئۇنى قوغداش مەسئۇلىيىتىم بار. كەبىنىڭ ئىگىسى ئـاللاھتۇر. ئـۇنى ئـاللاھ قوغدايـدۇ ـ دېـگەن ئىدى . دېگەنـدەكلا، ئـاللاھ كەبىــنى ئـۆزى قوغـدىغان ئىـدى. بۇنىـڭ بىـلەن ئابدۇلمۇتەللىب ئاللاھنىڭ بۈيۈكلىكىنى تېخىمۇ چوڭقۇر ھېس قىلغان ئىدى.

ئـۆز ـ ئـۆزىگە: "ئـاھ، ئوغلـۇم ئابـدۇللاھ!" ـ دېـدى. ئەمما گەپ قىلمايتتى، يۈرىكىنى غەم ـ قايغۇ قاپلىغان ئىدى. ئاسان ئەمەس ئىدى. ئـوغلى ئابـدۇللاھنى ئـامىنە بىـلەن ئۆيلەندۈرگەنـدىن كېـيىن، ئـوغلى قىسقا مـۇددەت ئىچىـدە ۋاپـات بولغـان ئىـدى. ئەمـدىلىكتە ھاياجـان بىلەن نەۋرىسىنىڭ دۇنياغا كېلىشىنى كۈتۈۋاتاتتى. بۇ ئەسنادە بىرسـى يۈگۈرۈپ كەلدى.

"پەرۋەردىگارىڭنىڭ كەبىنى چېقىشقا كەلگەن پىل ئىگىلىرىنى قانداق قىلغانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ ئۇ، ئۇلارنىڭ ھىيلە ـ مىكىرلىرىنى بەربات قىلمىدىمۇ؟ ئۇ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قىززىق تاشلارنى ئاتىدىغان توپ ـ توپ قۇشلارنى ئەۋەتتى. ئاخىردا ئۇلارنى ۋەيران قىلىۋىتىلگەن بۇغداي ئېتىزىغا ئوخشۇتۇپ كويدى."

(پىل سۈرىسى 1ـ5 ئايەتلەر)

"ئۇ سىېنى يېتىمكەن دەپ پەرۋىش قىلمىدىمۇ؟"

(زۇھا سۈرىسى: 6 ـ ئايەت)

ـ خوشخەۋەر ئابدۇلمۇتەللىب! بىر نەۋرەڭ دۇنياغا كەلدى ـ دېدى. ئابدۇلمۇتەللىب يۈرىكىنىڭ تېز ـ تېز سوقۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. كۆزلىرىدىن خوشاللىق ياشلىرى تۆكۈلدى. ئۇ تېزلىكتە ئۆيىگە كەلدى. ئۆيىگە كىرگەندە مۇبارەك بوۋاقنىڭ يىغلىغان ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇنى قۇچىقىغا ئالدى. يۈرىكىنى قايغۇ ئارىلاش بىر خۇشاللىق قاپلىدى. ئۇنى سۆيۈپ پۇرىغاندا ئوغلى ئابدۇللاھنىڭ پۇرىقىنى ھېس قىلدى. ھاياجاندا يىغلىدى، ئەمما كۆز ياشلىرىنى باشقىلارنىڭ كۆرىشىنى خالىماي يۈرىكىگە ئېقىتتى. ئامىنىگە قارىدى ۋە ئۇنىڭدىن : "بالىنىڭ ئىسمىنى نېمە قويىمىز؟" دەپ سورىدى. ئامىنە: "مۇھەممەد" دېدى. ئۇ بىر ئاز ئويلاندى، چۈنكى بۇ ئىسىم ئائىلىسىگە يات ئىدى. ئامىنە چۈشىدە بىرسىنىڭ: "سېنىڭ بىر ئوغلۇڭ دۇنياغا كېلىدۇ، ئىسمىنى 'مۇھەممەد' قويغىن" دېگەنلىكىنى ئاڭلاتتى. بۇنى ئاڭلىغان ئابدۇلمۇتەللىب يېتىم نەۋرىسىگە مۇھەممەد ئىسمىنى قويدى. كېيىن ئابدۇلمۇتەللىب كىچىك نەۋرىسىنى ئېلىپ كەبىگە باردى. قوللىرىنى ئېچىپ ئۆزىگە بىر نەۋرە ئاتا قىلغان ئاللاھقا شۈكرى قىلدى."نىمشقا مۇھەممەد ئىسمىنى قويدۇڭ؟" دەپ سورىغانلارغا: "ئاللاھ ۋە ئىنسانلار ئۇنى ماختىسۇن دەپ مۇشۇ ئىسمىنى قويدۇم" ـ دىدى. ئابدۇلمۇتەللىب كەبىدىن ئۆيىگە قايتقان ۋاقتتا، يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقنى كۆرۈش ئۈچۈن ئايالى ۋە ئوغلى ئاbbاسنىڭ ئامىنىنىڭ ئۆيىگە كەلگەنلىكىنى كۆردى. ئاbbاس ئەمدىلا ئۈچ ياشقا كىرگەن ئىدى. ئادەتكە ئاساسەن ئۇ بوۋاقنىڭ يېنىغا كەلدى. ھەيرانلىق ئىچىدە كىچىك قوللىرى بىلەن بوۋاقنىڭ يۈزىنى سىلىدى. بۆشىكىگە ئېگىلىپ ئۇنى سۆيدى.

ئانىسىدىن ئايرىلىشى ۋە مۇساپىرلىق ھاياتى

مەككىنىڭ ھاۋاسى بەك ئىسسىق بولغانلىقى ئۈچۈن بوۋاقنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىگە ئۇيغۇن ئەمەس ئىدى. بۇ سەۋەبتىن مەككىدىكى كۆپلىگەن ئائىلىلەر يېڭى

تۇغۇلغان بوۋاقلىرىنى ساغلام چوڭ بولۇشى ئۈچۈن يېزىلاردىكى سۈت ئانىلارغا ئاپىرىپ بېرەتتى. بوۋاق بېقىپ بېرىش يېزىدىكىلەر ئۈچۈن بىر كىرىم مەنبەسى ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كەلگىلى بىر ھەپتە بولغان ئىدى. ئامىنە بۇ ئەنئەنىگە ئاساسەن ئوغلىنى باقىدىغان بىر سۈت ئانا ئىزدىدى. ئەمما سۈت ئانىلار تۇل بىر ئايالنىڭ ئوغلىنى بېقىشنى خالىمىدى، چۈنكى ئۇلار ئارزۇ قىلغان ئىش ھەققىنى ئالالمايمىز دەپ ئويلايتتى.

چوڭ دادىسى ئابدۇلمۇتەللىبمۇ سۈت ئانا ئىزدەۋاتاتتى، نەۋرىسىنى قۇچىقىغا ئېلىپ ئىزدەشكە باشلىدى. ئەمما ئارزۇ قىلغان سۈت ئانىنى تاپالمىدى. ئۇزۇن مۇددەت ئىزدىگەندىن كېيىن ھەلىمە ئىسىملىك بىر ئايال بىلەن ئۇچراشتى، ئۇنىڭدىن: "يېتىم نەۋرەمگە سۈت ئانا بولامسىز؟" -دەپ سورىدى. ھەلىمە بىر ئاز تۇردى. يېتىم بىر بالىغا قاراشنى بەك خالىمايتتى. ھالبۇكى ئۇ كۈنى سۈت ئانىلىق قىلىدىغان بىرمۇ بوۋاق تاپالمىغان ئىدى. ئېرى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلدى. ھەلىمە مۇھەممەدنى ئېلىپ

بىر قانچە يىل ئۆتكەندىن كېيىن ھەلىمە پەيغەمبىرىمىزنى كۆرۈش ئۈچۈن مەككىگە كەلدى. پەيغەمبىرىمىز ھەلىمەنى كۆرگەندە "ھۆرمەتلىك ئانام" دەپ ئۇنى قۇچاقلىدى. سۈت ئانىسىنى قىزغىن كۈتۈۋېلىپ ئۇبدان مېھمان قىلىپ، بىرەر ئېھتىياجىنىڭ بار-يوقلۇقىنى سورىدى. ھەلىمە يېزىدا ئاچارچىلىق ۋە قۇرغاقچىلىق بولۇۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا قىرىق قوي ۋە بىر تۆگە ھەدىيە قىلدى.

قايتىش تەييارلىقىنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن يولغا چىقتى، ئۇزۇن بىر سەپەردىن كېيىن يېزىسىغا كەلدى.

مۇھەممەد يېڭى ئائىلىسىدە ئۆسۈپ ـ يېتىلىشكە باشلىدى، سۈت قېرىنداشلىرى شەيما ۋە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ بىلەن بىرگە چوڭ بولدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يېزىدا يۈگرەپ ئويىنىغاچ قوي باقتى ۋە خۇشاللىق ئىچىدە كۈن ئۆتكۈزدى. ھەلىمە ۋە يولدىشى بولسا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ باشقا بالىلارغا ئوخشىمايدىغانلىقىنى يېزىغا كەلگەن كۈندىن باشلاپلا ھېس قىلغان ئىدى. چۈنكى ئۇنىڭ كېلىشى ئائىلىگە خۇشاللىق ۋە بەرىكەت ئاتا قىلغان ئىدى.

كۈنىنىڭ تېزلىكتە ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ كىچىك مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بەش ياشقا كىردى. ئەمدى ئۇنىڭ ئانىسى ئامىنەنىڭ يېنىغا قايتىپ كىتىش ۋاقتى كەلگەن ئىدى. ئەمما ھەلىمە ۋە ئائىلىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ناھايىتى ياخشى كۆرۈپ قالغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۇلارغا ئېغىر كەلدى. ھەلىمە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئانىسىغا تاپشۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن

مەككىگە كەلدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئانىسى ئامىنىگە قايتۇرۇپ بەرگەن ۋاقىتتا كۆز ـ ياشلىرىنى تۆتالمىدى. خۇددى ئۆز ئەۋلادىدىن ئايرىلىپ قالغان ئانىغا ئوخشاش، كۆڭلى بەكلا يېرىم بولدى. مەككىدىن كۆڭلى يېرىم ئايرىلىپ ئۆيىگە قايتتى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئانىسى بىلەن جەم بولۇپ مەككىگە (دادىسىنىڭ ئۆيىگە) ئاستا ـ ئاستا كۆنۈشكە باشلىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىلىرى مەدىنىدە ئولتۇراتتى. ئامىنە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى تاغىلىرىنىڭ يېنىدا بىر مۇددەت تۇرسۇن دەپ ئۇنى مەدىنىگە ئېلىپ كەلدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇنىڭ ئىنىك ئانىسى ئۇممۇ ئەيمەنمۇ بىرلىكتە ئىدى. مەدىنىدە بىر ئاي تۇردى. بىر ئايدىن كېيىن مەككىگە قايتىش سەپىرىدە ئەبۋا دېگەن يېزىغا كەلگەن ۋاقىتتا ئامىنە كېسەل بولۇپ قالدى.

ئانىنىڭ ئاخىرقى سۆيۈشى

ئۇممۇ ئەيمەن مەككىگە كېلىپ ئابدۇلمۇتەللىبنى ئىزدىدى. بەش كۈنلۈك مۇشەققەتلىك سەپەردىن كېيىن مەككىگە يېتىپ كەلگەن ئىدى. ئامىنەنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئابدۇلمۇتەللىبكە قانداق دېسەم بولار؟ دەپ ئويلىدى. بۇ ئارىدا كۆزى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا چۈشتى. يېتىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئەمدىلىكتە ئانىسىدىن ئايرىلىپ قالغان ئىدى. ئۇممۇ ئەيمەن ئابدۇلمۇتەللىبنى كۆرگەندە كۆز ياشلىرىنى تۇتالمىدى. ئابدۇلمۇتەللىب كېلىنى ئامىنەنىڭ كېسەللىرىنى بارلىقىنى بىلەتتى. مەدىنىگە كەتكەندىن كېيىنكى ئەھۋالىنى بىلەلمىگەنلىكى ئۈچۈن ئەندىشە ئىچىدە ئىدى. ئۇممۇ ئەيمەننىڭ يېنىدا ئامىنەنى كۆرەلمىگەچكە كۆڭلى تېخىمۇ يېرىم بولغان ئىدى. ئۇنىڭ چىرايىغا قاراپ كۆڭۈلسىز بىر ئىش بولغانلىقىنى ھېس قىلدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھىجرەتتىن كېيىن ئانىسى ئامىنەنىڭ قەبرىسىنى زىيارەت قىلىپ، قەبرىسىنى ئوڭشىدى. قەبرىسىنى ئوڭشاۋېتىپ ئۆزىنى تۇتالماي يىغلاپ كەتتى. يىغلاشنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلارغا : ئانا ھەسرىتى مېنى يىغلاتتى ـ دەپ جاۋاب بەردى.

ئۇممۇئەيمەن بېشىنى ئىگىپ تۇرۇپ: "ئامىنە ۋاپات بولدى" - دېدى. ئابدۇلمۇتەللىب يۈرىكى پارە - پارە بولغان ھالدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى باغرىغا باستى. ئۇممۇ ئەيمەن بولغان ئەھۋاللارنى سۆزلەپ بەردى. مەدىنىدىن مەككىگە قايتىش ئۈچۈن يولغا چىققانلىقىنى، ئىككى كۈنلۈك سەپەردىن كېيىن "ئەبۋا" دېگەن يەرگە كەلگەنلىكىنى، بۇ يەردە ئامىنەنىڭ ئاغرىپ قېلىپ ۋاپات بولۇش ئالدىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئاخىرقى بىر قېتىم سۆيۈپ ۋىداشلاشقاندىن كېيىن روھىنى ئاللاھقا تاپشۇرغانلىقىنى ئېيتتى. كىچىك چېغىدىلا ئاتا - ئانىسىدىن يېتىم قالغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بۇندىن كېيىنكى ھاياتىنى ئۆتكۈزۈشى ئۈچۈن بىر ماكان لازىم ئىدى. يېتىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بۇندىن كېيىن چوڭ دادىسى ئابدۇلمۇتەللىب قارايدىغان بولدى.

بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بوۋىسىدىن ھېچ ئايرىلماي ئىككى يىل بىرلىكتە ياشىدى. بوۋىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ھەممە يەرگە بىرگە ئېلىپ باراتتى. مەككىدە قۇرغاقچىلىق بولغان يىلى بوۋىسى ئۇنى يامغۇر تىلەش دۇئاسى قىلىشقا بىللە ئېلىپ بارغان ئىدى. ئۇ بولمىسا، گېلىدىن غىزا ئۆتمەيتتى. بارغانلىكى يەردە ئۇنى تۆردە ئولتۇرغۇزاتتى. سەۋەبىنى سورىغانلارغا بولسا نەۋرىسى موھەممەد ئەلەيھىسسالامغا مېھرى شەپقەت بىلەن قاراپ تۇرۇپ: "خۇدايىم بۇيرۇسا، ئۇ كەلگۈسىدە بەك كاتتا ئادەم بولىدۇ" دەپ جاۋاب بېرەتتى.

"ئابدۇلمۇتەللىب ۋاپات بولدى" دېگەن بىر ئاۋاز ئاڭلاندى، ئۆيدىكىلەر يىغلاشقا باشلىدى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىزدىگەن

كۆزلەر، ئۇنىڭ بىر بۇلۇڭدا ئولتۇرۇپ ئۇنسىز يىغلاۋاتقانلىقىنى كۆردى. بۇ خەۋەر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىنى ھەممىدىن بەك بىئارام قىلغان ئىدى. چۈنكى ئۇ بوۋىسىنى ئۆز دادىسىدەك ياخشى كۆرەتتى. بوۋىسى ئۇنى باغرىغا بېسىپ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ يوقلۇقىنى قىلچە چاندۇرمىغان ئىدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام توختىماي يىغلاۋاتاتتى. توساتتىن بىر قول مۈرىسىنى تۇتتى. ئۆرۈلۈپ ئارقىسىغا قاراپ تاغىسى ئەبۇتالىبنى كۆردى. تاغىسى ئۇنى قۇلىدىن تۇتۇپ ئورنىدىن تۇرغۇزدى. بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ: "بوۋاڭ سېنى ماڭا ئامانەت قىلدى" ـ دېدى. بۇنىڭ بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاغىسىنىڭ بوينىغا ئېسىلدى.

كېيىنكى يىللاردا پەيغەمبىرىمىز يەڭگىسى فاتىمە (ئەسەدنىڭ قىزى) ۋاپات بولغان ۋاقىتتا كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولدى. بۇ كۆڭۈل يېرىملىكىنى ئىپادىلەپ "بۈگۈن ئانام ۋاپات بولدى" دەپ كۆيىنكىنى ئۇنىڭغا كېپەن قىلدى. يەڭگىسىگە قارىتا سۆيگۈسىنى سورىغانلارغا: "تاغام ئەبۇتالىبتىن قالسا، ماڭا يەڭگەمدەك ياخشىلىق قىلغان باشقا ئادەم يوق. ئۇ مېنى ئۆز بالىسىدىن ئارتۇق ياخشى كۆرەتتى. ئۆز بالىلىرىدىن بۇرۇن مېنىڭ قورسىقىمنى تويغۇزاتتى، چېچىمنى تاراپ قوياتتى" ـ دېدى.

تاغىسى ئەبۇتالىب

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بولۇۋاتقان گەپ سۆزلەردىن شامغا سەپەرگە چىقىلىدىغانلىقىنى بىلدى. بۇ سەپەر بىر نەچچە ئاي داۋام قىلىشى مۇمكىن ئىدى. تاغىسىنىڭ يوقلۇقىدا مەككىدە يالغۇز قېلىشنى خالىمايتتى. تاغىسىغا شامغا بېرىش ئارزۇسى بارلىقىنى دېدى. تاغىسى سەپەرنىڭ ئۇزۇن ۋە مۇشكۈللىكى سەۋەبىدىن ساقسىز بولۇپ قېلىشى ئېھتىماللىقى بارلىقىنى، بۇ سەۋەبتىن ئۇنى ئاپىرالمايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يىغلىغان پېتى تاغىسى ئەبۇتالىبنىڭ تۆگىسىنىڭ ئارغامچىسىنى تۇتۇپ:

ــ تاغا سەن كەتسەڭ مەن كىم بىلەن قالىمەن؟ ـ دېدى. جىيەنىنىڭ بۇ سۆزلىرىدىن تەسىرلەنگەن ئەبۇتالىب:

ــ ماقۇل سېنى بىرگە ئېلىپ بارىمەن، بۇنىڭدىن كېيىن بىر ـ بىرىمىزدىن ئايرىلمايمىز ـ دېدى. بۇ ۋەقەدىن كېيىن ئەبۇتالىب جىيەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى قەيەرگە بارسا بىللە ئېلىپ بارىدىغان بولدى.

ئەبۇ تالىبنىڭ ئائىلىسىدە جان سانى جىق ئىدى ۋە ماددىي ئەھۋالى دېگەندەك ياخشى ئەمەس ئىدى. ئەبۇ تالىب ۋە ئايالى ئۆيدىكى قىيىنچىلىقلارنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا سەزدۈرمەسلىككە تىرىشاتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاغىسىغا ۋە يەڭگىسىگە ئۆي ئىشلىرىدا ياردەملىشەتتى. بەزى كۈنلەردە ئۆي ئىشلىرىنى قىلاتتى. بەزى كۈنلەردە قوي باقاتتى. تاغىسىنىڭ ئايالى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئۆز بالىلىرىدەك كۆرۈپ ياخشى مۇئامىلە قىلاتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاغىسىنىڭ ئۆيىدە ئۆسۈپ چوڭ بولدى.

پەيغەمبىرىمىزدىن ياش ۋاقتىدا بۇتقا چوقۇنغان ياكى چوقۇنمىغانلىقى، شاراب (ھاراق) ئىچكەن ياكى ئىچمىگەنلىكىنى سورىغان ۋاقىتتا، ياق! دەپ جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئۇ بالىلىق دەۋرىدىمۇ جەمئىيەتتىكى ناچار ئىشلارغا يېقىن كەلمىگەن ئىدى.

ئىككىنچى قىسىم

ياش مۇھەممەد

ناھەقچىلىققا قارشى تۇرۇشتا ھەمكارلىشىشى

مەككىدە باي ۋە كۈچلۈكلەر كەمبەغەل ۋە ئاجىزلارنى ھەمىشە بوزەك قىلاتتى، ئۇلارنىڭ ھەقلىرىنى ئىلىۋالاتتى. بۇ زۇلۇملار توختىتىلىشى كېرەك ئىدى. بۇ سەۋەبتىن مەككىلىك ياشلار بۇ مەقسەتتە بىر يەرگە يىغىلدى.

جۇدائىنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھنىڭ ئۆيىدە يىغىلغانلارنىڭ ئارىسىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاممۇ بار ئىدى. بۇ يەردە يىغىلغانلار جەمئىيەتتىكى ئەخلاقسىزلىقلاردىن نارازى ئىدى. بۇ كىشىلەر "پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتى" ئىسمى ئاستىدا بىر كىلىشىم تۈزدى. بۇ كىلىشىمگە ئاساسەن مەككە خەلقىنىڭ ۋە سىرتتىن كەلگەنلەرنىڭ ھەققىنى قوغدايدىغانلىقىنى بىلدۈردى. ئۇلار بۇ ئىشنىڭ تەسلىكىنى بىلەتتى ئەمما ئۈمىدسىز ئەمەسلىكىنى، ھەقسىزلىقلارغا قارشى كۈرەش قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

بۇ ۋاقىتتا زەبىد قەبىلىسىدىن بىر تىجارەتچى، سېتىش ئۈچۈن مەككىگە ئۈچ تۆگە مال ئەكەلگەن ئىدى. ئۇ دەۋرنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىدىن بىرسى ھېسابلانغان ئەبۇجەھل بۇ ماللارنى ياقتۇرۇپ قالدى ۋە مال ئىگىسىنىڭ مەككىلىك ئەمەسلىكىدىن پايدىلىنىپ بۇ مالنى ئەرزان ئېلىۋېلىشقا ئورۇندى. تىجارەتچىگە زىيان تارتىدىغان

دەرىجىدە بىر باھا قويدى. تىجارەتچى بۇنىڭغا قوشۇلمىدى. بۇنىڭ بىلەن ئەبۇجەھىل مەككىدىكى ئىمتىيازىدىن پايدىلىنىپ باشقىلارغا تەھدىت سېلىپ، بۇ ماللارنىڭ سېتىلىشىغا توسقۇنلۇق قىلدى. مەككىدىكى كىشىلەر ئۇنىڭدىن قورقۇپ بىر نەرسە دېيەلمىدى. بۇنىڭ بىلەن ئەبۇجەھىل مەغرۇرلۇق بىلەن ئۆيىگە كەتتى.

تىجارەتچى نېمە قىلىشنى بىلەلمىدى. چارىسىزلىك ئىچىدە ئىچى پۇشۇپ تۇرغان ۋاقىتتا بىرسى: "مۇھەممەدنىڭ يېنىغا بارغىن، ئۇ سېنىڭ ھەققىڭنى ئېلىپ بېرىدۇ" ـ دېدى. تىجارەتچى باشقا يول تاپالماي مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ بولغان ئەھۋالنى دېدى. بۇ ئەھۋالنى ئۇققان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بازارغا كېلىپ، تىجارەتچىنىڭ ماللىرىنى رازى بولىدىغان باھادا سېتىۋالدى. كېيىن ئەبۇجەھىلنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئىشىكنى قاتتىق قاقتى. ئەبۇجەھىل ئىشىكنى ئېچىشىغا ئۇنى تىجارەتچىگە قىلغان مۇئامىلىسى سەۋەبىدىن ئاگاھلاندۇردى. ئەبۇجەھىل مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنداق جەسۇرلۇقى ئالدىدا نېمە دېيىشنى بىلەلمەي قالدى. بۇ ۋەقەنى كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلار ھەيران قالدى.

كۈچلۈكلەر ئاجىزلارنى بوزەك قىلىدىغان بۇ دەۋردە، يەمەنلىك بىر كىشى قىزىنى ئېلىپ كەبىنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن مەككىگە كەلگەن ئىدى. بۇ يەردە تونۇمايدىغان بىر كىشى ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلدى. قىزىغا كۆزىنى ئۇزمەي تىكىلىپ قاراۋاتاتتى. يامان نىيىتى بارلىقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. قىزنىڭ دادىسى بۇ ئەھۋالدىن ئەندىشە قىلىپ ئەتراپقا قارىدى. ياردەم قىلىدىغان بىرەر ئادەم ئىزدىدى. يامان نىيەتلىك ئادەم چارىسىز قالغان دادىغا قارىماي قىزنى دادىسىنىڭ قولىدىن تارتىپ ئالدى. قىزنى قولىدىن تارتىۋالغان ئادەمگە كۈچى يەتمىگەن ئادەم "قىزىمنى قۇتقۇزۇڭلار" دەپ پەرياد قىلدى. بۇ

ئەبۇجەھىل

ئەسلى ئىسمى ھىشام ئوغلى ئامىردۇر. قۇرەيش قەبىلىسىنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىدىن بىرسى. ئىسلامغا قىلغان دۈشمەنلىكى سەۋەبىدىن، پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا ئەبۇجەھىل ئىسمىنى قويغان. ئەبۇجەھىل بىلىمسىزلەرنىڭ باشلىقى دېگەنلىك بولىدۇ.

پەرىياتنى ئاڭلىغانلار: "دەردىڭنى پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتىگە دېگىن"، دېدى.

باشقا ئامالى بولمىغان بۇ ئادەم كەبىگە يۈگۈرۈپ كېلىپ: "پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتىدىن كىم بار؟" دەپ ۋاقىرىدى. يېنىغا قىلىچ ئاسقان بىر نەچچە ئادەم كەلدى، بۇ ئادەملەر: "ھەي ياقا - يۇرتلۇق، نېمە دەردىڭ بار؟" دەپ سورىدى. ئادەم بىچارە ھالدا بولغان ئەھۋالىنى سۆزلەپ بەردى. قىلىچلىق كىشىلەر، قىزنى دادىسىنىڭ قولىدىن تارتىپ ئېلىپ كەتكەن كىشىنىڭ نۇبەيە ئىكەنلىكىنى ئۇقتى. دەرھال نۇبەيەنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۆينىڭ ئالدىغا كېلىپ غەزەپلەنگەن ھالدا:

"سىنىمۇ ئادەم دېگىلى بولىدىمۇ؟ سەن ئۆزەڭنى نېمە چاغلاپ قالدىڭ؟! دەرھال بۇ ئادەمنىڭ قىزىنى قايتۇرۇپ بەر !دېدى. نۇبەيە قىزنى قايتۇرۇشقا قوشۇلمىغاندا قىلىچلىق ئادەملەر تېخىمۇ قاتتىق ئاۋاز بىلەن: " بىز زۇلۇمغا ئۇچرىغانلارغا ياردەم قىلىمىز دەپ ئۆزئارا ئەھدىلەشتۇق، بۇ ئەھدىمىزدىن قەتئىي يانمايمىز. قىزنى دەرھال دادىسىغا قايتۇرۇپ بەر !بولمىسا ئەدىۋىڭنى يەيسەن" - دەپ ۋاقىرىدى. نۇبەيە بۇنى كۆرۈپ ئامالسىز ھالدا قىزنى دادىسىغا قايتۇرۇپ بەردى.

ئۆيلىنىشى

خەدىچە مەككىنىڭ مەشھۇر بايلىرىدىن بىرى ئىدى ۋە تىجارەت بىلەن شۇغۇللىناتتى. تىجارەت ئىشلىرىنى يالغۇز قىلىپ بولالايدىغانلىقىغا كۆزى يەتمىگەن ئىدى. ئىشلىرىغا ياردەملىشىدىغان، ئىشەنچلىك بىر ئادەمگە ئېھتىياجى بار ئىدى. ئىنسانلار ئارىسىدا بىر - بىرىگە ئىشەنچ قالمىغان بىر دەۋردە، بىر ئايال كىشىنىڭ تىجارەت

ئىشلىرىنى خاتىرجەم ئېلىپ بېرىشى كۈندىن ـ كۈنگە تەسلىشىۋاتقان ئىدى.

ئۇ ئالدى بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئويلىدى. ئەتراپىدىكى كىشىلەردىن، ئۇنىڭ ئىشەنچلىك ۋە دۇرۇس بىر ئىنسان ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدى. بۇ سەۋەبتىن تىجارەت ئىشلىرىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇشنى ئويلىدى. بىرسىنى ئەۋەتىپ ئۇنىڭ پىكرىنى ئالدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام خەدىچىدىن كەلگەن بۇ تەكلىپنى چوڭقۇر ئويلىغاندىن كېيىن قوبۇل قىلدى. خەدىچىنىڭ تىجارەت ئىشلىرىنىڭ پۈتۈن مەسئۇلىيىتىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۈستىگە ئالدى.

*****

شامغا بارىدىغان تىجارەت كارۋىنىنىڭ تەييارلىقى پۈتۈش ئالدىدا ئىدى. خەدىچە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ياردەملىشىشى ۋە ئۇنى ياخشى چۈشىنىپ كېلىشى ئۈچۈن، ياردەمچىسى مەيسەرەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قوشۇپ قويدى. كارۋان ئۇزۇن بىر سەپەردىن كېيىن شامغا كەلدى ۋە ماللاردىن كۆپ مىقداردا پايدا ئالدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام سېتىلغان ماللاردىن كۆپ پايدا تاپتى. سېتىش ئۈچۈن يىڭى مال ئېلىپ مەككىگە قايتتى. مەيسەرە سەپەر جەريانىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى يېقىندىن تونىدى ۋە گۈزەل ئەخلاقىدىن كۆپ تەسىرلەندى. مەيسەرە بولۇپ ئۆتكەن ئەھۋاللارنى خەدىچىگە سۆزلەپ بەردى.

نەمۇنە ئەر ۋە نەمۇنە ئاتا

خەدىچەنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇرۇسلۇقى ھەققىدە ھېچ شۈبھىسى قالمىغان ئىدى. چۈنكى ئۇ مەسئۇلىيىتىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان تىجارەتتە، كارۋاننى ساق ـ سالامەت ئېلىپ كېلىش بىلەن بىرلىكتە كۆپ مىقداردا پايدا تاپقان ئىدى. ھەممە ئادەم ئۇنىڭ گۈزەل ئەخلاقىنى ماختايتتى، دۇرۇسلۇقى ھەققىدە ھېچكىمنىڭ شەك ـ شۈبھىسى يوق ئىدى.

خەدىچە بۇرۇن ئىككى قېتىم ئۆيلەنگەن بىر تۇل خوتۇن ئىدى. ئەمما ھازىرغىچە تۇل ياشاپ ئۆيلىنىش ھەققىدىكى تەكلىپلەرنىڭ ھەممىسىنى رەت قىلغان ئىدى. ئۆي ئىشى ۋە تىجارەت بىلەن كۈن ئۆتكۈزەتتى. بۇ ئەھۋال تاكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى تونىغىچە داۋام قىلدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەخلاقى پەزىلىتىدىن قاتتىق تەسىرلەنگەن خەدىچە، ئۇنىڭ بىلەن ئۆيلەنسە بولىدىغانلىقىنى ئويلىدى ۋە بىر مۇددەتتىن كېيىن قارارغا كەلدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئۆيلىنىش تەكلىپىنى بىلدۈردى. بۇ چاغدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يىگىرمە بەش ياشقا كىرگەن ئىدى ۋە ئۆيلىنىش تەكلىپىنى بىر مۇددەت ئويلىغاندىن كېيىن قوبۇل قىلغانلىقىنى بىلدۈردى.

خەدىچە بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاددىي بىر مۇراسىم بىلەن ئۆيلەندى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆيلەنگەندىن كېيىن تاغىسى ئەبۇتالىبنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ ئايالى خەدىچىنىڭ ئۆيىگە كەلدى. بۇنىڭ بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تىجارەت بىلەن شۇغۇللاندى ۋە ماددىي ئەھۋالى ياخشىلاندى.

جاھىلىيەت دەۋرىدە قىز بالىلارغا ئەھمىيەت بېرىلمەيتتى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام قىزى فاتىمە يېنىغا كەلگەن ۋاقىتتا، ئورنىدىن تۇراتتى ۋە قىزىنى ئورنىغا ئولتۇرغۇزاتتى.

ئەبۇلەھەب ۋە ئايالى ئىسلام دۈشمەنلىرىنىڭ بېشىدىكى ئىنسانلار ئىدى. "تەببەت" سۈرىسى ئۇلارنىڭ مۇسۇلمانلارغا سالغان زۇلۇملىرى سەۋەبىدىن نازىل بولدى. بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىزلىرى ئۈممۇ گۈلسۈم ۋە رۇقىيە ئەبۇلەھەبنىڭ ئىككى ئوغلى بىلەن بېشى باغلانغىلى خېلى بولغان ئىدى. ئەبۇلەھەب ۋە ئايالى "تەببەت" سۈرىسى نازىل بولغاندا، ئوغۇللىرىنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىزلىرىدىن مەجبۇرلۇق بىلەن ئاجراشتۇرۇۋالدى. بۇ ۋەقە خەدىچە ۋە پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىنى خېلى بىئارام قىلدى. بىراق ئۇلار قىزلىرىغا قارىتىلغان ياردەمنى ئايىماي داۋام قىلدۇرۇپ، بارلىق قىيىنچىلىقلار ئالدىدا قەتئىي باش ئەگمىدى.

بۇ ۋاقىتلاردا ئەبۇتالىب قىيىنچىلىقتا ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ قىيىنچىلىقىنى ئازايتىش ۋە تاغىسىنىڭ ئوغلىنى تەربىيەلەپ يېتىشتۇرۇش مەقسىتىدە ئەلىنى يېنىغا ئېلىپ كېلىۋالدى.

مۇھەممەد ۋە خەدىچە بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرەتتى. بەختلىك بىر ئائىلە قۇرۇپ ھەممە ئادەمگە ئۈلگە بولغان ئىدى. تۇنجى بالىلىرىنىڭ دۇنياغا كېلىشى خۇشاللىق ئۇستىگە خۇشاللىق قوشقان ئىدى. بۇنىڭ بىلەن خەدىچە ئانا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دادا بولغان ئىدى. بالىنىڭ ئىسمىنى قاسىم قويدى. ھالبۇكى شەپقەت بىلەن چوڭ قىلغان تۇنجى بالىسى قاسىم سۈتتىن كېسىلمەي تۇرۇپ ۋاپات بولدى. ئايالى خەدىچىدىن تۇغۇلغان قاسىمدىن كېيىن زەينەب، ئۇممۇگۇلسۇم، رۇقىيە، فاتىمە ۋە ئابدۇللاھلار دۇنياغا كەلدى. ئەمما بۇلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھ بىلەن قاسىم كىچىك چېغىدىلا ۋاپات بولدى.

*****

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز قەدىناس ئايالى خەدىچە ۋاپات بولغاندىن كېيىن مەدىنىدە ئۆيلەنگەن مارىيەدىن ئىبراھىم دۇنياغا كەلدى. ئىبراھىم تۇغۇلغان ۋاقىتتا ئۆرپ ـ ئادەتكە ئاساسەن ئۇنى سۈت ئانىغا بەردى. ئىبراھىمنىڭ سۈت ئانىسىنىڭ يىراقتا بولۇشىغا قارىماي، پەيغەمبىرىمىز ۋاقتى ۋاقتىدا ئوغلىنى كۆرگىلى باراتتى. كۆرگىلى كەلگەندە ئۇنى شەپقەت بىلەن سۆيەتتى. ئىبراھىم بىر يېرىم ياشقا كىرگەندە ئاغرىپ قالغانلىقى ھەققىدە سۈت ئانىسىدىن خەۋەر كەلدى. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىر نەچچە دوستى بىلەن ئىبراھىمنىڭ يېنىغا كەلدى.

ئىبراھىم ئېغىر كېسەل ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنى ئاۋايلاپ قۇچىقىغا ئالدى. ئىبراھىم ئاخىرقى نەپەسلىرىنى ئېلىۋاتاتتى.

ساھابىلەردىن رافى بالىلىق دەۋرىدە بېشىدىن ئۆتكەن بىر ۋەقەنى بايان قىلىپ مۇنداق دېدى: "كىچىك ۋاقتىمدا شوخلۇق قىلىپ خورما دەرەخلىرىگە تاش ئاتاتتىم. بىر كۈنى باغچىنىڭ ئىگىسى مېنى تۇتىۋېلىپ جازالاش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئېلىپ كەلدى. ئۇ مەندىن: 'بالام! خورما ياغىچىغا نېمىشقا تاش ئاتتىڭ؟' دەپ سورىدى . مەن: 'قورسىقىم ئېچىپ كەتكەن ئىدى، شۇڭا تاش ئاتتىم. ' دېدىم. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: 'بۇنىڭدىن كېيىن خورمىغا تاش ئاتما، خورما دەرىخىنىڭ ئاستىغا چۈشكەنلىرىدىن يېگىن. ئاللاھ سېنى تويغازسۇن' دېگەندىن كېيىن بېشىمنى سىلاپ : 'ئاللاھ، ئۇنىڭ قورسىقىنى تويغازغىن.' دەپ ماڭا دۇئا قىلدى."

پەيغەمبىرىمىز ئوغلىنىڭ ئۆلۈمىنى كۆرۈشكە بەرداشلىق بېرەلمىدى. ئۇنىسىز يىغلاشقا باشلىدى. بىر تەرەپتىن كۆزلىرىدىن ياش ئاقتى، بىر تەرەپتىن ئوغلىنى سۆيدى. دوستلىرى بۇ ئەھۋالدىن تەسىرلەندى. ئەمما پەيغەمبىرىمىزنىڭ يىغلىشىغا ھەيران قالدى ۋە: "سەنمۇ يىغلامسەن؟" دەپ سورىدى. پەيغەمبىرىمىز:"كۆز يىغلايدۇ، كۆڭۈل يېرىم بولىدۇ. مېنىڭ يىغلىشىم ئەۋلادىمغا بولغان سۆيگۈمدىندۇر، مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنگە مەرھەمەت كۆرسىتىلمەيدۇ" دېدى.

بىر ئاتا ـ ئانا ئۈچۈن پەرزەنتىنىڭ ئۆلۈمى مۇسىبەتلەرنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ مۇسىبەتتۇر. ئەۋلادلىرىنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئەۋلاد مۇسىبىتى تارتقان بىر دادا ئىدى. يېتىم ۋە ئىگە ـ چاقىسىز چوڭ بولغان پەيغەمبىرىمىز فاتىمەدىن باشقا پۈتۈن بالىلىرىنى ئۆز قولى بىلەن دەپنە قىلغان ئىدى.

زەيدنىڭ دادىسى بالىسىنى ئۇزۇن مۇددەت ئىزدىدى، ئۇنىڭ قۇل قىلىنغانلىقىنى بىلەتتى. ئەمما ئىز دېرىكىنى ئالالمايۋاتاتتى. ئوغلىنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئىكەنلىكىنى ئۇققان ۋاقتىدا قاتتىق ھاياجانلاندى. ئوغلىنى ئېلىش ئۈچۈن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدى. يىغلاپ تۇرۇپ دەردىنى ئېيتتى، بىر تەرەپتىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ زەيدنى سېتىپ بەرمەسلىكىدىن قورقسا، يەنە بىر تەرەپتىن نېمە تەلەپ قىلسا، شۇنى بېرىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىر نەرسە دېمەي زەيدكە قاراپ: "خالىساڭ مەن بىلەن قالغىن، خالىساڭ داداڭ بىلەن كەتكىن" دېگەن ۋاقىتتا دادىسى ناھايىتى خوشال بولغان ئىدى. كۆڭلىدە قانداق بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر ئوغلۇم مەن بىلەن كېتىدۇ دەپ ئويلىدى. زەيد بىر تەرەپتىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىر تەرەپتىن دادىسىغا قارىدى: "سەن بىلەن كېتىشنى خالىمايمەن" دېدى دادىسىغا:

پەيغەمبىرىمىزنىڭ نەۋرىلىرى ھەققەتەن تەلەيلىك ئىدى. پەيغەمبىرىمىز نەۋرىلىرى بىلەن ئوينايتتى، چاخچاقلىشاتتى ۋە دادىلىق مېھرى بىلەن ئۇلارغا كۆڭۈل بۆلەتتى. پەيغەمبىرىمىز نەۋرىسى ئۇمامەنى بەك ياخشى كۆرەتتى. پەيغەمبىرىمىز ناماز ئوقۇۋاتقاندا، نەۋرىسى ئۇمامە كېلىپ ئۇنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالسىمۇ، ئاچچىقلىمايتتى ۋە نامىزىنى داۋام قىلىۋېرەتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز نەۋرىلىرىگە ئىنتايىن قىزغىن مۇئامىلە قىلغانلىقى ئۈچۈن، نەۋرىلىرى بۇۋىسى بىلەن ئويناشنى بەكلا ياخشى كۆرەتتى. پەيغەمبىرىمىز نەۋرىسى ھەسەن ۋە ھۈسەيىننى دۈمبىسىگە مىندۈرۈپ: "باللار، سىلەرنىڭ تۆگەڭلار بەك ئېسىل، سىلەرمۇ بەك چىرايلىق!" دەپ ئۇلارنى دۈمبىسىگە ئولتۇرغۇزۇپ ئۆزى ئۆمىلەپ ماڭاتتى.

"چۇنكى بۇ ئائىلە دادىسىزلىقنى ھېس قىلدۇرمىدى، مەن بۇ يەردە شەپقەت ۋە مەرھەمەتكە ئېرىشتىم، بۇ ئائىلىدىن ئايرىلىشنى خالىمايمەن" دېدى. دادىسى ئوغلىنىڭ بۇ گېپىنى ئاڭلاپ ناھايىتى ھەيران بولدى. بىر قۇل نېمە سەۋەبتىن خوجايىنىدىن ئايرىلىشنى خالىمايدۇ؟ بۇنداق ئىشلارنىڭ بولۇشى مۇمكىنمۇ؟ بۇ خوجايىن قانداق ئادەم؟ قۇلى ئىگىسىگە نېمە دەپ بۇنچىلىك ساداقەت كۆرسىتىدۇ؟ دادا، قۇرۇق قول ئەمما كۆڭلى خۇشال ھالدا ئۆيىگە قايتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام زەيدنىڭ بۇ گېپىدىن تەسىرلەندى ۋە كېيىن ئۇنى ئۆزىگە بالا قىلىۋالدى.

ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا ئىشىنەتتى

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئوتتۇز بەش ياشقا كىرگەن ئىدى. بىر كۈنى ئۇ ئۆيىدىن چىقتى. چوڭقۇر ئويغا پاتقان ھالدا كەبىگە قاراپ ماڭدى. مەككىدە ئوغرىلىق، قېرىنداشلار ئوتتۇرىسىدىكى جەڭگە - جېدەللەر كۆپىيىپ، بىر - بىرىگە قارىتا ئىشەنچ قالمىغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بۇ ئەھۋاللارنى كۆرگەندە كۆڭلى بەك يېرىم بولاتتى. بۇ ئىشلارنى قانداق تۈزىتىش ھەققىدە چوڭقۇر ئويغا چۆكەتتى. بۇ ئويلىنىش ئىچىدە كەبىگە قارىدى. كەبە ئۇزۇن ۋاقىتتىن بىرى رېمونت قىلىنىۋاتاتتى، كەبىنىڭ رېمونت قىلىنىش ئەھۋالىنى ئۇققۇسى كېلىپ، كەبىگە يېقىنلاشتى. كەبىگە يېقىنلاپ كەلگەندە بۇ يەردە يىغىلىپ تۇرغانلار ھەممىسى بىردىن:

— قاراڭلار! راستچىل ۋە دۇرۇس ئىنسان مۇھەممەد كەلدى!

— دەپ توۋلاشتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ھەيران بولدى. نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلەلمىدى. بۇ ۋاقىتتا يىغىلغان كىشىلەرنىڭ ئىچىدىن بىرسى:

"ساڭمۇ مەلۇم، بىز ئۇزۇن ۋاقىتتىن بىرى كەبىنى رىمونت قىلىۋاتىمىز، ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ھەجرۇلئەسۋەد (قاراتاش) دەپ ئاتىغان تاشنى ئورنىدىن چىقاردۇق. ھازىر ئۇنى ئەسلى ئورنىغا قويىشىمىز كېرەك. بىراق ھەر قەبىلە ئۆزىنى باشقا قەبىلىلەردىن ئۈستۈن تۇتۇپ، بۇ تاشنى ئۆزىنىڭ قويىشىنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ. بۇ سەۋەبتىن ئوتتۇرىمىزدا جېدەل چىقاي دەپ تۇرغاندا ئىچىمىزدىن بىرسى، بەنى شەيبە: 'ئىشكىتىن تۇنجى بولۇپ كىم كىرسە، بۇ تاشنى ئورنىغا قويۇش ئىشىغا شۇ كىشى رىياسەتچىلىك قىلسۇن' دېگەن ئىدى. ھەممىمىز بۇ تەكلىپكە قوشۇلغان ئىدۇق ۋە بىرىنىڭ كىلىشىنى كۈتىۋاتقان ئىدۇق. سېنى ئىشىك ئالدىدا كۆرگەن ۋاقتىمىزدا ناھايىتى خوش بولدۇق. سەن مەككىدە بۇ ئىشقا ئەڭ لايىق بىر ئادەم. چۈنكى قېرىنداشلىرىمىزغىمۇ ئىشەنگىلى بولمايدىغان مۇشۇنداق بىر زاماندا ماللىرىمىزنى پەقەت ساڭىلا ئامانەت قويىۋاتىمىز" دېدى. ھەجەرۇلئەسۋەدنىڭ قىممىتىنى بىلىدىغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاشنى بىر رەختىنىڭ ئۈستىدە قويۇپ، ھەر قەبىلىنىڭ ئاقساقاللىرىنى رەختىنىڭ بىر تەرىپىدىن تۇتۇشقا چاقىردى. ھەممە ئاقساقاللار رەختىنىڭ بىر تەرىپىدىن تۇتۇپ كۆتۈرگەندىن كېيىن مۇھەممەد تاشنى ئېلىپ يېرىگە قويدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ چارىسىدىن بارلىق قەبىلىلەر خوشال بولدى ۋە ئۇنىڭ ئەقىل پاراسىتىگە مەدھىيە ئوقىدى.

پەيغەمبىرىمىز بىر كۈنى نەۋرىسى ھەسەننى قۇچىقىغا ئېلىپ سۆيۈۋاتاتتى. يېنىدا بەنى تەمىم قەبىلىسىنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىدىن بىرسى بار ئىدى. بوۋا بىلەن نەۋرە ئوتتۇرىسىدىكى مېھرى ـ مۇھاببەتنى كۆرۈپ ھەيران قالغان بۇ ئادەم: "مېنىڭ 10 بالام بار، مەن ئۇلارنىڭ ھېچ بىرىنى سۆيمىدىم." دېدى. پەيغەمبىرىمىز بۇنى ئاڭلاپ: "مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنلەرگە مەرھەمەت كۆرسىتىلمەيدۇ. ئىنسانلارغا مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنلەرگە ئاللاھ مەرھەمەت قىلمايدۇ." دېدى.

ئۈچىنچى قىسىم

ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ھەزرىتى مۇھەممەد

جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بىلەن تۇنجى قېتىم ئۇچرىشىش

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مەككىدە كۆڭلى يېرىم بولغان، ئىچى پۇشقان ۋاقىتلاردا، تەپەككۇر ۋە ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن نۇر تېغىدىكى ھىرا غارى (ئۆڭكۈر) غا باراتتى.ئۇ بۇ يەرنى ئىبادەت قىلىدىغان بىر يەر قىلىۋالغان ئىدى. نۇر تېغى ناھايىتى ئېگىز بولۇپ، تاغنىڭ چوققىسىدىن كەبە بىلەن بىرگە مەككىنىڭ ھەممە يېرىنى كۆرگىلى بولاتتى. پەيغەمبىرىمىز تاغنىڭ جىم - جىتلىقى ئىچىدە بەزى ۋاقىتلاردا بۇ غاردا بىر نەچچە كۈن تۇراتتى.

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى ھىرا غارىغا كەلدى، كېچىنى ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزدى، خېلىلا ھېرىپ كەتكەن ئىدى. كۈن چىقىشقا ئاز قالغاندا، قاراڭغۇلۇق يوقىلىپ يورۇقلۇقنىڭ باشلىنىشىغا ئەگىشىپ ھازىرغىچە ھاياتىدا پەقەت كۆرۈپ باقمىغان بىر نەرسە ئالدىغا كەلدى ۋە:

"ئوقۇ!" -دېدى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ناھايىتى قورقتى. بەدىنى تىترەشكە باشلىدى. قورققان ھالدا:

پەيغەمبەرگە سالام

جانابى ئاللاھ پۈتۈن مۇسۇلمانلارغا پەيغەمبىرىمىزنى مەدھىيىلەشنى بۇيرۇغان . بۇ سەۋەبتىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىسمى تىلغا ئېلىنغان ۋاقىتتا : ”سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ياكى ئەلەيھىسسالام“ دېيىشىمىز كېرەك. بۇ، پەيغەمبىرىمىزگە بولغان ھۆرمەت ۋە سۆيگۈ ئىپادىسىدۇر. مەنىسى: "ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ئۇنىڭغا بولسۇن“ دېگەنلىك بولىدۇ.

"مەن ئوقۇشنى بىلمەيمەن" ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئۇدۇلىدىكى نەرسە بەدىنىنى چىڭ تۇتۇپ بىر مۇددەت سىققاندىن كېيىن قويۇپ بەردى. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆزىنى بوغۇلۇۋاتقاندەك ھېس قىلدى. پەقەت تونىمايدىغان بۇ نەرسە ئۇنىڭغا ئىككىنچى قېتىم" ئوقۇ!" دېدى. پەيغەمبىرىمىز يەنە "مەن ئوقۇشنى بىلمەيمەن" دەپ جاۋاب بەردى. ئۈچىنچى قېتىم يەنە ئوخشاشلا "ئوقۇ!" دېگەن ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئېغىزىدىن ئۆزىگە ئۆگىتىلگەن شۇ سۆزلەر چىقتى:

"ئوقۇ! سېنى ياراتقان رەببىڭنىڭ ئىسمى بىلەن ئوقۇ! ئۇ ئىنسانىنى لەختە قاندىن ياراتتى. ئوقۇغىن، پەرۋەردىگارىڭ ئەڭ كەرەملىكتۇر، ئۇ، ئىنسانغا قەلەم بىلەن خەت يېزىشنى ۋە ئىنساننىڭ بىلمەيدىغىنىنى ئۆگەتكۈچىدۇر."

پەيغەمبىرىمىز قورققان ئىدى. نېمە ئىش بولۇۋاتقانلىقىنى بىلمەيتتى. غارنىڭ سىرتىغا چىقىپ ئۆيىگە ئايالى خەدىچىنىڭ يېنىغا بېرىشى كېرەك ئىدى. تاغدىن يۈگۈرۈپ پەسكە چۈشۈۋاتقان ۋاقىتتا "سەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، مەن بولسام جىبرىئىل" دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدى. بۇ ئاۋاز غارنىڭ ئىچىدە ئاڭلانغان ئاۋاز بىلەن ئوخشاش ئىدى. ئەمما بۇ ئاۋاز غاردىكىگە قارىغاندا تېخىمۇ جاراڭلىق چىقىۋاتاتتى. ئەتراپقا قارىدى. ئاۋازنىڭ قايسى تەرەپتىن كېلىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلدى. قارىسا ئاسمانىنى قاپلىغۇدەك چوڭلۇقتىكى بىر نەرسىنى كۆردى. بۇ نەرسە (مەۋجۇتلۇق) يەنە "سەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، مەن جىبرىئىل دېدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يا ئالدىغا ياكى كەينىگە بىر قەدەم ئالالمىدى. خۇددى قېتىپ قالغاندەك تۇرغان يېرىدە تۇرۇپلا قالدى. نەپسىنىڭ سىقىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. بىر مۇددەتتىن كېيىن ئۆزىگە كېلىپ تەكرار ئەتراپقا قارىدى. يەنە ھېلىقى نەرسە ئۆز ئورنىدا تۇرۇپ بۇرۇنقى سۆزلەرنى تەكرارلاۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىز كۆزىنى ئۇنىڭدىن يىراقلاشتۇرۇپ، يۈزىنى باشقا تەرەپكە بۇراشقا ئۇرۇندى. ئەمما قەيەرگىلا قارىسا ئۇنى كۆردى.

"ئاللاھ ھەققەتەن پەيغەمبەرگە رەھمەت يوللايدۇ. پەرىشتىلەرمۇ ھەققەتەن پەيغەمبەرگە مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ. ئى مۆمىنلەر! سىلەر پەيغەمبەرگە دۇرۇت ئېيتىڭلار ۋە ئامانلىق تىلەڭلار."
(ئەھزاب سۈرىسى: 56 ـ ئايەت)

تۇنجى ۋەھيي مىلادى 610 ـ يىلىدا قەدىر كېچىسىدە نازىل بولدى.

تۇنجى نازىل بولغان ئايەت، "ئەلەق"سۈرىسىنىڭ 1ـ5 ئايەتلىرىدۇر.

"ئەلەق" ئىنساننىڭ يارىتىلىش باسقۇچىدىكى ئۇرۇقلانغان تۇخۇمنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىنى كۆرسىتىدۇ.

تونىمايدىغان ھېلىقى نەرسە تۇساتتىنلا غايىپ بولدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام قورقتى ۋە كۆڭلى جايىدا ئەمەس ئىدى. نۇر تېغىدىن مەككىگە قاراپ يۈگرەشكە باشلىدى. يولدىن ناھايىتى تېزلىك بىلەن ئۆتۈپ ئاران ئۆيىگە كېلىۋالدى.

سىر دىشى خەدىچە

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تىترەك ئاۋازدا خەدىچىدىن ئۆزىنى يۆگەپ قويۇشنى تەلەپ قىلدى. خەدىچە نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلمەستىن ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر نەرسە يېپىپ قويدى. پەيغەمبىرىمىز قاتتىق ئۇيقىغا كەتتى. ئويغانغان ۋاقتىدا بولۇپ ـ ئۆتكەن ئىشلارنى خەدىچىگە سۆزلەپ بەردى. بولۇپ ـ ئۆتكەن ئىشلار توغرىسىدا بىر نەرسە دېيەلمەي: "بەك ئەندىشە قىلدىم ۋە قورقتۇم،" دېدى. خەدىچە پەيغەمبىرىمىزنى تىنچلاندۇرۇشقا تىرىشىپ:

"قورقما! ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇ سېنى رەسۋا قىلمايدۇ، چۈنكى سەن ئۇرۇق ـ تۇغقانىڭنى يوقلايسەن، مېھمانىڭنى كۈتىسەن، كەمبەغەللەرنى تويغۇزۇپ، مۇھتاج ئىنسانلارغا ياردەم قىلىپ، زۇلۇمغا ئۇچرىغانلارغا يار يۆلەك بولىسەن" ـ دېدى.

خەدىچە يولدىشىنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى چۈشىنىشكە تىرىشتى. چۈنكى ئۇنى تونۇيتتى ۋە ياخشى كۆرەتتى. ئۆيلەنگەندىن تارتىپ ھازىرغىچە ئۇنىڭدىن خاتا بىر ئىش كۆرمىگەن ئىدى. يولدىشىنىڭ پەۋقۇلئاددە بىر ئەھۋالغا يولۇققانلىقى ئېنىق ئىدى. ئۇ بۇ ئەھۋاللارغا ئىشەندى. خەدىچىنىڭ تۇغقىنى بولغان ۋەرەقە، تەجرىبىلىك ۋە بىلىملىك بىر ئىنسان ئىدى. خەدىچە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئېلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا باردى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلار نىڭ زادى قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى، پەقەت ئۇ ئىنسان چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيتتى.

ۋەرەقە بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى دىققەت بىلەن ئاڭلىدى ۋە چوڭقۇر ئويلانغاندىن كېيىن سۆزلەشكە باشلىدى:

"سەن كۆرگەن ئۇ نەرسە ئاللاھ مۇسا پەيغەمبەرگە ئەۋەتكەن جىبرىئىل ئىسىملىك بىر پەرىشتىدۇر. ئەگەر ياش بولغان بولسام، كىيىن ئىنسانلار زورلۇق بىلەن سېنى يۇرتۇڭدىن قوغلاپ چىقارغان چاغدا، سېنىڭ يېنىڭدا بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتىم" - دېدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن خەدىچىنىڭ كۆزلىرى بىر - بىرىگە تىكىلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ يۈزىدە ھازىرغىچە كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر غەم - ئەندىشە بار ئىدى. پەيغەمبىرىمىز غەمكىن بىر ئاۋازدا:

ــ مېنى مەككىدىن چىقىرىۋېتەرمۇ؟ ــ دەپ سورىدى. ۋەرەقە:

ــ ھەئە، چۈنكى سەن ئېلىپ كەلگەن چاقىرىقنى ئېلىپ كەلگەن پۈتۈن پەيغەمبەرلەر ئۆز يۇرتلىرىدىن چىقىرىۋېتىلدى. ئەگەر ئۇ ۋاقتىقىچە ئۆمرۈم بولسا ساڭا ياردەم قىلىمەن - دېدى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ سۆزلەردىن كېيىن كۆڭلى بىر ئاز خاتىرجەم بولدى. ئايالى خەدىچە ئۇنىڭغا ئىشىنىپ پەيغەمبەرلىكىنى قوبۇل قىلغان ئىدى. چۈنكى پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ ئىشەنچىسىگە ھەرۋاقىت موھتاج ئىدى. ۋەرەقە ناھايىتى مۇھىم نەرسىلەرنى سۆزلىگەن ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ ئەھۋاللارنى چۈشىنىشكە تىرىشتى. يېڭى بىر ۋەزىپە ئۇنى كۈتۈپ تۇراتتى. ئەمدى ئۇ ئاللاھ تەرىپىدىن ۋەزىپىلىك قىلىنغان بىر پەيغەمبەر ئىدى. قىرىق ياشقا توشقان ئىدى. ئىنسانلارنى توغرا يولغا چاقىرىپ خاتا يولدىن توسىشى، يامان ئىشلارغا قارشى كۈرەش قىلىشى كېرەك ئىدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام قۇرئاننىڭ تۇنجى ئايەتلىرىنى ئوقۇپ، "ماڭا كىم ئىشىنىدۇ؟" دېگەن ۋاقىتتا، ھەزرىتى خەدىچە: "باشقىلار ئىشەنمىسىمۇ مەن ئىشىنىمەن" دەپ جاۋاب بەردى. خەدىچىنىڭ سۆزى بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يۈكى بىر ئاز يېنىكلىگەن ئىدى. چۈنكى پەيغەمبىرىمىز بىر ئىنسان كۆتۈرەلەيدىغان يۈكنىڭ ئەڭ ئېغىرىنى ئۈستىگە ئالغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ھەزرىتى خەدىچىگە ئوخشاش ئىشەنچلىك، سادىق ۋە ئوقۇمۇشلۇق بىر ئايالنىڭ قوللاپ قۇۋۋەتلىشى بىلەن ۋەھيىنىڭ دەسلەپكى

قۇرئان

ئاللاھتائالا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيي يولى بىلەن 23 يىل ئىچىدە ئايەتمۇ-ئايەت، سۈرىمۇ-سۈرە چۈشۈرگەن ئەڭ ئاخىرقى مۇقەددەس كىتابتۇر. بۇمۇقەددەس كىتاپ 114 سۈرە ، 6236 ئايەتتىن تەركىپ تاپقان.

قۇرئان ئاللاھنىڭ سۆزىدۇر. ئوقۇلۇشى ئىبادەتتۇر. ئىنسانلارنى دۇنيا ۋە ئاخىرەت بەخت سائادىتىگە ئېرىشتۈرىدىغان يول ، بۇيرۇق، چەكلىمە ۋە تەۋسىيەلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

"ھەقىقەتەن بۇ قۇرئان ، ئىنسانلارغا ئەڭ توغرا يولنى كۆرسىتىدۇ"
(ئىسرا سۈرىسى: 9 - ئايەت)

قىيىن كۈنلىرىنى بەك قىينالماي ئۆتكۈزگەن ئىدى. يېڭى دىنىنى تۇنجى قوبۇل قىلغانلار سۆيۈملۈك ئايالى ھەزرىتى خەدىچە ۋە تاغىسىنىڭ ئوغلى ھەزرىتى ئەلى ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بىر تەرەپتىن ئائىلىسى بىلەن مەخپىي رەۋىشتە ئاللاھقا ئىبادەت قىلغاچ، يەنە بىر تەرەپتىن مەككىلىكلەرنى مەخپىي رەۋىشتە ئىسلام دىنىغا چاقىرماقتا ئىدى. ئىنسانلارنى دىنغا چاقىرغاندا ھاقارەت، دەشناملارغا ئۇچرىدى. ئەمما پۈتۈن توسالغۇلارغا قارىماستىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ چاقىرىقىنى قوبۇل قىلغانلار بىر ئىككىدىن كۆپىيىشكە باشلىدى.

چاقىرىق يېيىلماقتا

ئاللاھ پەيغەمبىرىمىزگە يېقىنلىرىنى ئاگاھلاندۇرۇشنى بۇيرىدى. بۇنىڭغا ئاساسەن پۈتۈن ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىنى چاقىرىپ بىر زىياپەت بەردى. زىياپەتتىن كېيىن ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىردى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ئەبۇلەھەب بۇ چاقىرىققا قارشى چىقىپ: ”ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىنى بۇنداق يامان ئىشقا چاقىرغان باشقا بىر ئادەمنى كۆرمىدىم“ دېدى. بۇ گەپنى ئاڭلىغانلار بۇ يەردىن تارقاپ كەتتى. پەيغەمبىرىمىز قەتئىي نىيەتكە كەلگەن ئىدى. ئەتىسى يەنە ئۇلارنى چاقىرىپ، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى ۋە ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈردى. پەيغەمبىرىمىز ئاللاھ بەرگەن بۇ مۇقەددەس ۋەزىپىنى لاياقەتلىك ئورۇنلاشنى ئارزۇ قىلاتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز يېقىنلىرىدىن كېيىن پۈتۈن مەككە خەلقىنى ئىسلامغا چاقىرىشنى ئارزۇ قىلاتتى. بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىز مەككىدە ئېگىز بىر يەرگە چىقىپ: ”ئى قۇرەيشلىكلەر!" دەپ توۋلىدى، بۇ ئاۋازنى ئاڭلىغانلار بىر ـ بىرلەپ يىغىلىشقا باشلىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇلارغا:

ــ مۇشۇ تاغنىڭ كەينىدە دۈشمەن بار، ھازىر سىلەرگە ھۇجۇم قىلىدۇ ـ دېسەم ماڭا ئىشىنەمسىلەر؟ دەپ سورىدى. يىغىلغانلارنىڭ ھەممىسى بىر ئېغىزدىن: ـ ئىشىنىمىز، بىز سېنىڭ يالغان ئېيتقانلىقىڭنى ئىلگىرى ئاڭلاپ

"يېقىن تۇغقانلىرىڭنى ئاگاھلاندۇرغىن. ئىنسانلارغا مۇلايىم بولغىن. ئەگەر ساڭا قارشى چىقسا، 'ھېچ شۈبھىسىز، مەن سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلاردىن ئۇزاقمەن' دېگىن."

(شۇئەرا سۈرىسى:214 ـ 216 ـ ئايەتلەر)

باقمىدۇق ـ دېدى. بۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبىرىمىز: "ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بىر كۈنى ئۆلسىلەر ۋە يەنە بىر كۈنى تىرىلىپ پۈتۈن قىلغان ئىشلىرىڭلاردىن ھېساب بېرىسىلەر. ياخشىلار ئۈچۈن جەننەت، ئەسكىلەر ئۈچۈن دوزاخ باردۇر. مەن سىلەرنى قىيامەتتىنىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇرۇشقا ۋەزىپىلىك قىلىندىم. ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە ۋە مېنىڭ پەيغەمبەرلىكىمگە ئىشەنگەنلەر قىيامەتنىڭ ئازابىدىن قۇتۇلىدۇ. ئىشەنمىگەنلەر قاتتىق ئازاب-ئوقۇبەتكە ئۈچرايدۇ. بۇ تەكلىپىمنى قوبۇل قىلامسىلەر؟" دېدى. مەيدانغا يىغىلغانلار بۇ تەكلىپ ئالدىدا نىمە دېيىشىنى بىلەلمەي قالدى. ئەبۇلەھەب بۇ يەردىمۇ دۈشمەنلىكىنى كۆرسىتىپ، يەردىن بىر تاشنى ئېلىپ پەيغەمبىرىمىزگە ئاتتى ۋە:

ــ بىزنى بۇ يەرگە بۇ يالغان ـ ياۋداق گەپلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن يىغدىڭمۇ؟ ـ دەپ ۋاقىرىدى.

پەيغەمبىرىمىز گەرچە بۇنىڭغا ئوخشاش يىغىلىشلاردىكى تەبلىغدە بىر مۇۋاپپىقىيەت قازىنالمىغان بولسىمۇ، ئەمما پۈتۈن مەككىلىكلەرگە ئىسلامنىڭ مۇقەددەس چاقىرىقىنى جاكالىۋالغان ئىدى.

ئەرقەمنىڭ ئۆيى

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب جەسۇر ۋە يىگىتلىك غۇرىغا ئىگە بىر ئىنسان ئىدى. ھېچكىم ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىششىنى خالىمايتتى ۋە يولدا ئۇنى كۆرسە باشقا يولغا ئۆتۈپ كېتەتتى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى جاكارلىغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈشنى قارار قىلغان ئىدى. يولدا نۇئەيمگە ئۈچرىدى. نۇئەيم مۇسۇلمان بولغان ئىدى. ئەمما مۇسۇلمان بولغانلىقىنى مەخپىي تۇتاتتى. ئۆمەرنىڭ ئاچچىق بىلەن كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ:

ــ قەيەرگە كېتىۋاتىسەن؟ ـ دەپ سورىدى. ئۆمەر:ـ

ـ مۇھەممەدنى ئۆلتۈرگىلى كېتىۋاتىمەن ـ دېدى. نۇئەيم جىددىيلىشىپ:

ـماڭا قارا، ناھايىتى مۇشكۇل بىر ئىشقا تۇتۇش قىپسەن. ـ دېدى ۋە پەيغەمبەرىمىزنى قوغداش، ئۆمەرنى نىيىتىدىن ياندۇرۇش ئۈچۈن:

ـ سەن بۇ ئىشنى قىلىشتىن ئىلگىرى سىڭلىڭ ۋە سىڭلىڭنىڭ ئېرىگە بىر نەرسە دېگىن، ئۇلارمۇ مۇسۇلمان بولدى ـ دېدى.

بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر تېخىمۇ ئاچچىقلىنىپ سىڭلىسىنىڭ ئۆيىگە قاراپ ماڭدى. ئۆيىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە بىر نەرسىنىڭ ئوقۇلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى. بىرئاز تېڭشىغاندىن كېيىن سىڭلىسى ۋە سىڭلىسىنىڭ ئېرىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى ئۇقتى ۋە ئۇشتۇمتۇتلا ئۆيىگە كىردى.

سىڭلىسى ۋە سىڭلىسىنىڭ ئېرى نېمە ئىش بولغانلىقىنى ئاڭقىرغىچە بولغان ئارىلىقتا ئۇلارنى ئايرىم ـ ئايرىم بىر بۇرجەككە كۆتۈرۈپ ئاتتى. ئۆمەر ئاچچىغىدا ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن قولىنى قىلىچىغا ئۇزاتقان ۋاقىتتا سىڭلىسى يىغلاپ تۇرۇپ:

ــ ئۆمەر! ئاللاھتىن قورققىن، سەنمۇ ئاڭلا، بىز مۇسۇلمان بولدۇق، نېمىنى خالىساڭ شۇنى قىلغىن، بىز دىنىمىزدىن قەتئىي يانمايمىز ــ دېدى.

ئۆمەر سىڭلىسىنىڭ بۇنداق جەسۇرلۇقى ئالدىدا نىمە قىلىشنى بىلەلمەي قالدى. ئۆمەرگە قارشى چىقالايدىغان بۇنداق جاسارەت نەدىن كەلدى؟ ئۆمەر ئۇ بىر ئاز تۇرۇپ قالدى. نېمە دېيىشنى بىلەلمىدى. قىلىچ تۇتقان قولىنىڭ تىترەۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى، ئولتۇردى ۋە بىر ئاز ئويلاندى. ئۇنىڭدىن كىيىن سىڭلىسىدىن نېمە ئوقۇۋاتقانلىقىنى سورىدى. سىڭلىسى ئۆمەرنىڭ ئاچچىقىنىڭ بىسىققانلىقىنى كۆرۈپ، ئوقۇۋاتقان ئايەتلەرنى كۆرسەتتى. سىڭلىسى ۋە سىڭلىسىنىڭ ئېرى ئۆمەرگە ھەيرانلىق ئىچىدە قاراشقا باشلىدى. ئۆمەر قۇرئان ئايەتلىرىنى ئوقۇشقا باشلىدى. .ئوقۇغانسىرى ئوقۇغانلىرىدىن تەسىرلەندى. ئاچچىقى يامان ئۆمەرنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭغا ئوخشىمايدىغان باشقا بىر ئۆمەر مەيدانغا كىلىۋاتاتتى. ئۆمەر ئەرقەمنىڭ ئۆيىنى سورىدى. ئۇ ئىچىدە ئاجايىپ بىر ھىس تۇيغۇ بىلەن ئەرقەمنىڭ ئۆيى تەرەپكە ماڭدى.

ھەبەشىستانلىق بىلال

ھەبەشىستانلىق قۇل بىلال مۇسۇلمان بولدى. خوجايىنى ئۆزىگە خەۋەر بەرمەي مۇسۇلمان بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا قاتتىق زۇلۇم قىلدى. ئۇنى دىنىدىن قايتۇرۇش ئۈچۈن چۆلدىكى قىززىق قۇمغا ياتقۇزۇپ مەيدىسىگە ئېغىر تاشنى قويۇپ:

" ئەگەر دىنىدىن ۋازكەچمىسەڭ، قىززىق قۇم ئۈستىدە ئۆلتۈرىمەن" دەپ تەھدىت قىلدى. ھەزرىتى بىلال ئېغىر زۇلۇم ۋە قىيىن قىستاقلارغا پىسەنت قىلماي : "ئاللاھ بىردۇر ۋە ئەڭ بۈيۈكتۇر" دەپ نىدا قىلماقتا ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز ئاللاھقا ئىشەنگەنلەرنىڭ سانى ئاز بولغانلىقى ئۈچۈن باشقىلارنىڭ دىققىتىنى تارتىپ قويمايدىغان بىر ئۆي ئىزدەۋاتاتتى. ئەرقەمنىڭ ئۆيى مەككىنىڭ سىرتىدا بولغانلىقى ئۈچۈن كۆزدىن يىراق ۋە مۇۋاپىق بىر يەر ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز دوستلىرى بىلەن بۇ يەرگە يىغىلغان ئىدى.

نۇئەيم يۈگرەپ ئەرقەمنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۆمەرنىڭ پەيغەمبىرىمىزنى ئۆلتۈرۈشكە نىيەتلەنگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى. ئۆيدە يىغىلغانلار پەيغەمبىرىمىزنى ئۆز جانلىرىنى قۇربان قىلىش بەدىلىگە قوغدايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قىلىچلىرىنى چىقىرىپ ساقلاپ تۇردى.

ئۆمەر ئەرقەمنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە، ئۆي جىمجىت ئىدى. ئۆمەر ئۆيگە كىرىپ پەيغەمبىرىمىز بىلەن كۆرۈشمەكچى بولغانلىقىنى ئېيتتى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ يېنىغا كېلىشكە قوشۇلدى. ئۆمەر ئاستا كېلىپ پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ:

ـ لائىلاھە ئىللاللاھ، مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ (ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئۇنىڭ ئەلچىسىدۇر) دېدى. ئەرقەمنىڭ ئۆيىدىكىلەرنىڭ ھەيرانلىق بىلەن قاراشلىرى ئارىسىدا ئۆمەر مۇسۇلمان بولدى.

ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى، مۇسۇلمانلارنىڭ كۈچىگە كۈچ قوشتى. ئەمدى مۇسۇلمانلار دىنلىرىنى يوشۇرۇش ئېھتىياجى ھىس قىلمىدى، بىرلىكتە كەبىگە يىغىلىپ ناماز ئوقۇدى. مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈندىن ـ كۈنگە كۆپىيىشكە باشلىدى. ئەرقەمنىڭ ئۆيى مۇسۇلمانلارغا كىچىك كېلىشكە باشلىدى.

ئىسلام دىنى مەككىنىڭ سىرتىدىكى كىشىلەرگىمۇ بىلدۈرۈلۈشى كېرەك ئىدى. بۇ سەۋەبتىن پەيغەمبىرىمىز مەككىنىڭ سىرتىدىكى قەبىلىلەرنىمۇ زىيارەت قىلدى. بارغان يەرلەردە بەزى ۋاقىتلاردا ياخشى قارشى ئېلىندى، بەزى يەرلەردە ھاقارەتلەرگە ئۇچرىدى.

پەيغەمبەرگە زۇلۇم

ساھابىلەردىن مۇنىبت مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنى كۆرگەن ئىدىم، 'لائىلاھە ئىللاھ' دېسەڭلار قۇتۇلىسىلەر" دېگەن ئىدى. پەيغەمبىرىمىز مۇنداق سۆزلىگەندە بەزى ئىنسانلار ئۇنىڭغا تۈكۈرەتتى. بەزى ئىنسانلار ئۇنىڭغا تۇپراق ئاتاتتى. بەزىلىرى ھاقارەت قىلاتتى. بۇ خىل ھاقارەت ۋە ئەزىيەتلەر ناماز ئەسىرگىچە داۋام قىلدى. بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىزى زەينەب يىغلىغان ھالدا سۇ توشقۇزۇلغان بىر قاپنى ئېلىپ كەلدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ سۇ بىلەن قولىنى، يۈزىنى يۇدى ۋە بۇ سۇدىن ئىچكەچ قىزىغا: "قىزىم يىغلىما! شەك شۈبھىسىزكى، ئاللاھ داداڭنى مۇھاپىزەت قىلىدۇ" دېدى.

پەيغەمبىرىمىز، پۈتۈن تۇسالغۇ ۋە پىشكەللىكلەرگە قارىماي، بوشاپ قالماستىن ئۈمىدۋارلىق بىلەن ئىسلامىيەتنىڭ چاقىرىقىنى ئىنسانلارغا چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسەتتى.

ئىسلامغا قارشى دۈشمەنلىكنىڭ باشلىنىشى

ئىسلامنىڭ چاقىرىقىنى قوبۇل قىلغانلارنىڭ سانى تېز سۈرئەتتە كۆپىيىشكە باشلىدى. مۇشرىكلار بۇ ئەھۋالدىن غەم ـ ئەندىشە قىلىشقا باشلىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ روھى كەيپىياتىنى چۈشۈرۈش ۋە ئىنسانلارنى ئىسلامغا كىرىشتىن توسۇش ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارنى جەمئىيەت ئىچىدە ھاقارەت ۋە مەسخىرە قىلدى. مۇسۇلمانلارنى ھەر قېتىم كۆرگەن ۋاقىتتا ئۇرۇپ سوقۇپ ناچار سۆزلەر بىلەن زاڭلىق قىلدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنى كۆرگەن ۋاقىتدا: ”قاراڭلار، بۇ ئادەم ئاسماندىن خەۋەر ئالارمىش“ دەپ مەسخىرە قىلدى. مەسخىرە قىلىش بىلەنلا قالماي، پەيغەمبىرىمىزنى بىلىپ تۇرۇقلۇق، ئۇنى يەنە ساراڭ، سېھىرگەر، پالچى دەپ ھاقارەت قىلدى، مۇسۇلمانلارغا قىلغان زۇلۇم ۋە ئەزىيەتتە يۇقىرى پەللىگە يېتىپ، ھەتتا مۇسۇلمانلارنى ئۆلتۈرۈشكە ئۇرۇندى.

ئەمما بۇ قىيىن قىستاقلار ۋە توسقۇنلۇقلار ئىسلامنىڭ تارقىلىشىنى توختىتالمىدى. ھېچ بىر ئادەم دىنىدىن ۋاز كەچمىدى. بۇ ئەھۋاللارغا قارىتا نېمە قىلىشنى بىلەلمىگەن مەككىنىڭ نۇپۇزلۇق كىشىلىرى بىر يەرگە يىغىلىپ، پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ئەبۇتالىبنىڭ يېنىغا بېرىشنى قارار قىلدى. بۇ نۇپۇزلۇق كىشلەر پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسىنىڭ ئۆيىگە كېلىپ ئەبۇتالىبتىن پەيغەمبىرىمىزنى دەۋاسىدىن ۋاز كەچتۈرۈشنى تەلەپ قىلدى. ئۇلار ئەبۇ تالىبقا: "جىيەنىڭ بىلەن سۆزلەشكىن، بۇ ئىشتىن ۋاز كەچسۇن" ـ دېدى. ئەبۇتالىب جىيەنىنى چاقىرىپ بولغان ئەھۋاللارنى سۆزلىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ:

ــ ئۇنىڭ قولۇمغا قوياشنى، سول قولۇمغا ئاينى بەرگەن تەقدىردىمۇ، مەن تاكى ئۆلگىچە دەۋايىمدىن ۋاز كەچمەيمەن ــ دېدى. ئەمەلىيەتتە ئەبۇتالىب، مەككىلىكلەرنىڭ مۇسۇلمانلارغا سالغان كۈلپەتلىرىنى بىلەتتى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ مۇستەھكەم ئىرادىسىدىن بەك تەسىرلەنگەن ئىدى. ئۇنىڭغا بىر زىيان ـ زەخمەت يېتىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتى. پەيغەمبىرىمىزگە يار-يۆلەك بولۇشنى داۋاملاشتۇردى ۋە:

ــ كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلما، مەن ھاياتلا بولسام ئۇلار ساڭا زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزەلمەيدۇ ـ دېدى.

*****

مەككىلىك مۇشرىكلار پەيغەمبىرىمىزنى بۇ يولدىن توسۇپ قالالمايدىغانلىقىنى كۆرۈپ باشقا چارە تېپىشنى ئويلىدى. ئۆزئىچىدە بىر كېلىشىم ئىمزالاپ ئۇنى كەبىگە ئېسىپ قويدى.

بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن مۇسۇلمانلار بىلەن بولغان ھەرخىل مۇناسىۋەتلەرنى ئۈزۈش قارار قىلىندى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇققانلىرى ۋە مۇسۇلمانلار دۈشمەن دەپ ئېلان قىلىنىپ، بۇلار بىلەن قۇدا ـ باجا بولۇش، ئېلىم ـ سېتىم ۋە سۆزلىشىش چەكلەندى.

مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئېغىر كۈنلەر باشلاندى. تىجارەت قىلالمىدى، بىر نەرسە ئېلىپ ساتالمىدى، ئاچ ۋە سۇسىز قالدى. بۇ ئېغىر زۇلۇملارغا پىسەنت قىلمىغان مۇسۇلمانلار پەيغەمبىرىمىزنى مەككە مۇشرىكلىرىغا تاپشۇرۇپ بېرىشنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىدى. ئۇنى قوغداش ئۈچۈن ھەرقانداق جاپا ـ مۇشەققەت ۋە قىيىن قىستاقلارغا بەرداشلىق بەردى.

ئۈچ يىل داۋام قىلغان بۇ ئېغىر چەكلىمە، ئەڭ ئاخىرىدا ئىنساپلىق ۋە ۋىژدانلىق بىر قانچە مەككىلىكنىڭ تىرىشچانلىقى بىلەن ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇققانلىرىدىن بىر نەچچە كىشى كەبىنىڭ تېمىغا ئېسىپ قويۇلغان كېلىشىمنى يىرتىپ تاشلاپ، بۇ چەكلىمىگە خاتىمە بەردى. مۇسۇلمانلار بۇ چەكلىمىدىن تېخىمۇ كۈچلەنگەن ھالدا قۇتۇلدى.

تۇنجى شېھىتلەر

ياسىر ۋە ئايالى سۇمەييە مۇسۇلمان بولدى. مۇسۇلمان بولغانلىقى ئېنىقلانغاندا، كۆپ قىيىن ـ قىستاقلارغا ئۇچرىدى. پېقىر ۋە ئاجىز بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ قوغدىغۇچىلىرى يوق ئىدى. دىنىغا يۈرەكتىن باغلانغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىزگە قارشى چىققان ئەبۇجەھلنىڭ ئېغىر قىيىن ـ قىستاقلىرىغا پىسەنت قىلماي، دىنىدا ساداقەتمەنلىك بىلەن چىڭ تۇردى. ئۇلارنى دىنىدىن ۋازكەچتۈرەلمىگەن ئەبۇجەھل ئاخىرى ئۇلارنى نەيزە بىلەن ئۆلتۈرۈپ شېھىت قىلدى. ياسىر ۋە ئايالى سۇمەييە ئىسلام يولىدا شېھىت بولغان تۇنجى مۇسۇلمانلاردۇر.

قايغۇ يىلى

چەكلىمىلەر ئاخىرلىشىپ مۇسۇلمانلار راھەت بىر نەپەس ئالدى. بىر نەچچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ كۆڭلىنى يېرىم قىلىدىغان ئىككى ۋەقە كەينى ـ كەينىدىن يۈز بەردى. بۇنىڭ بىرى، سىرتتىكى ھېمايىچىسى ئەبۇتالىبنىڭ ئۆلۈمى، يەنە بىرى ئۆز ئۆيىدىكى ھېمايىچىسى خەدىچىنىڭ ۋاپاتى ئىدى. بۇ ئىككى ھېمايىچى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەڭ قىيىن كۈنلىرىدە ئۇنى تاشلىۋەتمەي ياردەم قىلغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ ئىككى قوللىغۇچىسىنىڭ ۋاپاتىغا كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولۇپ: "بۇ كۈنلەردە ئۈممىتىمنىڭ ئۈستىگە كەلگەن بۇ ئىككى مۇسىبەتنىڭ قايسىسىغا قايغۇرۇشنى بىلەلمەيۋاتىمەن" دېدى. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ يىل قايغۇ يىلى دەپ ئاتالدى.

ھەزرىتى خەدىچە

پەيغەمبىرىمىز ئايالى ھەزرىتى خەدىچىنى ناھايىتى ياخشى كۆرەتتى، ئۇنى ۋاپات بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇنتۇتالمىدى. سۆيۈملۈك ئايالىنىڭ قوللاپ ـ قۇۋۋەتلىشىنى، دوستلۇقىنى، پىداكارلىقىنى ھەر ۋاقىت ئېغىزدىن چۈشۈرمەيتتى. چۈنكى ئەڭ ئېغىر كۈنلەردە يېنىدا تۇرۇپ ياردەم قىلغان ئىدى. ھېچكىم پەيغەمبىرىمىزگە ئىشەنمىگەن ۋاقىتلاردا، ئۇ پەيغەمبىرىمىزنى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ تونىغان ئىدى. بۇلارنى بىلىدىغان پەيغەمبىرىمىزنىڭ كېيىنكى ئايالى ھەزرىتى ئائىشە، ھەزرىتى خەدىچىگە ئوخشاش بىر ئايال بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتى .

يېڭى ماكان ئىزدەش

ھەبەشىستان

مەككىدە ياشاش ناھايىتى تەسلەشتى، مۇسۇلمانلارغا قىلىنغان زۇلۇم كۈندىن ـ كۈنگە ئېغىرلىشىۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىز بۇ ئەھۋالغا قاراپ يېڭى ماكان ئىزدەشكە باشلىدى. تۇنجى قېتىم بەش كىشىنىڭ ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشىغا يول قويدى. بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ تۇنجى ھىجرىتى ئىدى. مۇشرىكلار مەككىدە قالغان مۇسۇلمانلارغا زۇلۇملارنى داۋاملاشتۇرۇۋاتاتتى. زۇلۇمدىن تۈيۈپ كەتكەن مۇسۇلمانلار راھەت ئىبادەت قىلىشتا قىينىلىۋاتاتتى. بىر يىلدىن كېيىن يۈز كىشىلىك بىر گۇرۇپ ھەبەشىستانغا مەخپىي باردى. مەككىلىك مۇشرىكلار بۇنى توسۇپ قېلىش ئۈچۈن ھەبەشىستانغا ئەلچى ئەۋەتتى.

مەككە مۇشرىكلىرى ئەۋەتكەن ئەلچىلەر، ھەبەشىستان پادىشاھى نەجاشىنىڭ يېنىغا قىممەتلىك ھەدىيەلەرنى ئېلىپ كېلىشتى. پادىشاھ ئۇلارنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى سورىدى. ئەلچىلەر:

ــ بىز مەككىدىن كەلدۇق، مەككىدىن قېچىپ، تۇپراقلىرىڭىزغا ئىلتىجا قىلغانلارنى قايتۇرىۋالغىلى كەلدۇق ـ دېدى. نەجاشى ئەلچىلەردىن:

ـ بۇ ئىنسانلارنى نېمىشقا قايتۇرۇپ كېتىسىلەر؟ دەپ سورىدى. ئەلچىلەر، ھەبەشىستانغا كەلگەن بۇ ئادەملەرنىڭ ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىنى ئىنكار قىلىپ باشقا بىر دىنغا ئىشەنگەنلىكىنى، ئۆزلىرى ئىشىنىپلا قالماي، باشقىلارنىمۇ بۇ دىنغا ئىشىنىشكە چاقىرىۋاتقانلىقىنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ ئۇلارنىڭ (مۇسۇلمانلارنىڭ) پائالىيىتىنى چەكلەش ئۈچۈن كەلگەنلىكىنى ئېيتتى.

بىر دەملىك سۈكۈناتتىن كېيىن نەجاشى ئورنىدىن تۇرۇپ دۆلىتىگە ئىلتىجا قىلىنغان مۇسۇلمانلارنى قايتۇرۇپ بېرىشنى ئويلىدى. ئەمما بۇنداق قىلىش ئۇنىڭ ئادالەت چۈشەنچىسىگە ئۇيغۇن كەلمەيتتى. گۇناھكار دەپ ئەيىبلەنگەن كىشىلەرنىڭ سۆزىنىمۇ ئاڭلاپ بېقىشى كېرەك ئىدى. پادىشاھ دۆلىتىگە ئىلتىجا قىلغان مۇسۇلمانلارنى ئېلىپ كېلىشنى بۇيرىدى.

نەجاشى ئەلچىلەرنىڭ سۆزلىرىنى مۇسۇلمانلارغا دېدى ۋە : "بۇ ھەقتە سىلەرنىڭ دەيدىغان گەپ سۆزلىرىڭلار بارمۇ؟" دەپ سورىدى. بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىش ئۈچۈن ئەبۇتالىبنىڭ ئوغلى جەئفەر ئالدىغا چىقىپ مۇنداق دېدى:

ـ بىزنىڭ قىلغان ئەسكىلىكلىرىمىز ھەددىدىن ئېشىپ تاكى بويىنۇمىزغىچە كەلگەن ئىدى. ئاللاھ بىزگە ئىچىمىزدىن توغرا سۆزلۈك، ئىشەنچلىك، ئېسىل نەسەپلىك بىر كىشىنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. بۇ پەيغەمبەر بىزنى ئاللاھنى بىر دەپ بىلىپ ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشقا، ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز چوقۇنغان بۇتلارغا چوقۇنماسلىققا چاقىردى. بىزنى توغرا سۆزلەشكە، ئامانەتكە خىيانەت قىلماسلىققا، تۇغقانلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ياخشى تۇتۇشقا، قولۇم ـ قوشنىلار بىلەن ياخشى ئۆتۈشكە، قان داۋالىرىدىن ۋازكېچىشكە بۇيرىدى. ئەخلاقسىزلىق قىلىشنى، يالغان يەرگە گۇۋاھلىق بېرىشنى، يېتىم مېلىنى يېيىشنى، ئېپپەتلىك ئاياللارغا بۆھتان چاپلاشنى چەكلىدى. پەقەت ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلىشنى، ئۇنىڭغا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك قىلماسلىقنى بۇيرىدى. بىز ئۇنىڭغا ئىشەندۇق.

ئوھۇد تېغى
مەدىنە
قۇبا
بەدر
ئەبۋا
بىرى مائۇنە
ھۇدەيبىيە
رەجى
مەككە
تائىف
سەۋرى تېغى
ھەبەشىستان

چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشتۇق، ئاللاھ ئۈنىڭغا قانداق بۇيرۇق بەرگەن بولسا ئۇنى ئىجرا قىلدۇق، ھالال دېگىنىنى ھالال دەپ بىلدۇق. ئەمما قەۋمىمىز بىزگە كۆپ زۇلۇم قىلدى، بىزنى دىنىمىزدىن قايتۇرۇش ئۈچۈن قولىدىن كېلىدىغان پۈتۈن ئەسكىلىكلەرنى قىلدى. بۇ زۇلۇم ۋە كۈلپەتتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن باشقا يول تاپالماي سىنىڭ مەملىكىتىڭگە پانالىق تىلەپ كەلدۇق ـ دېدى.

نەجاشى جەئفەرنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى دىققەت بىلەن ئاڭلىدى. جەئفەردىن ئاللاھتىن كەلگەن ئايەتلەرنى ئوقۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى. جەئفەر پادىشاھقا مەريەم سۈرىسىنىڭ بىر قىسمىنى ئوقۇپ بەردى. ئاللاھنىڭ ئايەتلىرىنى ئاڭلىغان نەجاشى ئەلچىلەرنىڭ دېگەنلىرىنى توغرا تاپمىدى. ئەلچىلەرگە مۇسۇلمانلارنى تاپشۇرۇپ بەرمەيدىغانلىقىنى، دۆلىتىدە راھەت ئىچىدە ياشاشقا يول قويىدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئەلچىلەر، ئېلىپ كەلگەن ھەدىيىلىرىنى ئېلىپ قۇرۇق قول مەككىگە قايتتى.

تائىف

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئايالى ھەزرىتى خەدىچە ۋاپات بولۇپ بىر ئايدىن كېيىن، بېقىۋالغان ئوغلى زەيدنى ئېلىپ مەككىدىن ئاتمىش كىلومېتىر يىراقلىقتىكى تائىفقا باردى. تائىفقا بېرىشتىكى مەقسىتى مەككىدىكى ئازاب ـ ئوقۇبەتلەردىن بىر ئاز بولسىمۇ يىراق تۇرۇپ، ئۇ يەردىكى ئىنسانلارغا ئىسلام دىنىنى تەبلىغ قىلىش ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز تائىفتا يىغىلغان كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ بىرلىكى، بارلىقى، ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى بايان قىلدى. تائىفلىقلار قارشىلىق كۆرسىتىپ پەيغەمبىرىمىز ۋە زەيدكە ھاقارەت قىلدى. قۇللار ۋە كىچىك باللار پەيغەمبىرىمىز ۋە زەيدكە ئۈزۈلدۈرمەي تاش ئاتتى. زەيد ئېتىلغان تاشلارنىڭ پەيغەمبىرىمىزگە تېگىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۆزىنى تاشلارغا قالقان قىلىپ بەردى، يىقىلىپ قوپۇپ بۇ يەردىن يىراقلىششقا ئورۇندى. تاش تەگكەن يەرلەردىن قان ئېقىشقا باشلىدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ پۇتى يارىلىنىپ ئولتۇردى.

ئورنىدىن تۇرۇپ مېڭىشقا باشلىغاندا تائىفلىقلار تاش ئېتىپ كۈلۈشتى. پەيغەمبىرىمىز ۋە زەيد بۇ يەردىن ناھايىتى تەسلىكتە يىراقلاشقاندىن كېيىن كۆڭلى يېرىم ۋە ھېرىپ-چارچاپ كەتكەن ھالدا بىر دەرەخنىڭ سايىسىغا كېلىپ ئولتۇردى ۋە ئاللاھقا يالۋۇرۇپ مۇنداق دىدى:

— ئى ئاللاھ! كۈچسىز ۋە چارىسىز قالدىم، ئىنسانلارغا قارشى چارىسىزلىكىمنى پەقەت ساڭىلا ئېيتالايمەن، ئى ئاللاھ! سەن ئاجىزلارنى ھىمايە قىلىسەن، ئەمەلىيەتتە، سەن ئەڭ كۈچلۈكسەن، بەندىلىرىڭنى ھەرتۈرلۈك بالايى - قازالاردىن قوغدىغىن.

پەيغەمبىرىمىز ئۆزىگە ئېغىر ھاقارەت قىلىپ، تاش ئاتقان بۇ ئىنسانلارغا قارىتا بەددۇئا قىلمىدى. چۈنكى ئۇ رەھمەت ۋە سۆيگۈ پەيغەمبىرى ئىدى.

ئەقەبە: مەدىنىگە بارىدىغان يول

پەيغەمبىرىمىز بىر تەرەپتىن جاپا - مۇشەققەتلەرگە چىداپ، ئىسلامنى تەشۋىق قىلىشنى داۋاملاشتۇرسا يەنە بىر تەرەپتىن مۇسۇلمانلار خاتىرجەملىك ئىچىدە ياشىيالايدىغان بىر ماكان ئىزدىدى. پەيغەمبىرىمىز بىر كۈنى مەدىنىدىن كەلگەن بىر گۇرۇپ كىشىلەر بىلەن كۆرۈشتى. ئۇلارغا ئىسلامنى تەبلىغ قىلدى . ئۇلار مۇسۇلمان بولدى .مۇسۇلمان بولغان بۇ ئىنسانلار بىلەن كېلەر يىلى ھەج مەۋسىمدە كۆرۈششكە ۋەدىلىشىپ ئايرىلدى .كېيىنكى يىلى بۇ گۇرۇپقا يەنە ئالتە ئادەم قوشۇلۇپ ئون ئىككى كىشى بولغان ئىدى. ھەج مەۋسىمدە مەككىگە كېلىپ ۋەدىلەشكەن يەردە مەخپىي كۆرۈشتى. پەيغەمبىرىمىز مۇسۇلمان بولغان بۇ ئون ئىككى كىشىدىن ئاللاھقا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، ناچار ئاياللار بىلەن ئارىلاشماسلىققا، ئوغرىلىق قىلماسلىققا، قىز باللىرىنى تىرىك كۆممەسلىككە، باشقىلارغا تۆھمەت قىلماسلىققا ۋە ئەخلاقسىز ئىشلارنى قىلماسلىققا دائىر ۋەدە ئالدى. بىر يىلدىن كېيىن مۇشۇ يەردە كۆرۈشۈشكە ۋەدىلىشىپ ئايرىلدى. پەيغەمبىرىمىز دوستى ئۆمەرنىڭ ئوغلى مۇسئەبنى مەدىنىلىكلەرگە ئىسلامنى ئۆگىتىشى ئۈچۈن ئۇلارغا قوشۇپ

ئىسرا ۋە مىراج مۆجىزىسى

ئۈچ يىل داۋام قىلغان قاتتىق چەكلىمىدىن كېيىن، تاغىسىدىن ۋە ئايالىدىن ئايرىلىپ قالغان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز تائىفتىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن كۆڭۈل غەشلىكى تېخىمۇ ئېغىرلاشقان ئىدى. . بۇ ئېغىر ئازاب ئوقۇبەتلىك كۈنلەردە ئاللاھقا يېلىنىپ ياردەم تىلىدى. بىر كېچە پەيغەمبىرىمىز كەبىدە ئىبادەت قىلىۋاتقان ۋاقىتتا ، جىبرىئىل ئىسىملىك بىر پەرىشتە كەلدى. جىبرىئىل پەيغەمبىرىمىزنى مەككىدىن ئېلىپ قۇددۇستىكى مەسجىدى ئەقساغا ئېلىپ باردى. كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە مەسجىدى ئەقسادىن ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. بۇ ۋەقە "ئىسرا ۋە مىراج مۆجىزىسى" دەپ ئاتالدى. بۇ ۋەقە ناھايىتى قىسقا ۋاقىتنىڭ ئىچىدە بولۇپ ئۆتكەن ئىدى. پەيغەمبىرىمىز مەككىگە قايتىپ كەلگەن ۋاقىتتا تېخى تاڭ ئاتمىغان ئىدى. ئاللاھ مىراجدا پەيغەمبىرىمىز ۋە مۇسۇلمانلارغا بەش ۋاقىت ناماز ئوقۇشنى بۇيرىدى.

قويدى. مۇسئەب كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ئىسلامنىڭ مەدىنىدە تارقىلىشىغا ئاساس سالدى.

كېيىنكى يىلى مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار يەتمىش بەش كىشى بولۇپ مەككىگە كەلدى. پەيغەمبىرىمىز بىلەن ئەقەبە دېگەن يەردە مەخپىي كۆرۈشۈپ ئۇنى مەدىنىگە تەكلىپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئەقەبەگە تاغىسى ئابباس بىلەن كەلگەن ئىدى. ئابباس مەدىنىلىكلەرگە قاراپ:

ـ ئۇ مېنىڭ قېرىندىشىمنىڭ ئوغلۇدۇر. مەن ئۇنى ناھايىتى ياخشى كۆرىمەن. مەدىنىگە بارسا ئۇنىڭغا زىيان ـ زەخمەت يېتىپ قېلىشىدىن قورقىمەن، ئەگەر مەدىنىدە ئۇنى دۈشمەنلىرىدىن قوغداپ قالالايدىغانلىقىڭلارغا ئىشەنچىڭلار بولسا، ئۇ سىلەر بىلەن بىرگە مەدىنىگە بارسۇن، بولمىسا مەككىدە قالسۇن ـ دېدى.

پەيغەمبىرىمىز تاغىسى ئابباسنىڭ سۆزلىرىگە قىستۇرۇپ:

ــ سىلەردىن تەلىپىم: ئاللاھقا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك قىلماسلىقىڭلار، پەقەت ئۇنىڭغىلا ئىبادەت قىلىشىڭلاردۇر. بۇنىڭدىن باشقا مېنى ۋە دوستلىرىمنى قوغدىشىڭلارنى ئۈمىت قىلىمەن ــ دېدى ۋە "قۇرئان"دىن ئايەتلەر ئوقۇدى.

مەدىنىلىكلەر سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە دوستلىرىنى ئۆز ئائىلىسىنى قوغدىغاندەك قوغدايدىغانلىقى، ھەر ۋاقىت توغرا تەرەپتە تۇرۇپ، خاتا تەرەپتە تۇرغانلارنى ئاگاھلاندۇرىدىغانلىقى ھەققىدە ۋەدە بەردى. پەيغەمبىرىمىزنى مەدىنىگە كېلىشكە چاقىردى. پەيغەمبىرىمىز ئەقەبەدىكى كۆرۈشۈشتىن كېيىن مۇسۇلمانلارنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇدى.

ناماز

بالاغەتكە يەتكەن ئەر ـ ئايال
ھەر مۇسۇلمانغا كۈندە بەش
ۋاخ ناماز ئوقۇش پەرزدۇر.
ماقۇل بىر سەۋەپ يوق
تۇرۇپ ناماز ئوقۇماسلىق
بۈيۈك گۇناھتۇر. جۈمە كۈنى
جۈمە نامىزىنى ئوقۇش
پەرزدۇر. روزا ھېيت ۋە قۇربان
ھېيت نامىزىنى ئوقۇش
ۋاجىپتۇر.
" (ئى مۇھەممەد!) ساڭا
ۋەھيي قىلىنغان كىتابنى
تىلاۋەت قىلغىن. نامازنىمۇ
تولۇق ۋە توغرا ئوقۇغىن.
ناماز ھەقىقەتەن ئىنسانلارنى
ھاياسىزلىقتىن، قەبىھ
ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن
توسىدۇ. ئاللاھنى ياد ئېتىش
ئۈچۈن ئوقۇغان ناماز ئەلبەتتە
ئەڭ چوڭ ئىبادەتتۇر. ئاللاھ
قىلىۋاتقان ئىشىڭلارنى بىلىپ
تۇرىدۇ."
(ئەنكەبۇت سۈرىسى 45 ـ ئايەت)

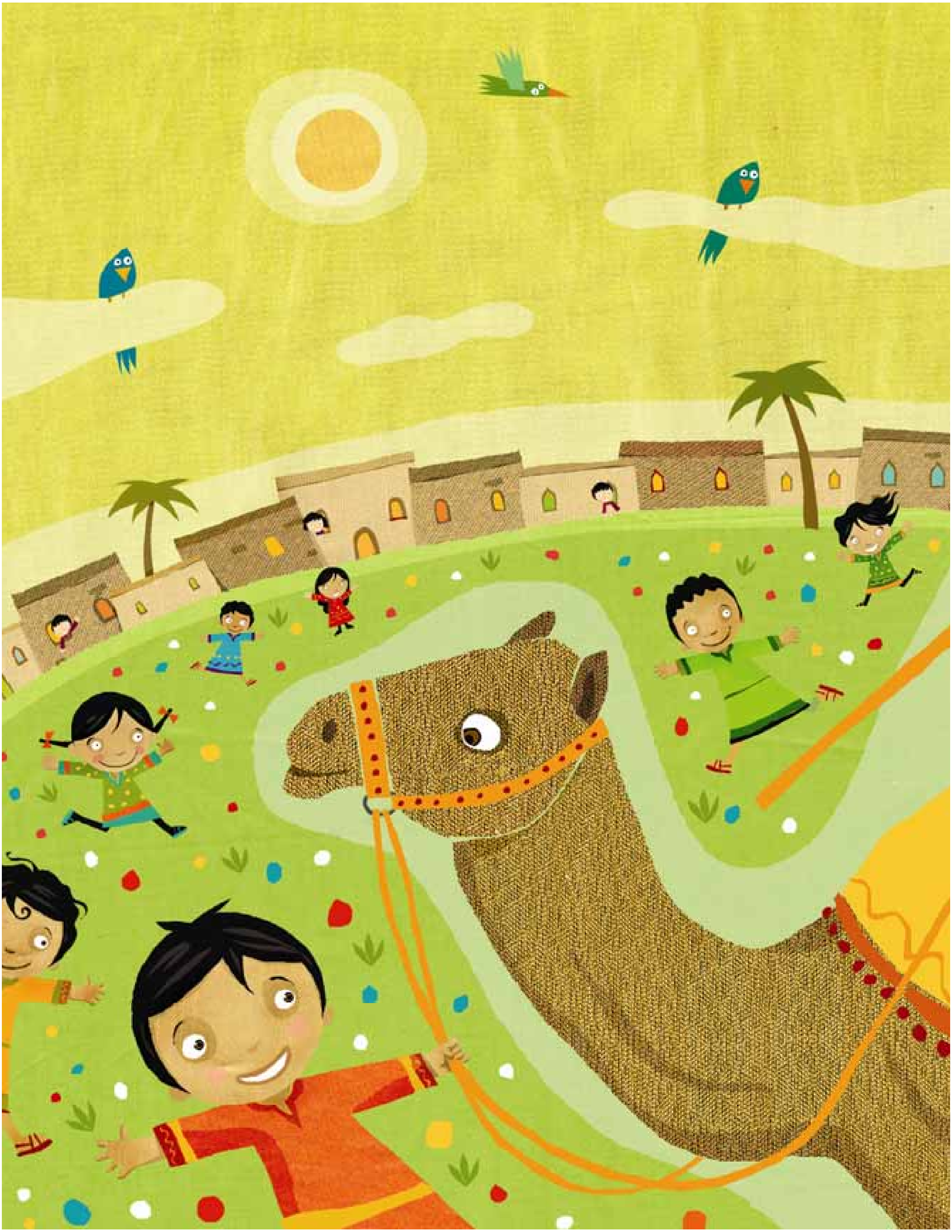

مەدىنىگە ھىجرەت

قايتىپ كىلىش ئۈچۈن كېتىۋاتىمىز

ئىسلام دىنىنىڭ مەككە سىرتىغىمۇ يېيىلىشى بىلەن مۇشرىكلەر سۈيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنى يوقۇتۇشنى قارار قىلدى. ھەر قەبىلىدىن بىردىن پىدائى قاتنىشىدىغان بىر ھۇجۇم پىلانى تۈزدى. بۇ پىلان بويىچە ھۇجۇم قىلىنغاندا پەيغەمبىرىمىزنى كىمنىڭ ئۆلتۈرگەنلىكى ئېنىق بىلىنمەيتتى. ئۇلارنىڭ بۇ پىلانىدىن خەۋەر تاپقان پەيغەمبىرىمىزنىڭمۇ مۇكەممەل بىر پىلانى بار ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە جان دوستى ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ھەممە ئادەم ئۇخلاۋاتقاندا مەدىنىگە بارىدىغان يولنىڭ قارشى تەرىپىدىكى سەۋرى تېغىدىكى بىر غارغا كەلدى. پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى ئەلىنى مەككىلىكلەرنىڭ ئۆزىدە ئامانەت قويغان نەرسە - كېرەكلىرىنى ئىگىلىرىگە قايتۇرۇپ بېرىشى ئۈچۈن مەككىدە قالدۇرۇپ قويغان ئىدى. ئۇ كۈنى كەچتە ھەزرىتى ئەلى مۇشرىكلارنى ئېزىقتۇرۇش ئۈچۈن پەيغەمبىرىمىزنىڭ كارۋىتىدا ياتقان ئىدى. ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ مەككىدە بولۇپ - ئۆتكەن خەۋەرلەرنى پەيغەمبىرىمىز غاردىن چىقىپ بولغۇچە بولغان ئارىلىقتا پەيغەمبىرىمىزگە يەتكۈزۈپ تۇراتتى. بۇ ۋاقىتتا پادىچى ئامىر قويلارنى بېقىش ئۈچۈن تاغنىڭ باغرىغا ئەكىلىپ پەيغەمبىرىمىز ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرىگە سۈت ئەكىلىپ بېرىدىغان ۋە مەككە مۇشرىكلىرىنى ئېزىقتۇرۇش ئۈچۈن ئابدۇللاھنىڭ ئىزلىرىنى يوق قىلىدىغان بولدى. ئۈرەيقىد ئىبنى ئابدۇللاھمۇ ئۈچىنچى كۈنىنىڭ

پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى ئەبۇبەكرى بىلەن سەۋرى غارىدا يوشۇرۇنۇپ تۇرغان ۋاقىتتا، ئۇلارنى ئىزدەپ كەلگەن بىر گۇرۇپ ئادەم پەيغەمبىرىمىزنى تېپىۋالغىلى ئاز قالغان ئىدى. ئۇلار غارنىڭ ئاغزىغىچە كەلدى. ئىگىلىپ ئىچىگە قارىسا پەيغەمبىرىمىزنى ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنى كۆرەلەيتتى. ئەمما ئاللاھ ئۇلارنى قوغداپ قالدى.

ئاخىرىدا يىپىنغا ئىككى تۆگە ئېلىپ سەۋرى تېغىنىڭ باغرىغا كىلىپ سەپەر جەريانىدا پەيغەمبىرىمىزگە يول باشلاپ ماڭىدىغان بولدى.

ئەتىسى مەخپىي ھالدا غارغا كەلگەن ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ مەككىدە بولۇپ - ئۆتكەن ئىشلارنى پەيغەمبىرىمىزگە مۇنداق بايان قىلدى:

ــ مۇشرىكلار ئەتىگەن ئۆيگە كىرگەن ۋاقىتتا، كارۋىتىڭىزدا ياتقان ھەزرىتى ئەلىنى كۆرۈپ ھاڭ - تاڭ قالدى. ھەزرىتى ئەلىگە ياخشى مۇئامىلە قىلماي، ئۇنى بىر مۇددەت تۇتۇپ، تۇرۇپ ئۇنىڭدىن بىر نەرسىلەرنى ئۇقۇشقا تىرىشتى. ئەمما ئەلىنى بىر نەرسە دېگۈزەلمەي قويۇپ بەردى. ئۇنىڭدىن كېيىن بىزدىنمۇ مەلۇمات ئېلىشقا تىرىشتى. ئاغزىمىزدىن بىر گەپ ئالالمىغاندىن كېيىن كىتىپ قالدى. بۇنىڭدىن باشقا، سىزنى (پەيغەمبىرىمىزنى) تىرىك ياكى ئۆلۈك ئېلىپ كەلگەنلەرگە يۈز تۆگە سۆيۈنچە بېرىلىدىغانلىقنى ئېلان قىلدى. بۇنى ئاڭلىغانلار سىزنى ئىزدەپ تېپىش ئۈچۈن يولغا چىقتى ــ دېدى.

پەيغەمبىرىمىزنى ئۆيدىن تاپالمىغان ئاچكۆز پىدائىلار ھەر تەرەپتە ئۇنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئاخىرىدا ئۇلارنىڭ ئىچىدىن بىر گۇرۇپ ئادەم پەيغەمبىرىمىز يۇشۇرۇنغان غارنىڭ ئاغزىغىچە كەلدى. ئىگىلىپ غارنىڭ ئىچىگە قارىغان بولسا، سۇيۇملۇك پەيغەمبىرىمىزنى ۋە ھەزرىتى ئەبۇ بەكرىنى كۆرۈپ قالاتتى. ئاللاھ پەيغەمبىرىمىز ۋە ھەزرىتى ئەبۇ بەكرىنى كۆزگە كۆرۈنمەس قوغدىغۇچىلىرى بىلەن مۇھاپىزەت قىلدى. پىدائىلار ئۇلارنى كۆرەلمەي كىتىپ قالدى.

غاردا تۇرىۋاتقىلى ئۈچ كۈن بولغان ئىدى. كۈن چىقىشقا يېقىن ئۇرەيقىد ئوغلى ئابدۇللاھ تۆگىلەرنى ئېلىپ كەلدى ۋە پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىرلىكتە مەدىنىگە يولغا چىقتى.

قۇرئاندا ھجرەت مۇنداق چۈشەندۈرۈلگەن:
"سىلەر مۇھەممەدكە ياردەم قىلمىساڭلار مۇ بىلىپ قويۇڭلاركى ئىنكار قىلغانلار ئۇنى مەككىدىن كىتىشكە مەجبۇر قىلغاندا. غاردا ئاللاھ ھەقىقەتەن ئۇنىڭغا ياردەم قىلغان ئىدى. ئۇنىڭغا پەقەت بىر كىشى (يەنى ئەبۇبەكرى) ھەمراھ ئىدى. (رەسۇلۇللاھ) ھەمراھىغا: "غەم قىلمىغىن، ئاللاھ ھەقىقەتەن بىز بىلەن بىرگە" دەيتتى. ئاللاھ ئۇنىڭغا (پەيغەمبىرگە) خاتىرجەملىك بېغىشلىدى. ئۇنىڭغا (پەرىشتىلەردىن تەركىپ تاپقان) كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان قوغدىغۇچىلار ئارقىلىق ياردەم قىلدى. كاپىرلارنىڭ سۆزىنى (شېرىك كەلتۈرۈشنى) پەس قىلدى."
(تەۋبە سۈرىسى: 40 - ئايەت)

مەككىدىن، يەنى تۇغۇلۇپ چوڭ بولغان، باللىق ۋە ياشلىق دەۋرىنى ئۆتكۈزگەن بۇ شەھەردىن ئايرىلىش سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزگە بەك ئېغىر كەلدى.

ئىسسىق ـ سوغۇق، ياخشى ـ يامان، باللىق ـ ياشلىق دەۋرىدىكى كەچۈرمىشلىرىنى ئۇنتۇپ، شەھەرنى تاشلاپ كېتىشكە توغرا كېلەتتى. يەنە بىر تەرەپتىن مەككىدە مۇسۇلمانلارغا قارىتىلغان زۇلۇم داۋام قىلىۋاتاتتى. ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىنى بىمالال ئىجرا قىلالمىغان ئىدى. مەككىدىن ئايرىلىش ئۇلار ئۈچۈن ھەرقانچە ئېغىر كەلگەن بولسىمۇ، ئەمما مەدىنە ئۇلار ئۈچۈن ئۈمىد يولى ئىدى. چۈنكى ئىسلامنى تېخىمۇ بىمالال تەبلىغ قىلالايتتى. پەيغەمبىرىمىز تۆگىنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ مەدىنىگە كېتىۋاتقاچ بۇلارنى ئويلىدى. ئۇ بىر دەم توختىدى ۋە ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ مەككە تەرەپكە ئۇزۇن تىكىلىپ قاراپ:

ــ مەككە! سەن مەن ئۈچۈن دۇنيانىڭ ئەڭ گۈزەل شەھىرى. ئەگەر مېنى سەندىن ئايرىمىغان بولسا ئىدى، مەن سەندىن قەتئىي ئايرىلمايتتىم، بىر كۈنى تەكرار ساڭا قايتىپ كېلىمەن. ــ دېدى.

ۋەرەقەنىڭ دېگىنىدەك بولدى. پەيغەمبىرىمىز ئەللىك ئۈچ يېشىدا ئانا يۇرتىدىن ئايرىلىشقا مەجبۇر بولدى.

ھەزرىتى ئۆمەر جەسۇر ۋە قەھرىمان بىر ئىنسان ئىدى. ھىجرەت قىلىش ئۈچۈن مەككىدىن مەخپىي ھالدا ئايرىلىشنى كۆڭلى كۆتەرمىدى. قېلىچى ۋە ئوقياسىنى ئېلىپ كەبىگە كەلدى ۋە ئۇ يەردىكى كىشىلەرگە: "ئى مۇشرىكلار! مەدىنىگە ھىجرەت قىلىمەن. باللىرىنى يېتىم، ئاياللىرىنى تۇل، ئانىلىرىنى يىغلىتىشنى خالايدىغانلار بولسا، مەن بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن ئۇدۇلدىكى تاغنىڭ ئارقىسىغا كەلسۇن، ساقلايمەن" دېدى. ئۇنىڭ كەينىدىن كىلىشكە ھېچكىم جۈرئەت قىلالمىدى.

ھەممە ئادەم ئۇنى كۈتىۋاتاتتى

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە دوستى ھەزرىتى ئەبۇبەكرى سەۋر تېغىدىكى غاردىن ئايرىلغىلى سەككىز كۈن بولغان ئىدى. كۈندۈزنىڭ كۆيدۈرگۈچى ئىسسىقىدا ئارام ئېلىپ، كېچىدە سەپىرىنى داۋاملاشتۇردى. جاپالىق بىر سەپەردىن كېيىن مەدىنىگە ئۈچ كىلومېتىر يىراقلىقتىكى قۇبا يېزىسىغا يېتىپ كەلدى.

مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەككىدىن ئايرىلغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىغان ئىدى. ھەركۈنى مەدىنىنىڭ سىرتىدىكى ئېگىز يەرلەرگە چىقىپ، خۇشال كەيپىياتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ يولىغا تەلمۈرەتتى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز مەككىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن ئۇنىڭدىن خەۋەر ئالالمىغان ئىدى. بۇ سەۋەبتىن خاتىرجەمسىزلىك ئىچىدە پەيغەمبىرىمىزنى ساقلاۋاتاتتى.

بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇرىۋاتقان پەيتتە ئىككى كىشىنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. كېلىۋاتقانلار پەيغەمبىرىمىز ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ئىدى.

چوڭ ـ كىچىك، قېرى ـ ياش پۈتۈن مەدىنىلىكلەر خۇشاللىقا چۆمگەن ھالدا، قىزغىن كەيپىياتتا پەيغەمبىرىمىزنى قارشى ئالدى. باللارنىڭ ھەممىسى بىرلىكتە:

ــ سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز، مەدىنىگە كەلگەنلىكىڭىزنى قىزغىن قارشى ئالىمىز ـ دەپ چۇقۇراشتى. مەدىنە بايرام كەيپىياتىغا چۆمدى.

پەيغەمبىرىمىز ھىجرەت جەريانىدا قۇبا بىلەن مەدىنە ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان را نۇنا دېگەن يەرگە كەلگەندە، يۈزگە يېقىن مۇسۇلمانغا ئىمام بولۇپ جۈمە نامىزى ئوقۇدى. بۇ تۇنجى جۈمە نامىزى ئىدى. كۈنىمىزدە بۇ يەردىكى مەسچىت جۈمە مەسچىتى دەپ ئاتالماقتا.

مەدىنىگە كەلگەن ۋاقتىدا، ھەممە ئادەملەر ئۇنى ئۆيىدە مېھمان بولۇشقا تەكلىپ قىلدى. "ھۆرمەتلىك پەيغەمبرىمز، بزنىڭ ئۆيگەكەلىسىڭىز" دېدى. پەيغەمبرىمز بۇ تەكلىپلەر ئالدىدا تۆگىسىنى ئىختىيارىغا قويۇپ بەردى. تۆگە قايسى ئۆينىڭ ئالدىدا چۆكسە، شۇ ئۆيدە مېھمان بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى. چۈنكى بۇنداق قىلغاندا ھېچكىمنىڭ كۆڭلى ئاغرىمايتتى.

تۆگە مېڭىپ بوش بىر يەرگە كېلىپ توختاپ چۆكتى. بۇ يەرگە ئەڭ يېقىن ئۆي ئەبۇ ئەييۇب ئەنسارىنىڭ ئۆيى ئىدى. ئەبۇئەييۇب خۇشاللىقىدا نېمە قىلارىنى بىلەلمىدى. پەيغەمبرىمز ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرنى مېھمان قىلىش ئۇنىڭغا خۇشاللىق ئۈستىگە خۇشاللىق ئېلىپ كېلەتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبرىمز ئەبۇ ئەييۇبنىڭ ئۆيىدە بىر مۇددەت مېھمان بولدى.

ھجرەت جەريانىدا سۆيۈملۈك پەيغەمبرىمزنى مەدىنىدە ئۆيىدە مېھمان قىلغان ساھابە ئەبۇ ئەييۇبنىڭ قەۋرىسى ئىستانبۇلدىكى ئەييۇب سۇلتان جامەسىنىڭ يېنىدادۇر. ئەبۇ ئەييۇپ ئىستانبۇلنى فەتھى قىلغىلى كەلگەندە ئۇ يەردە شەھىت بولغان ئىدى.

پەيغەمبرىمز مەدىنىگە كەلگەن ۋاقىتتا قىز باللار ئۇنى تۆۋەندىكى ناخشا بىلەن قارشى ئالدى:

ئاي تۇغۇلدى ئۈستىمىزگە

ئاي تۇغۇلدى ئۈستىمىزگە،
ۋىدا چوققىسىدىن.
شۈكۈر لازىم ئەمدى بىزگە،
ئاللاھقا چاقىرغانلىقىدىن.

سەن قۇياشىسەن، سەن ئايسەن،
نۇر ئۈستىگە ھەم نۇرسەن.
سەن سۈرەييا يۇلتۇزىسەن،
ئەي سۆيۈملۈك، ئەي رەسۇل.

ئەي، بىزگە ئەۋەتىلگەن ئەلچى،
ئۇلۇغ چاقىرىق بىلەن كەلدىڭ.
ھەم بۇشەھەرگە شەرەپ بەردىڭ،
ئەي سۆيۈملۈك، ئەي رەسۇل!

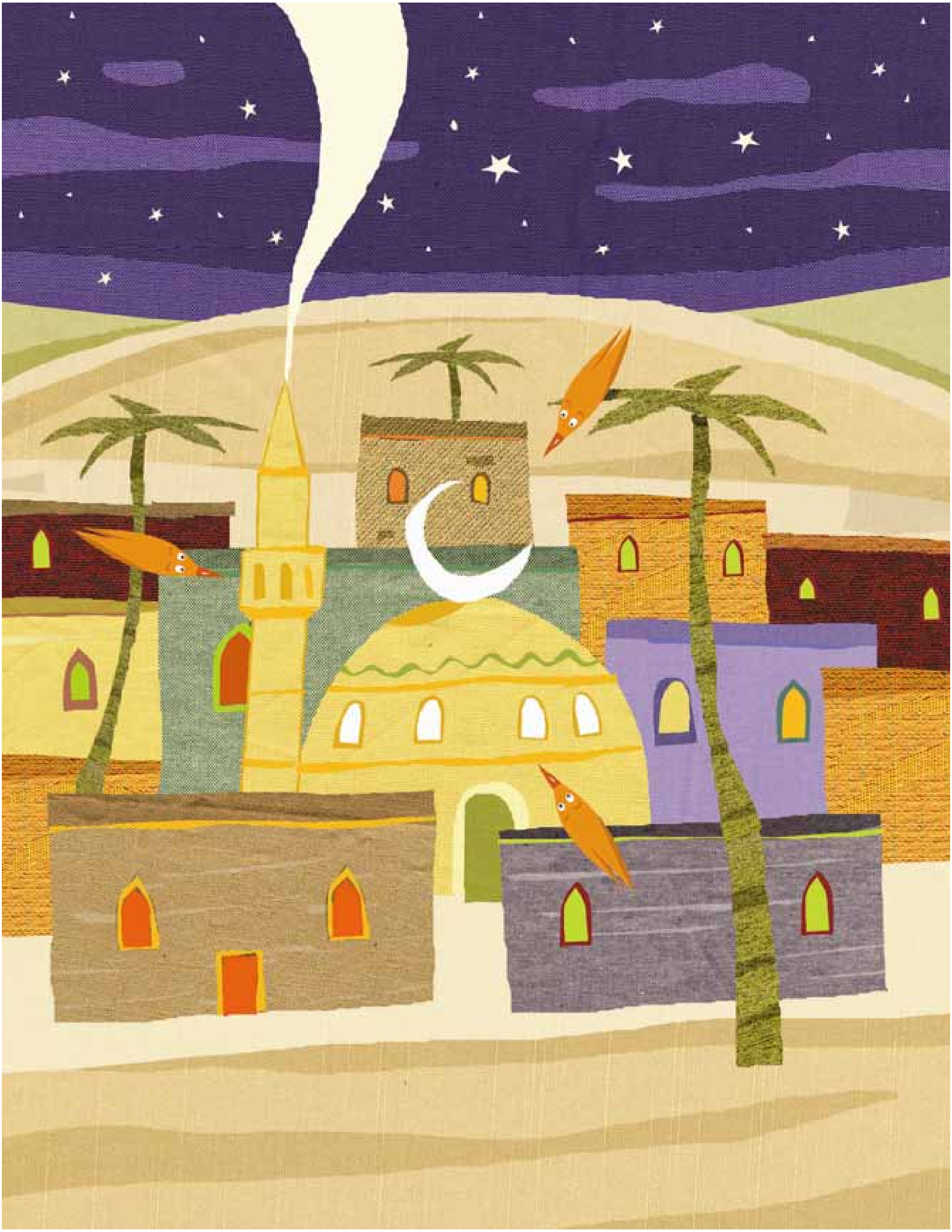

بەشىنچى قىسىم

مەدىنە: بىر مەدەنىيەت شەھرى

بىر مەدەنىيەت بەرپا قىلىنىۋاتىدۇ

مەدىنىنىڭ بۇرۇنقى ئىسمى يەسرىب ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ھىجرەت قىلىشىدىن ئىلگىرىمۇ بۇ يەرگە ئىنسانلار ئولتۇراقلاشقان ئىدى. يەھۇدىي ۋە ئەرەب قەبىلىلىرى بىللە ياشايتتى. خەلق ئارىسىدا ھەرخىل دىنىي ئېتىقاد بار ئىدى. قەبىلىلەر ئوتتۇرىسىدا بىرلىك يوق بولۇپ، ھەرخىل سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن كېلىپ چىققان دۈشمەنلىك مەۋجۇت ئىدى.

مەسچىت

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مەدىنىدە تۇنجى ئىشنى مەسچىت سېلىشتىن باشلىدى.

مەسچىت، مۇسۇلمانلارنىڭ ھاياتىدا پەقەت ئىبادەت قىلىدىغان يەرلا ئەمەس ئىدى. مەسچىتلەردە، مۇسۇلمانلار ئىبادەت قىلىش بىلەن بىرلىكتە، ئۆزئارا سۆھبەتلىشىپ، ئەھۋاللىشاتتى. يېتىم يوقسۇللارغا غەمخورلۇق قىلىنىپ، ئۇلارنىڭ ھاجىتى راۋا قىلىناتتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە مەسچىت يەنە تەلىم-تەربىيە ئورنى ئىدى. مۇسۇلمانلار كۈندىلىك تۇرمۇشتا ئۇچرىغان قىيىنچىلىقلارنى مەسچىتلەردە مۇزاكىرىلىشىپ، ھەل قىلىش چارىلىرىنى ئىزدەيتتى.

پەيغەمبىرىمىز مەدىنىگە كەلگەن چاغدا تۆگىسى چۆككەن بوش يەرگە بىر مەسچىت بىنا قىلدۇردى. بىنا قىلىنغان بۇ مەسچىتنىڭ ئىسمى پەيغەمبەر مەسچىدىدۇر. (ھازىرقى ئىسمى :مەسجىدى نەبەۋى)

ئەزان

مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈندىن ـ كۈنگە كۆپىيىپ، مەسچىت كىچىك كېلىشكە باشلىدى. ناماز ۋاقىتلىرىنى بىلدۈرۈش ۋە مۇسۇلمانلارنى ئىبادەتكە چاقىرىش ئۈچۈن ئورتاق بىر ئىشارەتكە ئېھتىياج بار ئىدى. خرىستىيانلار ئىبادەت ۋاقىتلىرىنى داڭ ئۇرۇپ، يەھۇدىيلار كاناي چېلىپ بىلدۈرەتتى. بۇ سەۋەبتىن داڭ ۋە كاناي چېلىنسا بولمايتتى. بايراق ئېسىش ۋە مەشئەل يېقىشمۇ ئۇيغۇن كۆرۈلمىدى.

زەيدىنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ ۋە ساھابىلاردىن بەزى كىشىلەرنىڭ كۆرگەن چۈشى بىلەن بۇ مەسىلە ھەل قىلىندى. ئۇلار چۈشىدە ئابدۇللاھقا ئەزان سۆزلىرىنىڭ ئۆگىتىلگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدى. ھەممەيلەن چۈشىنى پەيغەمبىرىمىزگە ئاڭلاتتى. پەيغەمبىرىمىز ساھابىلارنىڭ كۆرگەن چۈشىنى تەستىقلىدى. ئوخشاش سۆزلەر پەيغەمبىرىمىزگىمۇ ۋەھيى ئارقىلىق بىلدۈرۈلگەن ئىدى. بۇنىڭغا ئاساسەن پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى بىلالغا ئەزان ئۆگىتىشنى ۋە ئەزاننى ھەزرىتى بىلالنىڭ ئوقۇشىنى تەلەپ قىلدى. چۈنكى ھەزرىتى بىلالنىڭ ئاۋازى جاراڭلىق ۋە چىرايلىق ئىدى. ھەزرىتى بىلال ئەزان ئوقۇدى ۋە گۈزەل ئاۋاز بىلەن مۇسۇلمانلارنى ناماز ئوقۇشقا چاقىردى.

ئەزان

ئاللاھۇ ئەكبەر (4 قېتىم)،
ئەشھەدۇ ئەنلائىلاھە ئىللاللاھ
(2 قېتىم)، ئەشھەدۇئەننە
مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ
(2 قېتىم) ،ھەييە ئەلەسسالاھ
(2 قېتىم)، ھەييە ئەلەلفەلاھ
(2 قېتىم)، ئاللاھۇ ئەكبەر
(2 قېتىم)، لائىلاھە ئىللاللاھ
(1 قېتىم)

مەنىسى:

ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر.
گۇۋاھلىق بېرىمەنكى،
ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر.
گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، مۇھەممەد
ئۇنىڭ بەندىسى ۋە
ئەلچىسىدۇر. نامازغا
كېلىڭلار،نىجاتلىققا ئىرىشىڭلار،
ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھتىن
باشقا ئىلاھ يوقتۇر.

ئۇلتۇراق يېرى

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھىجرەت قىلغانلار ئۈچۈن مەدىنىدە يېڭى بىر ئولتۇراقلىشىش (ماكانلىشىش) پىلانى تۈزدى. مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار قولىدىكى ئارتۇق يەرلەرنى، ھىجرەت قىلىپ كەلگەن مۇسۇلمانلارغا ھەدىيە قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ھەدىيە قىلىنغان يەرلەرگە ھىجرەت قىلغان مەككىلىك مۇسۇلمانلارنى ئورۇنلاشتۇردى.

قېرىنداشلىق

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ بىر بىرى بىلەن ئۆزئارا ئايرىلماس جان دوستلاردەك بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى. چۈنكى مۇشۇنداق بولغاندىلا قېينچىلىقلارنى يەڭگىللى بولاتتى. مەككىدىن ھىجرەت قىلىپ كەلگەن مۇسۇلمانلار "مۇھاجىرلار"، مەدىنىدە ئۇلارنى قارشى ئېلىپ ياردەم قىلغانلار "ئەنسارلار" دەپ ئاتالدى. مۇھاجىرلار مەدىنىدە مۇساپىر ئىدى. ھەممە نەرسىسى مەككىدە قالغان ئىدى. بەزىسى ئايالىنى، بالا - چاقىلىرىنى، بەزىلىرى مال - مۈلكىنى مەككىدە قويۇپ قويغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئەنسارلار بىلەن مۇھاجىرلارنى قېرىنداش دەپ جاكالىدى. ھەممەيلەن ئۆزىگە بىر قېرىنداش تاللىدى. قېرىنداشلىرى ئېنىق بولغان ۋاقىتتا مۇھاجىرلار قېينچىلىقتىن قۇتۇلدى. ئەنسارلار بولسا قېينچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم قىلالىغانلىقى ئۈچۈن خۇشاللىققا چۆمگەن ئىدى.

بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبىرىمىز مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز - ئارا ھەمكارلىشىپ ئىچكى ۋە سىرتقى دۈشمەنلەرگە قارشى كۈچلۈك بىر جەمئىيەت بەرپا قىلىشنى ئەمەلگە ئاشۇردى.

روزا تۇتۇش

روزا تۇتۇش ھىجرەتتىن بىر يېرىم يىل كېيىن مۇسۇلمانلارغا تۆۋەندىكى ئايەتلەر بىلەن پەرز قىلىندى. "ئى مۆمىنلەر! گۇناھلاردىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرگە روزا پەرز قىلىنغاندەك سىلەرگىمۇ رۇزا تۇتۇش پەرز قىلىندى." (بەقەرە سۈرىسى: 183 - ئايەت)

بىرلىكتە ياشاش

مەككىلىك مۇشرىكلار مەدىنىگە ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن پۇرسەت ئىزدەۋاتاتتى. مۇسۇلمانلار ئۆزئارا بىرلىك، باراۋەرلىكنى قۇرۇپ بولغاندىن كېيىن سىرتقا قارىتامۇ بىرلىك، باراۋەرلىك بولۇشى لازىملىقىنى ھېس قىلدى.

مەدىنىنىڭ نوپۇسى تەخمىنەن ئون مىڭ ئىدى. نوپۇسنىڭ بىر قىسمى يەھۇدىيلاردىن تەشكىل تاپقان ئىدى. يەھۇدىيلار كاتتا نۇپۇزغا ئىگە ئىدى. بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە مەدىنىدە مۇسۇلمان بولمىغان ئەرەبلەرمۇ بار ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز بارلىق گۇرۇپلار بىلەن كۆرۈشۈپ، مەدىنىدە تىنچلىق ۋە بىرلىك ئىچىدە ياشاش زۆرۈرلۈكىنى ئېيتتى. ئۆزئارا كۆرۈشكەندىن كېيىن

بۇ گۇرۇپلار بىلەن بىر كېلىشىم ئىمزالىدى. بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن، مۇسۇلمانلار بىلەن يەھۇدىيلار ئوخشاش ھەققە ئىگە بولىدىغان، ئەگەر بىر يەھۇدىي زىيانغا ئۇچرىسا، ئۇنىڭغا ھەم مۇسۇلمانلار ھەمدە يەھۇدىيلار ياردەم بىرىدىغان، بۇ بەلگىلىمە مۇسۇلمانلار ئۈچۈنمۇ ئوخشاش ئىجرا قىلىنىدىغان بولدى.

كىلىشىمگە ئاساسەن، سىرتتىن كېلىدىغان بىر ھۇجۇمغا نىسبەتەن شەھەر بىرلىكتە مۇداپىئە قىلىنىدىغان بولدى. ئوخشىمىغان پىكىرلەر ئوتتۇرىغا چىقسا، مەسىلىنى پەيغەمبىرىمىز ئۆزى ھەل قىلاتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بۇ كېلىشىم بىلەن بىر قىسىم

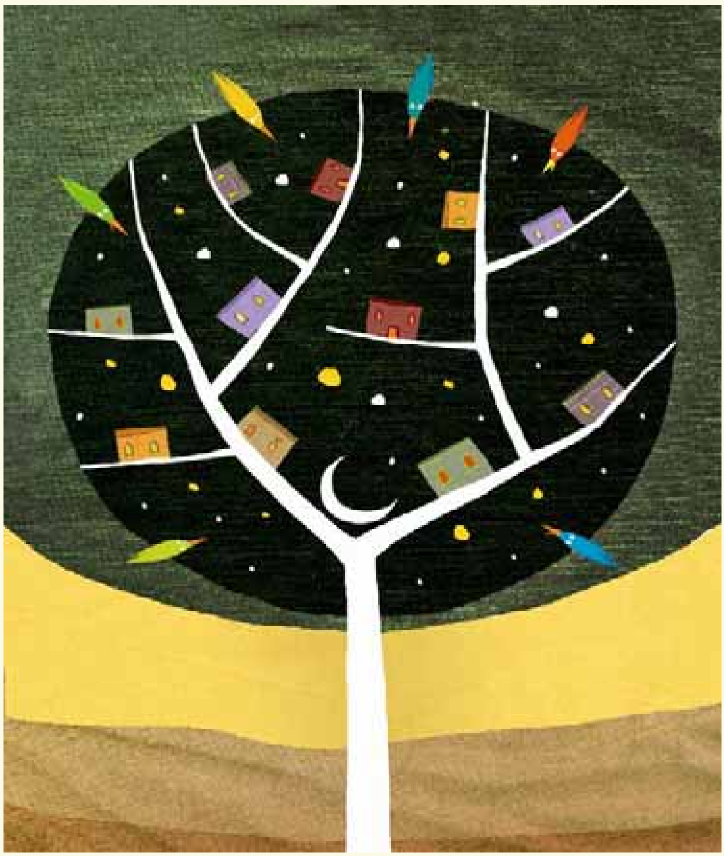

ھەدىس

پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆزلىرى ھەدىس دېيىلىدۇ ۋە مۇسۇلمانلار ئۈچۈن قۇرئاندىن كېيىنكى ئىككىنچى مۇھىم مەنبە ھىساپلىنىدۇ.

ھەدىسلەردىن تاللانمىلار

"ئىسلام بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلغان. ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا، مۇھەممەدنىڭ ئۇنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىش؛ ناماز ئوقۇش؛ زاكات بېرىش؛ رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇش ۋە كۈچى يەتكەنلەر كەبىنى زىيارەت قىلىش."

"ئىنسانلارنىڭ ئەڭ پەزىلەتلىكى ئىنسانلارغا پايدىلىق بولغان كىشىلەردۇر."

"ئاسانلاشتۇرۇشتۇرۇڭلار! تەستلەشتۈرمەڭلار، خوشخەۋەر بېرىڭلار، ئىنسانلارنى دىندەن قاچۇرۇپ قويماڭلار. "

"جەننەت ئانىلارنىڭ ئاياقلىرى ئاستىدىدۇر."

"پاكىزلىق ئىماننىڭ بىر پارچىسىدۇر."

"كىچىكلەرنى ياخشى كۆرمىگەن، چوڭلارغا ھۆرمەت قىلمىغان بىزدىن ئەمەستۇر."

كېلىشمەسلىكلەردە قازى (ھاكىم) بولىدىغان بولدى. بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن ھەممە ئادەم ئۆز دىنىدا ئەركىن ياشىيالايدىغان بولدى.

بۇ كېلىشىم مەدىنىدىكى ئىچكى ئۇرۇشنى توختاتقان ئىدى. نەتىجىدە، بۇ كېلىشىمدىن پەيغەمبىرىمىز ۋە مۇسۇلمانلار مەنپەئەتكە ئېرىشتى.

ھەممە ئادەم مەكتەپلىك بولدى

پەيغەمبەر مەسچىتى سېلىنىۋاتقان ۋاقىتتا، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ تەكلىپىگە ئاساسەن مەسچىتنىڭ يېنىغا بىر ياتاقخانىمۇ قوشۇپ سېلىندى. بۇ يەرگە "ئەسھابى سۇپپە" ئىسمى بېرىلدى. بۇ يەر بىر مەكتەپ ۋە بۇ مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچىسى پەيغەمبىرىمىز ئىدى. مۇسۇلمانلار قۇرئاننى پەيغەمبىرىمىزدىن ئۆگىنىپ ئۆزىنى ھەرتەرەپتىن يېتىشتۈرمەكتە ئىدى. ئۇلار بىر تەرەپتىن ئۆگىنىپ، يەنە بىر تەرەپتىن ئۆگىتىشكە تەييارلىق قىلىۋاتاتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مەكتەپ بىلەنلا قانائەتلىنىپ قالماي مەدىنىدە ئوقۇ-ئوقۇتۇش سەپەۋەرلىكىنى باشلىدى. ئەر - ئايال، چوڭ كىچىك ھەممە ئادەم بۇ سەپەرۋەرلىككە ئاۋاز قوشتى.

رامىزان

رامىزان ئېيى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئىبادەت ئېيىدۇر. بۇ ئاينى روزا تۇتۇپ ئۆتكۈزۈش ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىدۇر. روزا تۇتۇش ھىجرەتتىن بىر يېرىم يىل كېيىن مۇسۇلمانلارغا تۆۋەندىكى ئايەت بىلەن پەرز قىلىندى:" ئى مۆمىنلەر! سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرگە روزا پەرز قىلىنغاندەك، گۇناھ ئۆتكۈزۈشتىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگىمۇ روزا پەرز قىلىندى." (بەقەرە سۈرىسى: 183 - ئايەت)

پەيغەمبىرىمىز بۇ ئايغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرەتتى، كۈندۈزلىرى روزا تۇتۇپ، كېچىلىرى ئىبادەت قىلاتتى، يېتىم يوقسۇللارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ، ئۇلارنى ئىپتار داستىخانىغا چاقىراتتى.

مۇسۇلمان - مۇسۇلماننىڭ قېرىندىشىدۇر. ئۇنىڭغا زىيان سالمايدۇ. ئۇنى دۈشمەنگە تاپشۇرۇپ بەرمەيدۇ. كىم بىر مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ بىرەر ئېھتىياجىنى ھەل قىلىپ بەرسە، ئاللاھ ئۇنىڭ باشقا بىر ئېھتىياجىنى ھەل قىلىپ بېرىدۇ. كىم بىر مۇسۇلماننى قىيىنچىلىقتىن قۇتقازسا، ئاللاھ ئۇنى باشقا بىر قىيىنچىلىقتىن قۇتقۇزىدۇ. كىم بىر مۇسۇلماننىڭ ئەيىپىنى ياپسا، ئاللاھ قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ ئەيىپىنى ياپىدۇ. ئەڭ پەزىلەتلىكىڭلار ئەخلاقى ئەڭ گۈزەل بولغىنىڭلاردۇر.

دۇرۇسلۇقتىن ئايرىلماڭلار، چۈنكى دۇرۇسلۇق توغرىلىققا، توغرىلىق جەننەتكە ئاپىرىدۇ.

يالغاندىن يىراق تۇرۇڭلار، چۈنكى يالغان يامانلىققا، يامانلىق بولسا دوزاخقا ئېلىپ بارىدۇ. سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىكى ئەڭ پەزىلەتلىك كىشى قۇرئاننى ئۆگەنگەن ۋە باشقىلارغا ئۆگەتكەن كىشىدۇر.

قوشنىسى ئاچ ئىكەن، ئۆزى توق ياتقان بىزدىن ئەمەستۇر.

قۇرئان بۇ ئايدا قەدىر كېچىسىدە نازىل بولدى. مۇسۇلمانلار بۇ ئايىنى ئىبادەت قىلىپ، تەراۋىھ نامىزى ئوقۇپ، دۇئا قىلىپ، قۇرئان ئوقۇپ ۋە ئۆزئارا ياردەملىشىپ ئۆتكۈزىدۇ.

باي مۇسۇلمانلار پۇل مېلىدىن مەلۇم مىقداردا يوقسۇللارغا زاكات بېرىدۇ. زاكات ئىسلامنىڭ بەش ئاساسىنىڭ بىرىدۇر ۋە ھىجرەتتىن ئىككى يىل كېيىن پەرز قىلىنغان. زاكات" قۇرئان"دا كۆپ يەردە ناماز بىلەن بىرلىكتە تىلغا ئېلىنغان. "نامازنى ئاداقىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، رۇكۇ قىلغۇچىلار بىلەن بىللە رۇكۇ قىلىڭلار." (بەقەرە سۈرىسى: 43 ـ ئايەت)

"ئى ئاللاھ! بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە گۈزەللىك بەرگىن. بىزنى دوزاخ ئازابىدىن يىراق قىلغىن."
(بەقەرە سۈرىسى:201 ـ ئايەت)

"ئى ئاللاھ! مېنى، ئاتا ـ ئانامنى ۋە پۈتۈن مۆمىنلەرنى ئەپۇ قىلغىن."
(ئىبراھىم سۈرىسى:41 ـ ئايەت)

دۈشمەنلىك داۋام قىلىۋاتىدۇ

مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىدە ئۆتكەن ئۆمرى سەۋرى قىلىش بىلەن ئۆتكەن ئىدى. مۇشرىكلاردىن ھەرۋاقىت زۇلۇم ۋە كۈلپەت كۆرگەن ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇسۇلمانلارنى سەۋر قىلىشقا، قاننى قان بىلەن يۇماسلىققا بۇيرىغان ئىدى. مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنى مەككىدە ياشاشقا ئامالسىز قالدۇرۇپ، بەرداشلىق بېرىش مۇمكىن بولمىغىدەك زۇلۇملارنى قىلغان ئىدى. ئەمما مەدىنىدە ئەھۋال بۇنىڭ ئەكسىچە ئىدى. مەدىنىدە مۇسۇلمانلار بىخەتەرلىكنى ساقلاپ، دۆلەت قۇرۇپ، قوشنىلىرى بىلەن تىنچ ئامانلىق ئىچىدە

ياشىماقتا ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئىسلام دىنىنى ناھايىتى چىرايلىق ئۇسلۇبتا چۈشەندۈردى. ئۇسلۇبىدا ھېچقانداق ھىيلە ياكى مەجبۇرلاش ئۇسۇلىنى قوللانمىدى. ئۇ ئۇرۇش قىلىشنى ياخشى كۆرمەيتتى، ئىنسانلارنى بىلىملىك بولۇشقا ۋە قۇرئان ئوقۇشقا چاقىردى. ئىنسانلارنىڭ كۆڭلى تارتقان دىنىنى ئىختىيارى ھالدا تاللىشىنى ئارزۇ قىلاتتى.

مەككە مۇشرىكلىرى بۇ ئەھۋالدىن رازى ئەمەس ئىدى ۋە مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن مەخپى رەۋىشتە تەييارلىق قىلىۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىز بۇ خەتەرلىك ئەھۋالنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، مەككىلىكلەرنىڭ تىجارەت يوللىرىنى كونترول قىلىپ تۇرۇشنى ئۈمىد قىلاتتى. چۈنكى كارۋانلارنىڭ مال بىلەن بىرلىكتە قورال ئېلىپ كېلىپ، بۇ قوراللارنى مۇسۇلمانلارغا قارشى ئىشلىتىدىغانلىقىنى بىلەتتى.

بۇرۇلۇش نۇقتىسى: بەدىر ئۇرۇشى

مەككىلىكلەر بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئېھتىمالغا يېقىن ئىدى. بۇ سەۋەبتىن سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ كۆڭلى كۆڭۈل غەشلىكى ئىچىدە ئۆتمەكتە ئىدى.

> "ئېسىڭلاردا بولسۇنكى،
> سىلەر رەببىڭلاردىن ياردەم
> تەلەپ قىلىۋاتاتتىڭلار،
> ئۇ ئارقا-ئارقىدىن مىڭ
> پەرىشتە ئەۋەتىپ ياردەم
> قىلىمەن دەپ دۇئايىڭلارنى
> ئىجابەت قىلدى ".
> (ئەنفال سۈرىسى 9 - ئايەت)

پەيغەمبىرىمىز تەييارلىقىنى تۈگىتىپ ئۈچ يۈز بەش ساھابە بىلەن بىرلىكتە بەدىر دېگەن يەرگە كەلدى. مۇشرىكلارمۇ مىڭ كىشىلىك ئەسكەر بىلەن يولغا چىقتى.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا ھۇزەيفە كەلدى. قوشۇنغا قوشۇلۇش ئۈچۈن دادىسى بىلەن يولغا چىققانلىقىنى، مۇشرىكلارغا تۇتۇلۇپ قالغانلىقىنى ۋە ئىسلام قوشۇنىغا قېتىلمايدىغانلىقى ھەققىدە ۋەدە بەرگەندىن كېيىن قويۇپ بېرىلگەنلىكىنى ئېيتتى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەسكەرگە ئېھتىياجى بار ئىدى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز ئېھتىياجىغا قارىماستىن، ھۇزەيفەنى ئۇلارغا بەرگەن ۋەدىسىدە تۇرۇپ ئۇرۇشقا قاتناشماسلىققا ۋە مەدىنىگە قايتىپ كېتىشكە بۇيرىدى.

پەيغەمبىرىمىز يىراقتىن كېلىۋاتقان كۈچلۈك مۇشرىك قوشۇنىنى كۆرۈپ:

”ئى ئاللاھ! قۇرەيشلىكلەر كىبىر بىلەن مەغرۇر ھالدا كېلىۋاتىدۇ، ساڭا قارشى چىقىۋاتىدۇ، سېنىڭ پەيغەمبىرىڭنى يالغانچى دەۋاتىدۇ. ئى ئاللاھ! بىزگە ياردەم قىلغىن! ئەگەر بۇ ئازغىنا مۇسۇلمان ھالاك بولىدىغان بولسا، بۇنىدىن كېيىن يەر يۈزىدە ساڭا ئىبادەت قىلىدىغان ھېچكىم قالمايدۇ“ دەپ يالۋۇردى.

پەيغەمبىرىمىز بەدرىدە ئىسلام قوشۇنىنى تەرتىپكە سالدى. تۇرىۋاتقان يېرى قۇملۇق ئىدى. بۇنى كۆرگەن ساھابىلەردىن خۇبابە پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ بۇ يەردە تۇرۇشنى ئاللاھنىڭ بۇيرىقى بويىچە تاللىدىڭمۇ ياكى ئۆز قارارىڭ بىلەن تاللىدىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۆز قارارى بويىچە تاللىغانلىقىنى ئېيتقاندا، خۇبابە:

ــ جەڭ ئۈچۈن بۇ يەر ئۇيغۇن ئەمەس، رۇخسەت قىلغىن، ئاۋۇ يەردىكى بەدىر قۇدۇقىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئورۇنلىشايلى. ئەتراپتىكى باشقا قۇدۇقلارنى كۆمۈۋېتەيلى. ـ دېدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ پىكىرگە قوشۇلدى. قوشۇن تېزلىكتە بەدىر قۇدۇقلىرىنىڭ يېنىغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىز ئەنسارلار ۋە مۇھاجىرلارنى يىغىپ، ئۇلار بىلەن جەڭ ھەققىدە مەسلىھەتلەشتى. ئۆزئارا مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبىرىمىزگە بولغان ساداقىتىنى بىلدۈردى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پۈتۈن تەييارلىقلارنى تۈگىتىپ بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇرۇش قىلىشنى خالىمايتتى. ھەرزىتى ئۆمەرنى دۈشمەن تەرەپكە ئەۋەتىپ ئۇلارغا ئۇرۇشتىن ۋازكېچىش تەكلىپىنى بەردى. مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنى ئاجىز ھېسابلاپ، بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇلارنى يوقىتىشنى ئويلايتتى. شۇڭا ئۇرۇشتىن ھەرگىزمۇ ۋاز كەچمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئۇرۇش باشلاندى ۋە تەخمىنەن تۆت ـ بەش سائەتتىن كېيىن ئاخىرلاشتى. مۇشرىكلار قوشۇنى ئېغىر تالاپەتكە ئۇچرىدى. مۇسۇلمانلاردىن ئون تۆت كىشى شېھىت بولدى. مۇشرىكلاردىن ئەبۇجەھىل بىلەن بىرلىكتە يەتمىش كىشى ئۆلتۈرۈلدى. جانابى ئاللاھ ياردەم ئەۋەتىپ، پەيغەمبىرىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلغان ئىدى.

بەدىردە قولغا چۈشكەن ئەسىرلەر ھەققىدە پەيغەمبىرىمىزنىڭ بىر پىكرى بار ئىدى. ”ئوقۇش ـ يېزىشنى بىلىدىغانلار، ئون مۇسۇلمان بالىغا ئوقۇش ـ يېزىشنى ئۆگەتسە، قويۇۋېتىلىدۇ“ دېدى. بۇنىڭ بىلەن ھەم ئەسىرلەر ئەركىنلىككە چىقاتتى ھەم بالىلار ئوقۇش ـ يېزىشنى ئۆگەنگەن بولاتتى.

مۇسۇلمانلار بەدىر غەلىبىسى بىلەن ئاۋازىنى پۈتۈن ئەرەبىستانغا ئاڭلاتتى. بۇنىڭ بىلەن ئىسلامىيەتنىڭ تارقىلىش دەۋرى باشلاندى.

ئىپچىنىشلىق ئاچچىق ساۋاق: ئوھۇد

بەدىر ئۇرۇشىدىن كېيىن بىر يىل ئۆتتى، مەدىنىگە مەككىلىك مۇشرىكلارنىڭ ھۇجۇم قىلماقچى بولغانلىقى توغرىسىدا خەۋەر كەلدى. بۇ ھەقتە مۇسۇلمانلار بىلەن مەسلىھەتلىشىش ئۈچۈن يىغىن ئېچىلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ھەمزە سۆز قىلىپ، جەڭنىڭ مەدىنە سىرتىدا بولۇشىنى تەلەپ قىلدى. بەزى ياشلار ھەمزىنىڭ پىكرىنى قوللىدى. ئەمما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇداپىئە ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىش پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويدى. ئوتتۇرىغا قويۇلغان پىكىرلەر ئىچىدە ئۇرۇشۇشنى خالايدىغانلار كۆپ سانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن، مۇشرىكلارنى مەدىنە سىرتىدا كۈتۈپ تۇرۇش قارار قىلىندى.

بۇ ۋاقىتتا مەدىنىگە تولۇق قوراللانغان ئۈچ مىڭ كىشىلىك مەككە قوشۇنىنىڭ كېلىۋاتقانلىق خەۋىرى كەلدى. مۇشرىكلار بەدىردىكى مەغلۇبىيىتىنىڭ ئىنتىقامىنى ئېلىشقا كەلگەن ئىدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە دوستلىرى جۈمە نامىزىدىن كېيىن يولغا چىقتى. ئەتىسى ئەتىگەن بامدات ۋاقتىدا ئوھۇد تېغىغا يېتىپ كەلدى. مۇسۇلمانلار مىڭ كىشى ئىدى. ئەمما يولدا ئۈچ يۈز كىشى ئۇرۇشتىن ۋاز كېچىپ ئايرىلغان ئىدى .بۇ ئايرىلغانلار كۆرۈنۈشتە مۇسۇلمان، ئەمەلىيەتتە بولسا دىنغا ئىشەنمەيدىغان مۇناپىقلار ئىدى. بۇ مۇناپىقلارنىڭ مەقسىتى مۇسۇلمانلارنى قورقىتىش ۋە ئۈمىدسىزلەندۈرۈش ئىدى.

تارىخ مىلادىي 625 ـ يىلىنى كۆرسىتىۋاتاتتى. ئوھۇد دەپ ئاتالغان ۋە مەدىنىگە يېقىن بىر يەردە ئىككى قوشۇن سەپ تۈزدى. مۇشرىكلارنىڭ مەدىنىگە يېقىنلاپ كېلىشىدىكى مەقسىتى، مۇسۇلمانلارنى يەڭگەندىن كېيىن مەدىنىگە كىرىپ، مەدىنىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز بۇنىڭغا قارىتا پۇتتۇن تەدبىرلەرنى ئېلىپ، ئەڭ كىچىك خەتەرلەرگىمۇ چارە ئويلاپ قويغان ئىدى. ئەڭ ئۇستا ئوقيا ئاتقۇچىلارنى

ئوھۇد ئۇرۇشى جەريانىدا مۇشرىك قوشۇنىنىڭ قوماندانى ئەبۇسۇفيان، جەڭ باشلىنىشتىن ئىلگىرى ئەنسارىلارغا تۆۋەندىكى تەكلىپلەرنى بەردى:
"ئى مەدىنىلىكلەر، بىزنىڭ سىلەر بىلەن ئىشىمىز يوق. مۇھەممەد بىلەن ئىشىمىز بار. سىلەر مەدىنىلىكلەر بۇ يەردىن چىقىپ كېتىڭلار" دېدى. ئەنسارىلار بۇ تەكلىپنى غەزەپ بىلەن رەت قىلدى.

تاللاپ سول تەرەپتىكى ئېگىزلىككە ئورۇنلاشتۇردى. قوماندانلىقتا جۇبەير ئوغلى ئابدۇللاھنى تەيىنلىدى ۋە:

- سىلەر ئوقلىرىڭلار بىلەن بىزنى ئاتلىق مۇشرىكلاردىن قوغداڭلار، ئۇلارنىڭ ئارقىمىزدىن كېلىپ بىزگە ھۇجۇم قىلىشىغا يول قويماڭلار، جەڭدە يەڭسەكمۇ ياكى يېڭىلسەكمۇ ئورنىڭلاردىن ئايرىلماڭلار. ئۆلتۈرۈلگەنلىكىمىزنى كۆرسەڭلارمۇ بىزگە ياردەمگە كەلمەي تۇرغان يېرىڭلاردا مىدىرلىماي تۇرۇڭلار - دېدى.

ئۇرۇش باشلاندى. بىر نەچچە سائەت ئىچىدە مۇشرىكلار يېڭىلىشكە باشلىدى. ئەمما بىر مۇددەتتىن كېيىن ئۇرۇشنىڭ ئەھۋالى ئۆزگەردى. مۇسۇلمانلار مۇشرىكلارنىڭ ئىككى قوشۇننىڭ ئوتتۇرىسىدا قالدى. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېگىزلىككە ئورۇنلاشتۇرغان ئوقياچىلار، نىيمىلا بولمىسۇن، مۇسۇلمانلار جەڭدە غەلىبە قىلدى دەپ يەرلىرىدىن ئايرىلغان ئىدى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇيرىقىغا بويسۇنماسلىقنىڭ زىيىنى ناھايىتى ئېغىر بولدى. بۇ جەڭدە ھەزرىتى ھەمزە بىلەن بىرلىكتە يەتمىشكە يېقىن مۇسۇلمان شېھىت بولدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ كالپۇكى يېرىلىپ، چىشى سۇنۇپ كەتتى. مۇسۇلمانلار ئۇھۇد تېغىغا چېقىۋالغاندىن كېيىن قورشاۋدىن قۇتۇلدى. مۇشرىكلار مەدىنىگە كىرمەي، بەدىر مەغلۇبىيىتىنىڭ ئىنتىقامىنى ئالدۇق دەپ مەككىگە قايتتى.

مۇسۇلمانلار پاناھلانغان يەردىن ئۇرۇش مەيدانىغا چۈشۈپ شېھىت بولغان بارلىق مۇسۇلمانلارنى مۇشرىكلارنىڭ قىينىغانلىقىنى، جەسەتلىرىنى پارچىلىغانلىقىنى كۆردى. شېھىتلەرنىڭ جەسەتلىرىنى ئۇرۇش مەيدانىغا دەپنە قىلىپ، قايغۇدىن يۈرەكلىرى پارە - پارە ھالەتتە مەدىنىگە قايتىپ كەلدى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشىغا قۇلاق سالمىغان ئوقياچىلارنىڭ خاتالىغى تۈپەيلى، مۇسۇلمانلار قولىغا كىلىش ئالدىدا تۇرغان بىر غەلىبىدىن مەھرۇم قالدى. مۇسۇلمانلار بۇ ئۇرۇشتا قوماندانغا ئىتائەت قىلمىغانلىقنىڭ ئېغىر بەدىلىنى تۆلىدى.

پەيغەمبىرىمىز ئوھۇد جېڭىدا يارىلانغان چاغدا، يېنىدىكى مۇسۇلمانلار ئۇنىڭدىن مۇشرىكلارغا بەتدۇئا قىلىشنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز : "مەن ھېچ بىر ئىنسانغا بەتدۇئا قىلىش ئۈچۈن ئەۋەتىلمىدىم، مەن ئىنسانلارنى توغرا يولغا چاقىرىش ئۈچۈن رەھمەت ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتىلدىم" دېدى ۋە" ئاللاھ ئۇلارغا توغرا يولنى كۆرسەتسۇن! ئۇلار ھەقىقەتنى بىلمەيدۇ" دەپ دۇئا قىلدى.

ھەرخىل سۇيىقەستلەر

مەدىنە كوچىلىرى ئوھۇد مەغلۇبىيىتىنىڭ كۆز يېشى بىلەن تولغان ئىدى. مۇسۇلمانلار ئوھۇد ئۇرۇشىدا ئېغىر زىيان تارتقان ئىدى. ئەمما پەيغەمبىرى يېنىدا ئىدى. ئەمدى ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاشنىڭ قانچىلىك مۇھىملىقىنى تونۇپ يەتكەن ئىدى. يەنە بىر تەرەپتىن ھايات داۋام قىلماقتا ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا مەدىنىگە بىرسى كەلدى ۋە پەيغەمبىرىمىزدىن ئۆز قەبىلىسىگە ئىسلامنى تەبلىغ قىلىدىغان تەبلىغچىلەر ئەۋەتىشىنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭدىن ئەۋەتىلگەن تەبلىغچىلەرنى قوغداش لازىملىقى ھەققىدە ۋەدە ئالدى. ئۇ ئادەم ۋەدە بەرگەندىن كېيىن، پەيغەمبىرىمىز سۇپپە مەكتىپىدىن ياخشى يېتىشكەن يەتمىش كىشىنى ئەۋەتتى.

بۇ يەتمىش كىشى بئىرمائۇنە دېگەن يەردە يوشۇرۇنۇپ ياتقان كىشىلەر تەرىپىدىن ھۇجۇمغا ئۇچراپ، ئۆزلىرىنى قوغداش پۇرسىتىگە ئىگە بولالماي شېھىت بولدى.

* * *

رەجى دېگەن يەردىمۇ مۇسۇلمانلارغا سۇيىقەست قىلىنىپ سەككىز مۇسۇلمان شېھىت بولغان ئىدى. خۇبەيب ۋە زەيد ئەسىرگە چۈشكەن ئىدى. ئەسىر ئالغۇچىلار بۇ ئىككى كىشىنى مەككە مۇشرىكلىرىغا ساتتى. مۇشرىكلار خۇبەيبنى شېھىت قىلدى. زەيدنى شېھىت قىلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭدىن:

ــ ھازىر مۇھەممەدنىڭ سېنىڭ ئورنىڭدا بولۇشىنى خالامسەن؟ ـ دەپ سورىدى. زەيد ئۇلارغا:

ــ قەسەم قىلىمەنكى، مەن ئۇنىڭ بۇ يەردە بولۇشىنى خالاش تۇگۇل، پۇتىغا بىر تىكەننىڭ كىرىپ كېتىشىگىمۇ چىدىمايمەن ـ دېدى. بۇ ساداقەتنى كۆرگەن مۇشرىكلار ئىختىيارسىز ئۇھ تارتىپ:

ــ دوستلىرى مۇھەممەدنى ئىمىشقا بۇنچىۋالا ياخشى كۆرىدىغاندۇ؟ بىز بۇخىل سۆيگۈنى كۆرمىگەندۇق ـ دېيىشتىن ئۆزلىرىنى تۇتالمىدى.

مۇشكۇل ئىمتىھان: خەندەك

ئوھۇد ئۇرۇشى بولۇپ ئۆتكىنىگە ئىككى يىل بولغان ئىدى. مەككىلىك مۇشرىكلار يەنىلا قوتراۋاتاتتى. مۇشرىكلارنىڭ مەككىدىن ئون مىڭ كىشىلىك بىر قوشۇن بىلەن يولغا چىققانلىق خەۋىرى كەلدى. پەيغەمبىرىمىز تېزلىكتە دوستلىرىنى مەسچىتكە يىغدى. ئۇرۇش ھەققىدە نېمە قىلىش لازىملىقىنى مۇزاكىرە قىلدى. ئەسلى ئىرانلىق بولغان سەلمان:

ـ ئىراندا بۇ خىل خەتەرگە دۇچ كەلگەن ۋاقىتتا شەھەرنىڭ ئەتراپىغا خەندەك قازىمىز. بۇ يەردىمۇ خەندەك قازساق ـ دېدى. بۇ پىكىرگە كۆپچىلىك قوشۇلدى.

مەدىنىنىڭ ئەتراپىغا خەندەك قېزىش كېرەك ئىدى. ئىشقا تىزلىكتە تۇتۇش قىلىندى. ئەڭ قىسقا ۋاقىتتا خەندەكلەر قېزىلىپ بولۇشى كېرەك ئىدى. مۇسۇلمانلار ھەر كۈنى كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى ئىشنى باشلاپ ئاخشامغىچە دەم ئالماي ئىشلەيتتى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزمۇ دوستلىرى بىلەن بىرلىكتە خەندەك قېزىپ، دوستلىرىغا مەدەت بىرىۋاتاتتى.

قېزىلغان خەندەكلەر دۈشمەننىڭ ئاتلىق قىسىملىرىنىڭ ھۇجۇم قىلىشىنى توسالايدىغان كەڭلىكتە ئىدى. چوڭقۇرلۇقى بولسا، ئىچىگە بىر ئات چۈشۈپ كەتسە، چىقالمايدىغان دەرىجىدە ئىدى. شۇنداقلا مۇسۇلمان ئەسكەرلەر كېچە-كۈندۈز پوستا تۇرۇپ، بۇ خەندەكلەرنى نازارەت قىلىپ تۇرۇۋاتاتتى.

خەندەك قېزىش

جابىر مۇنداق دەيدۇ: "خەندەك قېزىۋاتقان ۋاقىتتا قاتتىق بىر نەرسىگە يولۇقتۇق ۋە بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇقتۇردۇق. پەيغەمبىرىمىز بازغاننى ئېلىپ خەندەككە چۈشتى. پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىرلىكتە ئۈچ كۈندىن بىرى بىر نەرسە يېمىگەن ئىدۇق. ئەمما ئۇنىڭ يەرگە بازغاننى قاتتىق ئۇرۇشى بىلەن قاتتىق خادا تاش قۇمدەك چېچىلىپ كەتتى."

پەيغەمبىرىمىز ئۈچ ملىڭ كىشىنى شەھەرنىڭ ھەرقايسى تەرەپلىرىگە ئورۇنلاشتۇردى. قوشۇننى ئۇرۇش ھالىتىگە كەلتۈردى. بۇ ۋاقىتتا مۇشرىكلارمۇ كەلگەن ئىدى. مۇشرىكلار مەدىنىدىكى يەھۇدىيلار ۋە مۇسۇلمان بولمىغان ئەرەبلەرنىمۇ بىللە ئېلىپ كەلگەن ئىدى. مۇشرىكلار خەندەكنى كۆرۈپ نېمە قىلىشنى بىلەلمىدى. چۈنكى ھازىرغىچە بۇنداق بىر نەرسىنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدى.

مۇشرىكلارنىڭ ھۇجۇم قىلىشى بىلەن ئۇرۇش باشلاندى. ئۇرۇش بەزى ۋاقىتلاردا ئەۋجىگە چىقتى، بەزى ۋاقىتلاردا پەسلەپ قالدى. ئۇرۇش يىگىرمە يەتتە كۈن داۋام قىلدى. بىر نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەن مۇشرىكلار قۇرۇق قول مەككىگە قايتتى. جەڭ ئاخىرلاشتى، مۇسۇلمانلار يەنە بىر غەلبىنى قولغا كەلتۈردى.

خەندەك ئۇرۇشى

قۇرئان كەرىمدە مۇنداق چۈشەندۈرۈلگەن: "ئى مۆمىنلەر! ئاللاھنىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ئەسلەڭلار، ئۆز ۋاقتىدا ئۈستۈڭلارغا (كۇففارلاردىن ئۇيۇشقان ئۇرۇشقۇچى) قوشۇن كەلگەن ئىدى. بىز ئۇلارغا قارشى بوران ۋە سىلەرگە كۆرۈنمەيدىغان قوشۇن (يەنى پەرىشتىلەرنى) ئەۋەتتۇق. ئاللاھ سىلەرنىڭ قىلغان ئىشىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر. ئەينى ۋاقىتتا ئۇلار يۇقىرى تەرىپىڭلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرىپىڭلاردىنمۇ (ھۇجۇم قىلىپ) كەلگەن ئىدى. بۇ چاغدا كۆزۈڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىكىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان، ئاللاھ ھەققىدە تۈرلۈك گۇمانلاردا بولغان ئىدىڭلار. بۇ يەردە مۆمىنلەر سىنالغان ۋە (بېشىغا كەلگەن كۈننىڭ قاتتىقلىقىدىن گويا ئۇلارنى يەر سىلكىگەندەك) قاتتىق تەۋرىنىشكە ئۇچرىغان ئىدى."

(ئەھزاب سۈرىسى 11-9 ئايەتلەر)

ئالتىنچى قىسىم

يۇرتىغا قايتىش

ھۇدەيبىيە كېلىشىمى

"ئاللاھ مۆمىنلەردىن ھەقىقەتەن رازى بولدى. (ئى مۇھەممەد!) ئۇلار دەرەخ (ھۇدەيبىيەدە) ئاستىدا ساڭا (سايىسى) بەيئەت قىلدى. ئاللاھ ئۇلارنىڭ دىلىدىكىنى (يەنى راستلىق بىلەن ۋاپانى) بىلدى. ئاللاھ ئۇلارغا (ئۇلار بەيئەت قىلىۋاتقاندا) تەمكىنلىك چۈشۈرۈپ بەردى ۋە ئۇلارنى يېقىن غەلىبە (يەنى خەيبەرنىڭ پەتھى قىلىنىشى) بىلەن ۋە ئۇلار ئالىدىغان نۇرغۇن غەنىمەتلەر بىلەن مۇكاپاتلىدى. ئاللاھ غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. "
(فەتھ سۈرىسى: 18 ـ 19 ـ ئايەتلەر)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئۇ كۈنى ناھايىتى خۇشال ئىدى. بۇ خۇشاللىقىنىڭ سەۋەبىنى دوستلىرىغا ئېيتتى: "ئەتە، مەككە ۋە كەبىنى زىيارەت قىلغىلى بارىمىز" دېدى. بۇ خەۋەر مۇھاجىرلار ئۈچۈن ناھايىتى مۇھىم ئىدى. چۈنكى ئۇلار مەككىدىن ئايرىلغىلى ئالتە يىل بولغان ئىدى ۋە داۋاملىق مەككىنى سېغىناتتى. مەككە كوچىلىرىنى ئايلىنىپ، بالىلىق ۋە ياشلىق دەۋرىنى ئۆتكۈزگەن بۇ يەرلەرنى كۆرۈپ، جۇدالىق ھەسرىتىدىن قۇتۇلۇشنى ئارزۇ قىلىشاتتى.

پەيغەمبىرىمىز مىڭ بەش يۈز ساھابە بىلەن بىرلىكتە يولغا چىقتى. يولدا ئانىسىنىڭ قەبرىسىگە بېرىپ دۇئا قىلدى.

مەككىگە يېقىن ھۇدەيبىيەگە چېدىر تىكتى. پەيغەمبىرىمىز مەككىگە ھەزرىتى ئوسماننى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتى. ئۇرۇش ئۈچۈن كەلمىگەنلىكىنى، رۇخسەت قىلسا كەبىنى تاۋاپ قىلىپ قايتىپ كېتىدىغانلىقىنى مەككىلىكلەرگە بىلدۈرۈشنى ئوسمانغا تاپىلىدى. ھەزرىتى ئوسمان مەككىگە باردى. ئەمما قايتىپ كېلىشى كېچىكتى. ئەتراپقا ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىك خەۋىرى تارقالدى.

مۇسۇلمانلار ئۇرۇشۇش ئۈچۈن كەلمىگەن ئىدى. ئەمما ئۇرۇش بولۇپ قېلىش ئېھتىمالى بار ئىدى. پەيغەمبىرىمىز دوستلىرىنى يىغدى. دوستلىرى پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىللە ئۆلگىچە ئۇرۇش قىلىشقا ۋەدە بەردى.

بىر مۇددەتتىن كېيىن ھەزرىتى ئۇسماننىڭ ساق - سالامەت ئىكەنلىكى خەۋىرى كەلدى. ھەزرىتى ئۇسمان مەككە مۇشرىكلىرىنىڭ ۋەكىللىرى بىلەن بىرگە كەلدى.

مەككىلىك ۋەكىللەر مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىگە كىرىشىگە يول قويمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ، بۇ ھەقتە مۇسۇلمانلار بىلەن بىر كېلىشىم تۈزۈشنى تەكلىپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ۋەكىللەر بىلەن كۆرۈشكەندىن كېيىن كېلىشىم تۈزۈشكە قوشۇلدى. ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا كېلىشىم ئىمزالاندى. مۇسۇلمانلارنىڭ كۆڭلى يېرىم ئىدى. چۈنكى ئۇلار مەككىگە شۇنداق يېقىن كېلىپ قالغان تۇرۇغلۇق بۇ يەرگە كىرەلمىگەن ئىدى.

كېلىشىمگە ئاساسەن، مۇسۇلمانلار بۇ يىل مەككىگە كىرەلمەيتتى. ئەمما كېلەر يىلى كەبىنى تاۋاپ قىلسا بولاتتى. مۇسۇلمانلارنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق يېرىم قىلغان ئەسلى سەۋەب بولسا كېلىشىمدە دېيىلگەن قۇرەيشتىن بىر كىشى مۇسۇلمان بولۇپ مەدىنىگە ئىلتىجا قىلسا، قوبۇل قىلىنمايدىغانلىقى، بۇنىڭ ئەكسىچە، مەككىگە ئىلتىجا قىلغان ھەرقانداق بىر مۇسۇلماننىڭ قايتۇرۇپ بېرىلمەيدىغانلىقى ئىدى. بۇ ماددا مۇسۇلمانلارغا بەك ئېغىر كەلگەن ئىدى. ئەتراپ ئېغىر سۈكۈناتقا چۆكتى.

بۇ ۋاقىتتا بويىنىغا ۋە پۇتىغا زەنجىر سېلىنغان بىر ئادەم بەك ماغدۇرسىز ھالەتتە يانلىرىغا كەلدى. قان - تەرگە چۆمۈلگەن بۇ ئادەم ئەبۇجەندەل ئىدى. ئۇ مۇسۇلمان بولغانلىقى ئۈچۈن، دادىسى سۇھەيل ئۇنى ئۆيىگە سولاپ قويۇپ، پۇت - قوللىرىغا زەنجىر كىشەن سالغان ئىدى. ئەبۇ جەندەل بىر ئامال قىلىپ مەدىنىگە قېچىپ كەلگەن ئىدى. دادىسى سۇھەيل ئوغلىنى ئالغىلى كەلگەن ئىدى. ئوغلىغا يېقىنلىشىپ بويىندىكى زەنجىردىن تۇتۇپ، يۈزىگە قاتتىق بىر كاچات ئۇردى ۋە پەيغەمبىرىمىزگە قاراپ:

- ئوغلۇم كېلىشتىن ئىلگىرى كېلىشىم تۈزۈلگەن - دېدى.

پەيغەمبىرىمىز گەپ قىلماي كېلىشىم تۈزۈلگەنلىكىنى تەستىقلىدى. سۇھەيل:

ـــ ئۇنداق بولسا، ئۇنى ماڭا قايتۇرۇپ بەرگىن ـــ دېدى. بۇ ۋاقىتتا ئەبۇجەندەل:

ـ مۇسۇلمانلار! سىلەر، ماڭا زۇلۇم قىلسۇن، مېنى دىنىدىن ياندۇرسۇن دەپ مۇشرىكلارغا قايتۇرۇپ بېرەمسىلەر؟ ـ دەپ پەرياد قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئەبۇجەندەلنىڭ دادىسىنى بىر تەرەپكە چاقىرىپ ئوغلىنى قويۇپ بېرىشىنى تەلەپ قىلدى. ئەمما ئەبۇجەندەلنىڭ ئاتىسى بۇنى قوبۇل قىلمىدى. پەيغەمبىرىمىز ئەبۇجەندەلگە قاراپ:

ـ ئەبۇجەندەل، سەۋر قىلغىن! شەك شۈبھىسىزكى، ئاللاھ ساڭا ۋە ساڭا ئوخشاش قىيىنچىلىقلاردا قالغانلارغا بىر چىقىش يولى بېرىدۇ. بىز بۇ ئىنسانلار بىلەن كېلىشىم تۈزدۇق ۋە ئۇلارغا ۋەدە بەردۇق، ئۇلارمۇ بىزگە ۋەدە بەردى. بۇ ئەھۋالدا ۋەدىمىزدىن يانساق بولمايدۇ. ۋەدىمىزگە خىلاپلىق قىلىش بىزگە ياراشمايدۇ ـ دېدى ۋە ئەبۇجەندەلنى قايتۇرۇپ بەردى.

بۇ ئەھۋال مۇسۇلمانلارنى قاتتىق ئازابلىغان ئىدى، ئۇلار ھەم مەككىگىمۇ كىرەلمىگەن ئىدى. ئەمما تۈزۈلگەن بۇ كېلىشىم ئارقىلىق مۇشرىكلار ئۇلارنى رەسمىي تونۇغان ئىدى.

نىشان: پۈتۈن دۇنيا

ھۇدەيبىيە كېلىشىمى ئىمزالانغاندىن كېيىن تىنچلىق ۋە خاتىرجەملىك مەيدانغا كەلدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ پۇرسەتتىن ناھايىتى ياخشى پايدىلاندى.ۋىزانتىيە، ھەبەشىستان، ئىران ۋە باشقا يەرلەرگە ئەلچىلەر ئارقىلىق مەكتۇپ ئەۋەتىپ دۆلەت رەئىسلىرىنى ئىسلامغا چاقىردى. مەقسەت ئىسلامنىڭ چاقىرىقىنى پۈتۈن دۇنياغا يەتكۈزۈش ئىدى.

"(ئى مۇھەممەد!) سېنى بىز پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن پەقەت رەھمەت قىلىپلا ئەۋەتتۇق.("ئەنبىيا سۈرىسى ـ 107ئايەت)

ۋىزانتىيە (شەرقىي رىم ئىمپېرىيىسى) ئىمپېراتورى ھېراكلىيۇس پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەلچىسى ئېلىپ كەلگەن مەكتۇپنى ئېچىپ ئوقۇدى:

"بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم، ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋەپەيغەمبىرى مۇھەممەدتىن ۋىزانتىيە ئىمپېراتورى ھېراكلىيۇسقا (ئەرەپچە :ھىرەقلىگە):

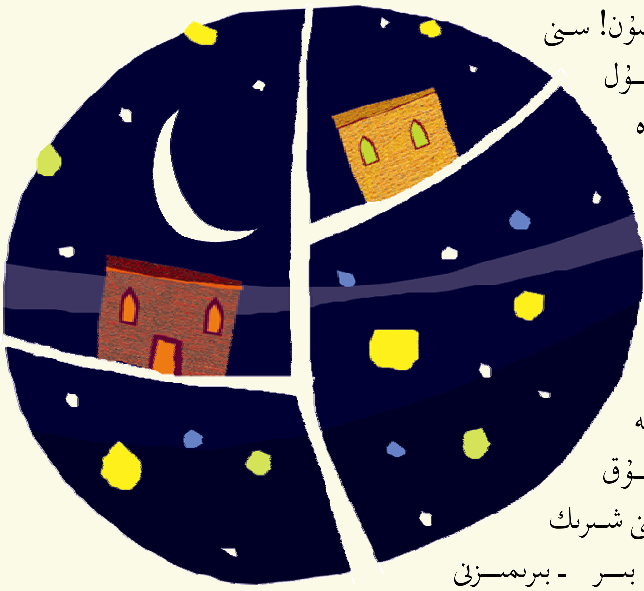

ھىدايەتكە ئېرىشكەنلەرگە سالام بولسۇن! سىنى ئىسلامغا چاقىرىمەن. ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ، نىجاتلىققا ئېرىشكەيسەن ۋە ئاللاھ ساڭا ئىككى ھەسسە مۇكاپات بەرسۇن. ئەگەر قوبۇل قىلمىساڭ، خەلقىڭنىڭ گۇناھىغا سەن مەسئۇل بولىسەن. 'ئى ئەھلى كىتاب، سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا ئورتاق بولغان سۆزگە كېلەيلى! پەقەت ئاللاھقىلا قۇللۇق قىلايلى، ئۇنىڭغا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيلى. ئاللاھنى تاشلاپ، بىر - بىرىمىزنى ئىلاھلاشتۇرمايلى. 'ئەگەر يۈز ئۆرۈسە، شاھىت بولۇڭلار، بىز مۇسۇلمان ' دەڭلار.“ ھىراكلىيوس مەكتۇپتىن ئوقۇغانلىرى ۋە ئەتراپىدىن ئاڭلىغان خەۋەرلەردىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە قايىل بولغان ئىدى. بۇ ھەقتە مەسلىھەتچىلىرى بىلەن كۆرۈشتى. مەقسىتى ئىسلامنى قوبۇل قىلىش ئىدى. پەقەت مەسلىھەتچىلىرىنىڭ قارشى چىقىشىغا قاراپ، ئىسلامنى قوبۇل قىلىشتىن ۋاز كەچتى. ئەلچىگە ياخشى مۇئامىلە قىلىپ، ھەدىيەلەر ئىنئام قىلىپ يولغا سېلىپ قويدى.

پەيغەمبىرىمىز قوشۇنىنىڭ بېشىدا مەككىنى پەتھى قىلىشقا كېتىۋاتقاندا، يولدا بالىلىرىنى ئىمىتىۋاتقان بىر چىشى ئىت كۆردى. دوستلىرىدىن بىرسىنى ئىتنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپ، ئۇنىڭغا ھەرقانداق كىشىنىڭ چېقىلماسلىقىنى بۇيرىدى.

مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى ۋە يۇرتىغا قايتىش

ھۇدەيبىيە كېلىشىمى ئىمزالانغىلى ئىككى يىل بولدى. مۇشرىكلار كېلىشىمگە خىلاپلىق قىلىشقا باشلىدى ۋە كېلىشىمنى بۇزدى. بۇنىڭغا ئاساسەن، پەيغەمبىرىمىز ئون مىڭ كىشىلىك بىر قوشۇن تەييارلاپ مەككىگە قاراپ مەخپىي ھالدا يولغا چىقتى. مەقسىتى ئۇرۇش قىلماي ۋە

قان تۆكمەي مەككىنى پەتھى قىلىش ئىدى. مەقسىتىگە ئېرىشتى. ئۇرۇش بولماستىن مەككە پەتھى قىلىندى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئەللىك ئۈچ يىل ياشىغان، بالىلىق ۋە ياشلىق دەۋرى مۇشۇ يەردە ئۆتكەن ئانا يۇرتى مەككىنى پەتھى قىلغان ئىدى. بۇ بۈيۈك غەلىبە ئۈچۈن ئاللاھقا شۈكرى قىلدى. ئۇ مەككىگە غەلىبە قازانغان بىر قوشۇن قوماندانىنىڭ مەغرۇر قىياپىتى بىلەن ئەمەس، ئەكسىچە بېشىنى مىننەت ۋە شۈكۈر بىلەن ئىگىپ كەمتەرلىك بىلەن كىردى.

ناماز پىشىنىنىڭ ۋاقتى كەلگەندە، ھەزرىتى بىلال كەبىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ چىرايلىق ئاۋازى بىلەن ئەزان ئوقۇدى. پەيغەمبىرىمىز نامازغا ئىماملىق قىلىپ بولغاندىن كېيىن يىغىلغان خەلققە قاراپ:

-نېمە دەيسىلەر؟ ھازىر مېنى سىلەرگە نېمە قىلار دەپ ئويلاۋاتىسىلەر؟- دەپ سورىدى.

ئۆزىگە ۋە ساھابىلىرىغا ئىلگىرى زۇلۇم سېلىپ ھازىر چارىسىز قالغانلار:

— سەندىن ياخشىلىق كۈتىمىز، سەن ئېسىل بىر قېرىنداش ۋە پەزىلەتلىك بىر كىشىنىڭ ئوغلى سەن - دەپ جاۋاب بەردى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبىرىمىز:

- مەن سىلەرگە يۈسۈف ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە يامانلىق قىلغان قېرىنداشلىرىنى كەچۈرگەندە دېگىنىنى دەيمەن. بۈگۈن سىلەردىن خاپا بولمايمەن. ئاللاھ سىلەرنى ئەپۇ قىلسۇن. ئۇ مەرھەمەتلىكلەرنىڭ ئەڭ مەرھەمەتلىكىدۇر - دېدى ۋە ئومۇمىي كەچۈرۈم ئېلانى چىقاردى. ھەممە ئادەمنى كەچۈردى. ئاندىن كېيىن كەبىنىڭ ئىچى سىرتىدىكى بۇتلارنى چېقىپ يوقاتتى. مۇسۇلمانلار بىر نەچچە كۈن مەككىدە قالدى. يىللاردىن بويان سېغىنغان ئانا يۇرتى مەككىنىڭ ۋىسالىغا يەتتى.

پەيغەمبىرىمىز ھۈنەين ئۇرۇشىدىن كېيىن ئۇرۇش غەنىمەتلىرىنى تارقاتتى. مۇسۇلمان بولمىغان قۇرەيشنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكى كىشىلىرىگە مۇسۇلمانلارغا قارىغاندا تېخىمۇ كۆپ غەنىمەت بەردى. چۈنكى ئۇلارنىڭ قەلبىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كېرەك ئىدى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن بەزى ئەنسارلار:

"ئاللاھنىڭ رەسۇلى ئۆز قەبىلىسىگە قايتتى. جەڭدە ئۇنىڭ دوستلىرى بىز ئىدۇق، ئەمما جەڭ غەنىمەتلىرىنى تەقسىم قىلغان ۋاقىتتا، ئۆز قەۋمى ۋە قەبىلىسى ئۇنىڭ دوستى بولدى. ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ بىزنىمۇ ئويلاپ قويۇشنى تەلەپ قىلايلى" دېيىشتى.

پەيغەمبىرىمىز بۇ گەپنى ئاڭلاپ، ئەنسارلارنى يىغىپ:

"ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش ئۈچۈن بەرگەن دۇنيالىق نەرسىلەرنىڭ سىلەر ئۈچۈن بىر قىممىتى بارمۇ؟ ئۇلار ئۆيلىرىگە دۇنيا مېلىنى ئېلىپ كەتسە، سىلەر ئاللاھ رەسۇلىنى ئالسىلەر، پۈتۈن ئىنسانلار بىر تەرەپكە، ئەنسار بىر تەرەپكە ئايرىلسا، مەن ئەنسارلار تەرەپتە تۇرىمەن" دېدى. بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئەنسارلار قىلغان سۆزىگە پۇشايمان قىلىپ يىغلاپ، بىزنىڭ ھەققىمىزگە ئاللاھنىڭ رەسۇلىنىڭ كېلىشىگە خۇشاللىق بىلەن رازى بولىمىز" دېدى.

يەتتىنچى قىسىم

ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغلىدى

ۋىدا ھەججى ۋە ۋىدا خۇتبىسى

مەككە پەتھى قىلىنغاندىن كېيىن ھەج پەرز قىلىندى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز، ئائىلىسى ۋە ساھابىلىرى بىلەن بىرلىكتە ھەج قىلىش ئۈچۈن مىلادىيە 632 ـ يىلى 22 ـ فېۋرال كۈنى مەككىگە قاراپ يولغا چىقتى. مەككىگە كېلىپ ھەج ئىبادىتىنى تاماملىدى.

مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى بىلەن ئىسلام دىنى تېزلىكتە تارقىلىشقا باشلىدى. پەيغەمبىرىمىز ئەتراپتىكى دۆلەتلەرگە ئەلچى ئەۋەتىپ، مۇسۇلمان بولمىغان خەلقلەرنى ئىسلامغا چاقىردى. قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئەرەب يېرىم ئارىلى مۇسۇلمانلارنىڭ قول ئىلكىگە ئۆتتى.

پەيغەمبىرىمىز مىلادىيە 632 ـ يىلى 6 ـ مارتتا ئارافاتتا بىر نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاش ئۈچۈن يۈز مىڭدىن ئارتۇق ئىنسان توپلاندى. نۇتقىدا ئاللاھنىڭ بىرلىگىنى، پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ئادەم ئاتىدىن دۇنياغا كەلگەنلىكىنى، بۇ سەۋەبتىن ھەممە ئادەملەرنىڭ ھوقۇقتا باراۋەر ئىكەنلىكىنى سۆزلىدى. ئاياللار ھوقۇقى ئۈستىدە توختىلىپ، جەمئىيەت تىنچلىقىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىدا نېمە قىلىش لازىملىقىنى سۆزلىدى. پەيغەمبىرىمىز ۋىدا خۇتبىسى بىلەن ئىسلام دىنىنىڭ قائىدە ـ نىزاملىرىنى ئەڭ ئاخىرى يەنە بىر قېتىم ئىنسانلارغا يەتكۈزدى.

ۋىدا خۇتبىسىدىن پارچىلار

ئۆزىگە بىر نەرسە ئامانەت قويۇلغان ئادەم ئامانەتنى ئىگىسىگە بېرىشى كېرەك.

جاھىلىيەت دەۋرىدىكى قان داۋاسى بىكار قىلىندى.

ئاياللىرىڭلارنىڭ سىلەرنىڭ ئۈستىڭلاردا ھەققى بولغىنىدەك، ئەرلەرنىڭمۇ ئاياللىرى ئۈستىدە ھەققى باردۇر.

ئاللاھقا ئىشەنگەنلەر قېرىنداشتۇر. بىر كىشى قېرىندىشىنىڭ مېلىنى رۇخسەتسىز ئىشلەتسە ھالال بولمايدۇ(رۇخسەت ئېلىشى كېرەك.)

ۋىدا

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھەجدىن كېيىن مەدىنىگە قايتتى. ئۇ ئاتمىش ئۈچ ياشقا كىرگەن ئىدى. ئىنسانلارغا ياخشىلىقنى، توغرىلىقنى ۋە گۈزەل ئەخلاقىي پەزىلەتلەرنى ئاڭلىتىش ئۈچۈن تارتقان جاپالىرى پەيغەمبىرىمىزنى ھارغۇزغان ئىدى. ئۇ كۈنلەردە خۇددى ۋاپات بولىدىغانلىقىنى بىلىدىغاندەك ئۆلۈمدىن ۋە بىر كۈنى ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىدىن سۆز قىلاتتى.

"ئى ئىنسانلار!
رەببىڭلار بىر، ئاتاڭلار بىردۇر.
ھەممىڭلارنىڭ ئاتىسى
ئادەمدۇر. ئادەم بولسا تۇپراقتىن
يارىتىلغاندۇر."

" ئاللاھ ئۈچۈن ئەڭ ياخشى
ئىنسان، ئۇنىڭدىن قورقۇپ
ھايا قىلغان ئىنساندۇر.
بىرىڭلارنىڭ باشقا بىرسىدىن
ئۈستۈنلىكى يوقتۇر.
ئۈستۈنلۈك تەقۋالىقتا،
تەقۋالىق بولسا ئاللاھنىڭ
ياخشى كۆرۈشىنى قولغا
كەلتۈرۈشتە بولىدۇ."

5 ـ ئاينىڭ ئاخىرلىرى ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئاغرىپ قالدى. مەسچىتكە بارالمىدى. نامازغا ئىماملىق قىلىش ئۈچۈن ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنى ئەۋەتتى. مىلادىيە 632 ـ يىلى 8 ـ ئىيۇن دۈشەنبە كۈنى كېسىلى ئېغىرلاشتى. ئوڭ قولىنى كۆتۈرۈپ ئىشارەت بارمىقىنى بىر نۇقتىغا قارىتىپ تۇرۇپ: "ئۇلۇغ پەرۋەردىگارىم بىلەن بىللە ... ئى ئاللاھ! جەننەتتە كۆرۈشۈش ئۈمىدى بىلەن!" دېدى ۋە قوللىرى يېنىغا چۈشتى، يۈزىدە تاتلىق بىر تەبەسسۇم بار ئىدى.

ئايرىلىش: ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغلىدى

ھەزرىتى ئەبۇبەكرى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ مەسچىتكە كەلدى. ھەممە ئادەم يىغلاۋاتاتتى. ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى ئۈن ـ تىنسىز ھالدا پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھوجرىسىغا كىردى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ يۈزىدىكى يوپۇقنى ئېچىپ يىغلاپ تۇرۇپ پەيغەمبىرىمىزنىڭ پىشانىسىگە سۆيدى ۋە:

ـ ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن، ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! سېنىڭ ھاياتىڭمۇ گۈزەل، ئۆلۈمىڭمۇ گۈزەل. ـ دېدى ۋە سىرتقا چىقىپ بۇ يەردە يىغلىشىپ تۇرغان كىشىلەرگە ئال ـ ئىمران سۈرىسىنىڭ 114 ـ ئايىتىنى ئوقۇدى :

"مۇھەممەد پەقەت بىر ئەلچىدۇر. ئۇنىڭدىن ئىلگىرىمۇ ئەلچىلەر كېلىپ كەتتى. ئۇ ئۆلسە ياكى ئۆلتۈرۈلسە يېنىۋالامسىلەر؟ كىم يېنىۋالسا، ئاللاھقا بىر زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. ئەمما ئاللاھ شۈكۈر قىلغۇچىلارنى مۇكاپاتلاندۇرىدۇ."

ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ بۇ سۆزلىرى، پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ تېڭىرقاپ قالغان مۇسۇلمانلارغا ياخشى بىر چۈشەندۈرۈش بولدى.

قۇرئاننىڭ ئەڭ ئاخىردا نازىل بولغان ئايىتى:

"سىلەر شۇنداق بىر كۈندىن (يەنى قىيامەت كۈنىدىن) قورقۇڭلاركى، ئۇ كۈندە سىلەر ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر، ئاندىن ھەر كىشى قىلغان (ياخشى ـ يامان) ئەمەلىنىڭ نەتىجىسىنى تولۇق كۆرىدۇ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىنمايدۇ (يەنى ياخشى ئەمەلى كېمەيتىلمەيدۇ، يامان ئەمەلى كۆپەيتىلمەيدۇ.)"

(بەقەرە سۈرىسى: 281 ـ ئايەت)

پەيغەمبىرىمىز دادىسى دەپنە قىلىنغان شەھەر مەدىنىدە دەپنە قىلىندى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئۇلۇغ دوستىنىڭ، يەنى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا كەتتى. بىز مۇسۇلمانلارغا ئىككى نەرسىنى مىراس قىلدۇرۇپ كەتتى. ئۇلار: ئاللاھنىڭ كىتابى "قۇرئانى-كەرىم" ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆرنەك ھاياتىدۇر. بۇ ئىككى مىراسقا ۋارىسلىق قىلغان مۇسۇلمانلارنىڭ نىجاتلىققا ئېرىشىدىغانلىقى توغرۇلۇق خۇشخەۋەر بەردى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتىدىكى مۇھىم ۋەقەلەر

570 ـ يىلى ئەبرەھەنىڭ قوشۇنلىرى پىللار بىلەن كەبىنى يىقىشقا كەلدى.
570 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دادىسى ۋاپات بولدى.
571 ـ يىلى 4 ـ ئاينىڭ 20ـ كۈنى پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كەلدى.
571 ـ 576 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىز سۈت ئانىسى ھەلىمەنىڭ تەربىيىسىگە بېرىلدى.
577 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئانىسى ئامىنە ۋاپات بولدى.
579 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىزنىڭ بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب ۋاپات بولدى.
591 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىز پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتىگە ئەزا بولدى.
596 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىز خەدىچە بىلەن ئۆيلەندى.
597 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇنجى ئوغلى دۇنياغا كەلدى.
610 ـ يىلى رامىزان ئېيىدا ھىرا غارىدا تۇنجى ۋەھيى كەلدى.
615 ـ 616 ـ يىلى مۇسۇلمانلار ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلدى.
620ـ 617ـيىلى مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىلىكلەر بىلەن مۇناسىۋەت قىلىشىنى چەكلىدى.
620 ـ يىلى ئىسرا ۋە مىراج مۆجىزىسى مەيدانغا كەلدى.
620ـيىلى زەيد بىلەن بىرلىكتە تائىفقا باردى.
621 ـ يىلى بىرىنچى ئەقەبە كېلىشىمى تۈزۈلدى.
622 ـ يىلى ئىككىنچى ئەقەبە كېلىشىمى تۈزۈلدى.
622 ـ يىلى پەيغەمبىرىمىز مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى.
622 ـ 624 ـ يىلى مەدىنىدە مەسچىت ۋە مەكتەپ سېلىندى. تۇنجى ئەزان ئوقۇلدى، ئەنسارلار بىلەن مۇھاجىرلار ئارىسىدا قېرىنداشلىق ئورنىتىلدى ۋە مەدىنە كېلىشىمى ئىمزالاندى.
624 ـ يىلى بەدىر ئۇرۇشى يۈز بەردى.
625 ـ ئوھۇد ئۇرۇشى يۈز بەردى.
626 ـ بىئرىمائۇنە ۋە رەجى ۋەقەلىرى يۈز بەردى.
626 ـ 627 ـ يىلى خەندەك ئۇرۇشى بولدى.
628 ـ يىلى ھۇدەيبىيە تىنچلىق كېلىشىمى ئىمزالاندى.
630 ـ يىلى مەككە پەتھى قىلىندى.
630 ـ يىلى ھۇنەين ئۇرۇشى بولدى.
632 ـ ۋىدا خۇتبىسى (6 ـ مارت)
632 ـ يىلى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتى (8 ـ ئىيۇن).

كۆنلەر، ئاجايىپ كۆنلەر ئىدى، ئەي مۇھەممەد:
چاغلارمۇ ئاجايىپ چاغلار ئىدى.
تېخى دۇنياغا كەلمەي تۇرۇپ،
مۆمىنلەرنىڭ بار ئىدى...
ۋە بىر كۈنكى غەپلەت
چۆللەرچىلىكتى،
ھەلىمەنىڭ قۇچىقىدا
ئابدۇللاھنىڭ يېتىمى،
ئامىنەنىڭ ئامانىتى يىغلايتتى!
خەدىچەنىڭ غۇلچىسى،
ئائىشەنىڭ كۆڭلى ئىدىڭ.
ئۈممىتىڭنىڭ كۆز قارچۇغى،
كائىناتنىڭ رەسۇلى ئىدىڭ...
ئەلچى بولدۇڭ، ئەلچى ئەۋەتتىڭ...
رەھىمدىل ئاللاھقا،
قولۇڭنى ئۈممىتىڭگە ئۇزارتتىڭ.
بۆشۈگۈڭ، يۇرتۇڭ، تۇيۇڭ
مەككىدە ئارام بولساڭ
مەدىنىگە كۆچەتتىڭ.

دىيانەت ئىشلىرى كومىتېتىنىڭ ھەدىيەسىدۇر، سېتىلمايدۇ.